פרשת **אחרי** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתתמ"ו שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ולא תקיא הארץ אתכם

משרתים הדורים מלובשים בטוב טעם המתובבו בין שולחנות ערוכים כדי להכין סעודות גדולות מלאים מכל מיני מעדנים ומטעמים שונים לכל האורחים שהוזמנו ע"י עשיר העיירה, ובסדר נפלא הושיבו איש על מחנהו ואיש על דגלו העשיר לפי עשרו והעני בין חבריו העניים.

העשיר הנ"ל הצטיין במצות הכנסת אורחים וביתו הי' פתוח לרווחה לכל עובר ושב וקיבל בסבר פנים יפות את כל באי ביתו הן העניים שאכלו מלחמו מדי יום ביומו, והן העשירים שנקלעו לכאן לרגל עסקיהם.

אכן, היות שהעשיר הי' בקי בטוב הרגלי אכילה, לכן סידר גם סדר המאכלים לעניים בנפרד ולעשירים בנפרד, לעניים נתן לחם וירקות כמו שהם רגילים בביתם, ולעשירים נתן מאכלים מעודנים יותר כפי הרגילם.

יום אחד נכנס אורח הדור בלבושו, וכפי מראהו הושיבוהו בין העשירים, וציוה למשרתיו שיביאו לו לאכול, וכראות האורח שעל שולחנו עדיין לא הביאו את האוכל, גחן האורח אל עבר שולחנם של העניים ולקח מלחמם הדל וחטפו ואכלו.

בראות העשיר שאורח הלז אינו מכיר ואינו מוקיר ערכו אמר לו: מדוע הנך טורח ליטול מאכלים משולחן אחר, מוטב שתעבור לשם והמאכלים יהיו מזומנים לך שם בקירוב מקום.

עפ"י משל זה מבאר המגיד מדובנא מאמה"כ (חבקוק ג' ו') "עמד וימודד ארץ" ואמרו חז"ל שהקב"ה מדד לכל אומה כפי מידתה וצרכיה, בגלעד שכיחים רוצחים, בבבל לב רגז, במצרים מצויים כשפים, ועוד, אך לעומת זאת, ארץ ישראל היא המקום להשגה רוחניות, ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

אולם כאשר ישראל חוטאים ומתנהגים כחוקות הגוים, אומר להם הקב"ה מדוע תשבו בארץ ישראל ותושיטו יד לחוץ לארץ, אם בחרתם בתאוות הגויים, אני מגלה אתכם לשם ומוציא אתכם מארץ ישראל, וזשה"כ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם, דמכיון שאתם מתנהגים כמו הגוים אין כאן מקומכם.

והוא הדבר אשר צריך להיות נר לרגלינו לנו דיירי ארץ הקודש דמפני חטאינו שהתדמו ישראל לחוקות הגויים ועשו כמעשיהם לכן גלינו מארצינו, ועל אחת כמה וכמה חובה כפולה ומכופלת מוטל עלינו בזמן זה כאשר אנו נמצאים בגלות חייבים אנו לשמור בכל כוחינו על ההבדל והמרחק שבין ישראל לעמים, ולהיפוך ממה שהכריזו הציונים "ככל הגויים בית ישראל" אלא כאמה"כ (ויקרא כ כו) "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי".

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדו"ש - אמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת ירדת ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שבתי ..... י
לפתן ציון לא אחשה ..... יא
פשוטלחן פלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

אגרת פרק א'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

בזאת יבוא אל הקודש, בהכנעה וענוה

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגו'. בזאת יבוא אהרן אל הקודש וגו' דקדקו המפרשים בטעם שנכפל דיבור ואמירה בראש פרשה זו כו', י"ל כי הנה ידוע, **"עיקר העבודה היא להיות דבוק תמיד בקדושה עילונה, ועצה נכונה לזה [היא] הכנעה ושפלות, דאז הקב"ה שוכן אתו כדכתיב** (ישעי' נז, טו. ועי' סוטה ה.) 'אני את דכא ואשכון' כו'. והנה משה רבינו ע"ה, אף שהעידה התורה עליו (במדבר יב, ג) 'והאיש משה ענו מאד מכל האדם', עם כל זה ע"י מיתת שני בני אהרן נתוסף לו הכנעה יתירה, כנראה מדברי הנחמה לאהרן, כמו שכתב רש"י עה"פ 'בקרובי אקדש' (לעיל י, ג) "יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך". וזהו פירוש הפסוק: **"וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן"**, ר"ל אחר ההכנעה ושבירת הלב הנ"ל **"וידבר ה' אל משה"** זכה להשראת השכינה, **"ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך, בזאת"** ר"ל, בהכנעה ושבירת הלב **"יבוא אל הקודש", כי בזאת נעשה כסא להשראת השכינה ולדבק בקדושה עילונה.**

תפארת שמואל

ההכנה בהרגש נפשו שאינו מוכן לגשת אל הקודש, הוא ההכנה היקרה מכל ההכנות

ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו'. בזאת יבא אהרן אל הקודש וגו'. הנה, **המון העם מוכן תדיר לבוא אל הקודש, כגון לתפלה, בכל עת מוכן הוא להתפלל, וכן לכל דבר שבקדושה,** משא"כ עובד ה' מעולם אינו מוכן לתפלה, כי אחר כל ההכנות שמקדש ומטהר עצמו לעבודת ה' אומר בלבו, מי אנכי לגשת אל הקודש, **כנודע מאיש אלוקי הרבי מלובלין זצ"ל שאמר על עצמו: 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי'** (תהלים נ, טז. ראה מאור ושמש ריש פרשת משפטים), **אך מה יעשה שמוכרח הוא להתפלל, ומתוך מחשבה זו עומד ומתפלל, "ובאמת היא הכנה היקרה מכל הכנות".** וזהו הרמז: **"ואל יבא בכל עת אל הקודש וגו' בזאת יבא אהרן אל הקודש"**, כלומר, עם **"ואל יבא"** וגו', **היינו במחשבה זו שאינו יכול לבא אל הקודש, בזאת עצמה יבא אהרן אל הקודש, כי זאת היא הכנה המקודשת מכל ההכנות.**

דברי ישראל

'וחי בהם' היינו העושה מאהבה

את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלקיכם. ושמרתם את חקותי וגו' וחי בהם אני ה'. יש לדקדק למה כפל לומר שוב מה שכבר אמר; ועוד למה שינה, כי בראשון אמר **"אני ה' אלקיכם"** ובפסוק אחריו אמר **"אני ה'".** אכן כנגד שני בנים דברה תורה, אחד המקיים מצות מיראה ואחד העושה מאהבה, וכנגד העושה מיראה אמר: **"את משפטי תעשו וגו' אני ה' אלקיכם"** דקדק להזכיר בחינת הדין הרמוזה בשם אלקים, ואח"כ צוה לעשות מאהבה, ולכן אמר: **"אני ה'"** ולא הזכיר שם אלקות, **"לומר שתהיה השמירה לצד אהבת הטוב והחפץ והרצון פעל בו לעשות מאמר קונו החביב מאהבתו אותו הגם שלא היה ערוש לעובר".**

"ואמר: 'וחי בהם', פירוש, **כי אדם שעושה מאהבה ישנו גם בטוב עולם הזה יתר על הגמול הקבוע לו בעולם הנצחי,** ואולי כי לזה רמז באומרו 'וחי' בתוספת וא"ו, להעירך שזה נוסף על שכר אחר שהוא שכר הנעלם, משא"כ גדר הראשון שעושה מיראה שאין לו אלא לעולם העליון, כאומרו 'ללכת בהם', לעולם העליון, **אבל גדר זה 'וחי בהם', פירוש לא לעתיד לבא, שאם כן היה לו לומר 'ויחיה', אלא מעת טעמו טעם תמצות בערך זה וחי בהם.** והגם שאמרו ז"ל (קידושין לט:) שכר מצות בהאי עלמא ליכא, **"זה ישנו בהחטבה זו".**

אור החיים הק'

כמה יותר שמנתק עצמו מהטומאה, יתעלה בקדושה

ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה. איתא בגמרא (זבחים ו.) שעולה מכפרת על החיבי עשה וחטאת על לא תעשה. והנה, לכאורה איפכא איבעי למיעבד, כי העולה שהיא כולה כליל היתה צריכה לכפר על ל"ת, וחטאת שיש בה גם כן הנאה לכהנים הו"ל לכפר על עשה. אמנם, מבואר בספר "ברית מנוחה" פירש עה"פ (שמות כג, ל) **"מעט מעט אגרשנו מפניך",** שאדם שנתפס ברשת היצה"ר ורוצה לשוב ולתקן עצמו, צריך התיקון להיות מעט מעט, כי אם היה הרע נדחה ממנו תיכף, בפעם אחת, לא היה נשאר בו חיות כלל. עכ"ד, עיי"ש. **ובזה יבואר,** דהנה אדם שעבר על מצות ל"ת ויצא מגדר הקדושה, צריך שיהא תיקונו מעט מעט, כאמור, ולפיכך צריך להביא לכפרה חטאת, שיש בו ג"כ הנאה לכהנים, ומי שלא עבר כי אם על מ"ע תיקונו קרבן עולה, שהיא כולה כליל, מפני שיכול לתקן הכל מיד. ולעומת זה רמז הפסוק: **"ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה", דהנה אדם שהוא נעזב מהיצר הרע ונשמט ממנו מעט מעט, כן להיפך, מאידך מתחיל הוא לעלות על במתי הקדושה מעט מעט.** וזהו: **"ואת חלב החטאת"** 'חלב' רומז ליצה"ר, ו**'חטאת'** הוא לשון חסרון (מ"א א, כא: "חטאים". וברש"י: חסרים) **כלומר, מה שהיצר הרע נחסר ממנו, "יקטיר" מלשון קטירא, קשר "המזבחה" כך באותה מדה נקשר הוא אל צד הקדושה.**

אור לשמים

תורה ותפילה

זהרורי אגרה למספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים בכוחות עליונים, בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בכח התורה"ק בלבד אנו יכולין להשיג אלקותו ית' ולקבל עומ"ש

או יאמר את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלהיכם. נראה לפרש על פי פשוטו כו' (עיי"ש אריכות הביאור), אך כיון שנתמעט בכל דור ודור יותר השכל והתשוקה לדרוש ולחקור אחר מציאות אלהותו על כן הוצרכו הדורות לכתוב בכל דור ודור פירושי התורה כדי להבין התורה **כדי שיהיה יכול לבוא על ידי השתדלות העסק התורה לבוא קצת למציאות אלהותו יתברך ולקבל עול מלכותו יתברך, נמצא עיקר כוונת נתינת התורה לישראל לא היה רק שידעו כולם מציאות אלהותו יתברך ויקבלו עול מלכותו עליהם תמיד.**

וזהו פירוש הפסוקים הנ"ל **'את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם אני ה', רצה לומר שעל ידי שמירת המשפטים וחוקים תבואו להשגת אלהותו יתברך וידעו שאני ה' אלהיכם, וזהו 'ללכת בהם' שתבואו להשגת אלהות** כי על ידי הליכה בא האדם למקום מבוקשו שרוצה ללכת שם לכך נקרא השגת אלהות בשם ההליכה כמו שמצינו 'והתהלכתי בתוככם' (ויקרא כו, יב), **כך הכוונה גם כאן 'ללכת בהם' רצה לומר להשיג בהם ש'אני ה' אלהיכם'.**

מאור ושמש

עיקר עסק התורה ועבודת ה', מתוך טירדות דיקא

ואל יבא בכל עת אל הקודש. יש לפרש על פי מאמר חז"ל (אבות ב, ד) "אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה". ועוד, כי אף אם באמת יקיים דבריו וילמד בכל עת פנאי, **"אין זה דרך העבדות, רק ללמוד מתוך טרדות המשא ומתן".** וזהו: **"ואל יבוא בכל עת"** לומר כשיהיה לי עת ופנאי אבוא **"אל הקודש"** ללמוד, **כי אם רצון השי"ת היה לעבדו רק בעת הפנאי, היה נותן את התורה למלאכים שבשמים, שיש להם תמיד עת ופנאי לעבוד את ה', ואין זאת, "רק דווקא נתן התורה לארץ, שיש להם טרדות המשא ומתן, ומתוך טרדתו יפנה לקבוע עתים לתורה ותפלה".**

דברי ישראל

יחיה וישמח עצמו בעסק התורה"ק, וידע 'כי הם חיינו'

וחי בהם, פירשו וחי בהם **שיחיה וישמח בדברי תורה, ולא יתעצב.** ואני מפרש **שיחיה בהם – שידע שכל חיותו נובע מהתורה. שאין לו חיות זולת התורה וכל החיות שלו באה מהתורה כמו שאומרים 'כי הם חיינו',** ולכן גם אנו מברכים ברכת אלקי נשמה וכו' המחזיר נשמות לפגרים מתים מיד אחרי ברכת התורה **להראות שכל החיות באה רק מהתורה.**

חידושי הרי"ם

תפלה

אל ימנע מלהתפלל על כל דבר כקטן כגדול בכל עת

כי בענן אראה על הכפרת כו' ולא ימות. פירוש גם אם עשה לעצמו מסך המבדיל כמ"ש 'וסכות בענן לך מעבור תפלה' אף על פי כן 'אראה על הכפורת' פירוש על ידי התשובה וחחרטה יראה אליו השם יתברך לקבלו * **'ולא ימות'** שגדולה כח התשובה שמארכת ימים ואין לך דבר שעומד בפני התשובה. ו'**בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר בן בקר לחטאת'** כו'. רוצה לומר לענין חטאים לפשפש תמיד במעשיו שאינו יוצא ידי חובתו ויכניע עצמו מאד בהכנעה גדולה * **'ואיל לעולה' רמז אבל לעולה היינו תפלה שהיא עולה לגבוה יתגבר להיות זריז כאיל לבל ימנע עצמו להתפלל על כל דבר ודבר ואל יאמר מי אנכי שאמלא לבי להתפלל על דברים כאלו אל יאמר כן, וכגדול כקטן יתפלל תמיד.**

נועם אלימלך

עליית האדם בתפילתו תליא בהחכנה הקודמת לה

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. נראה לפרש ע"ד רמז, דאיתא בספרים **אשר לפי הכנת האדם קודם התפלה סובב הולך תפילתו אח"כ, אם משכים האדם בבקר והולך לעסקיו ושוכח מהבורא ב"ה, ובפרט אם מדבר דברים בטלים ח"ו, אלו המחשבות בעצמם מבלבלים תפלתו,** אבל אם מעת קומו ממטתו מכין עצמו להיות מעבדי ה' בתורה ובמזמורי תהילים ובמחשבות קדושות, ועושה תשובה אז אין מבלבל אותו שום מחשבה זרה ואדרבה מוסיף והולך קדושה ומתלחב יותר. וזה שאמר הכתוב: **'כי ביום הזה'** דקאי על כל אדם ובכל זמן בכל יום ויום שעומד בו, **'יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם'** שאם האדם מכין עצמו בבקר בתורה ובתשובה על כל עוונותיו ובטהרת המחשבה כנ"ל, אז **לפני ה' תטהרו',** פירוש, **על ידי זה בשעה שאתה עומד לפני ה'** היינו תפלה (ברכות ו:) כמ"ש (בראשית יח, כב) 'ואברהם עודנו עומד לפני ה'', **'תטהרו' היינו שלא יבלבל אתכם שום מחשבת פגול, ויהיה טהורה עומדת לעד.**

קב ונקי

כל עת ראוי לבא לפני אבינו מלכינו אב הרחמן ב"ה

ואל יבא בכל עת אל הקודש. בא הכתוב לרמז כלל גדול בעבודת השי"ת, שהרי הכתוב אומר **"בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר".** ופירושו הוא, שהתורה והמצוות שהאדם עושה צריכים להיות לבנים בלי שום כתם בשלימות הכוונה ובטהרת המחשבה בלי שום תערובת הסט"א ח"ו, **ואם כן אמור יאמר האדם לנפשו: כשאהיה במדרגה זו אעבוד את השי"ת בתורה ותפלה,** אבל כשאינני עדיין במדרגה נעלה כזו, שיהא הכל בטהרת המחשבה כראוי, איך אפצה פה לפני השי"ת בתורה ותפלה. על כך באה אזהרת הכתוב: **"ואל יבוא בכל עת אל הקדש"** שלא יהיה האדם עומד ומצפה וממתין עד שיבוא אל הקדש בבחינת **"בכ"ל ע"ת יהיו בגדיך לבנים", אלא תמיד, באיזה מצב שהוא עומד אפילו בדיוטא התחתונה ר"ל, יכול הוא להתקרב אל השי"ת, כי כל מעשה ומחשבה שעושה האדם לקיים רצון בוראו באיזה אופן שיהיה, הרי זה אהוב וחביב אצל אבינו שבשמים בהוב"ש.**

עבודת יששכר

דבש תמרים

פנינים יקרים, מגאר הפרוה שרים, רעותינו הקדושים עצי התמרים

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו. איתא במדרש בשעה שנכנסו שני פולמסין דנורא לתוך חוטמיהן של נדב ואביהוא, ענו שרפי הקודש ואמרו השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם, והנ"ל עפ"מ דאיתא בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים נמצא דהתנהגות מידת הרחמים היא מחסדי השי"ת משום קיום העולם, ואי לאו משום חששא של קיום העולם היי נוהג במידת הדין, כמו שעלה במחשבה תחילה, והנה נדב ואביהוא חטאו במה שלא נשאו נשים וזה גרם להם שנענשו, וכיון שלא נשאו נשים לא חששו לקיום העולם ולהמשכת הדורות, ע"כ היי ההנהגה עמהם עפ"י מדת הדין, כי אם ל"צ לחשוש לקיום העולם הרי גם א"צ לשתף מדת הרחמים כנ"ל, ולפיכך בשעה שנכנסו שני פולמסין דנורא לתוך חוטמיהן של נדב ואביהוא, וענשו עפ"י מידת הדין, כי בטלה אצלם מדת הרחמים כיון דאין חוששין לקיום העולם במה שלא נשאו נשים, לפיכך ענו שרפי קודש ואמרו השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם כמו שהי מקודם במחשבה תחילה לברוא את העולם במידת הדין.

(ישמח משה)

☆

ויתבאר עפ"מ"ש מוזלהי"ה בסי ישמח משה עה"פ ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, כי אוהבי השי"ת עי"י דבקות נפלא קרובים להתבטל במציאות רק השי"ת משפיע להם חיות חדש, והוא כצאת השמש אחר שמשתחוה להשם יתי תחשך אורה כנר בפני אבוקה בגבורתו של השי"ת, והיינו והחיות רצוא ושוב, רצוא למקומו למקור חי עולמים ושוב מחדש, וזהו מחיה מתים במאמרו כלומר אותן שהם מתים במאמרו כשאומרים שמו הוא מחיה אותם עי"י"ש, וזהו שלא תאמר בשביל חטא מתו ע"כ אמר אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' היינו עד כלות הנפש וכמ"ש האוהי"ה, אלא שלאחר הקבי"ה מחייהו אבל אלו וימותו ולא החיה אותם מחדש כי הוצרך להתקדש בהם הבית וגם בשביל שאר הענינים האמורים במדרש ובגמי, ולזה נשארו בבחינת כלות הנפש אבל המיתה לא היי עי"י חטא רק שחטא גרם לבלי להחזיר להם חיות שלהם, ועפי"ז פירשתי נורא אלקים ממקדשיך ואז"ל ממקודשיך שממה שהיי בבני אהרן יש ליקח ראיה על מורא להזכיר שם שמים, כי אל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם ברוך אלקים כי לולי עוזו החיות רצוא למקומו, ובזה מבואר הפליאה בשעה שנכנסו שני פולמסין דנורא לתוך חוטמיהן של נדב ואביהוא, והטעם שמתו כמבואר דלא החיה אותם השי"ת והשאירם בכלות הנפש ענו שרפי הקודש ואמרו השיבנו הי אליך עד כלות הנפש אבל ונשובה לחיות מחדש וזהו חדש ימינו כקדם שישיב לנו החיות כקדם.

(ייטב לב)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

"חדש אסור מן התורה" אף "בקרבתם לפני ה', רק לאחוז ולהתאמץ בדרכי העבודה המסורה לנו מאבותינו

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימתו. כשנחלש רביה"ק בעל דברי יואל זללה"ה ולא נסע להישיבה בסאנז סט. להשמיע להבחורים דברי פתיחה, ולכן באו התלמידים לקרית יואל לשמוע דברי אלקים חיים מפ"ק של רבינו ז"ל. רבינו דרש לפני תלמידי הישיבה בביהמ"ד הגדול בקרית יואל ביום ד' אחרי, **ואמר אז בתוך דברי הפתיחה, על הפסוק אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו, דיש ללמוד מכאן יסוד גדול דאף שהם רצו להתקרב ולעבוד את הבורא בזה, ואכן כן הי' כמו שהעיד עליהם הכתוב בקרבתם לפני ה', מ"מ כיון שלא קבלוהו ממשה רבינו ע"ה והיה דרך חדש אשר לא צוה ה', נענשו על זה, וכמו כן בכל דבר חדש אפילו מכוונים לשם שמים, אפילו הכי אסור משום שהוא דבר חדש.** רבינו כפל ושילש דבר זה בכל כוחותיו בהתאמצות יתירה, ואח"כ הכריז הרה"ג ר' נתן יוסף מייזעלס הר"מ את תקנות הישיבה אשר רבינו חתם בכתי"ק, והוסיף עוד כמה תקנות לפי פקודת כ"ק רבינו ז"ל, ורבינו ישב כל הזמן דבוק ברעיונותיו הקדושים והסתכל על התלמידים וברכם בקול ואמר להם: **"תתנהגו בדרך המקובל, ואז יעזור השי"ת שתצליחו בתורה ויראת שמים ותתקיימו לקיום נצחי".** וזה היה דעתו ושיטתו של רבינו ז"ל שעמד והזהיר בכל עת שאסור לנו לילך ולחפש חדשות, והעיקר שלא לשנות מדרך המקובל לנו, ואף בדרכי עבודת ה' כל דבר חדש אסור, ואנו חייבים רק לחזק את הישנות.

רצון צדיק (דף רפד)

וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו. ונראה לומר דהנה מבואר בדברי חז"ל שחיבה יתירה נודעת לארצינו הקי אצל אומות העולם, ובימי קדם היו כל יושבי תבל ושוכני ארץ מקצה העולם ועד קצהו מחשיבים מאד את ארץ ישראל, וכל רוזני ארץ וקציניה היתה משאת נפשם לשום משכנם בתוכה, ולבנות להם בה טירות פאר ושכיות חמדה לשמם ולזכרם תאות נפשם, אכן חבה גדולה זו שחבבו גויי הארצות את ארץ ישראל שנואה היא לפני המקום ב"ה, כי את כל התועבות עשו יושבי הארץ ויטמאוהו במעשים הרעים, ומשום כך ציוה הקב"ה להשמיד להרוג ולאבד את שבע האומות יושבי הארץ, וזאת אפשר לרמז בכוונת הכתוב לבל יעשו כמעשה האומות הרשעים להיות חובבי הארץ כמותם, וכן לא תעשו, כי חיבת הארץ בלא תורה ומצוות תועבה היא לנו, אלא בראש וראשונה על ישראל להיות נכספים ומשתוקקים בכל לבם לקיום המצוות ובזה תהיה חבת ארץ מפעפעת בקרבם ולא זולת.

(דברי יואל)

☆

ואפ"ל עפ"י משי"כ באגרא דכלה דידוע דטבע וסגולת המצוות להשפיע טובה וברכה לכל העולמות וסגולת העבירה בטבעה להשפיע להיפך, אך לפעמים מצטרכים ישראל להשפיע רעות לשונאיהם והאיך יהיי זה אפשרי, אם מפאת המצוות הלא בטבעה כל טוב, ואם מפאת העברות הלא באיסורייהו קיימי, ואחשבה לדעת שהוא בעשות האדם תשובה מאהבה על העבירות ואז זדונות נעשית כזכיות, אמנם כיון שהרע גרמה עשיית זאת יושפע גם רעות על ידי אותן העבירות, אלא שיהיי פעולתן לטובת ישראל ויחולו על ראש שונאיהם, עכ"ד. ובספר בני יששכר הוסיף עוד עצה אחרת עפ"י מאמרם (נזיר כ"ג:) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, ובכן בעשות האדם עבירה לשמה אף שהעבירה תעורר דינים וגבורות, אמנם כיון שהעבירה נעשית לשמה הנה הדינים והגבורות הנפעלים על ידיה יחולו על ראש שונאי ישראל, עכ"ד, אמנם עצה זו של עבירה לשמה לא על הכלל כולו יצא ואינו מסור ביד כל אדם לעשותו וכמו שכתב בספר תולדות יעקב יוסף שאין לעשות עבירה לשמה אלא במקום הכרח גדול ובלב בר ורך מכל הנאה עצמית ואם לאו אל יעשנה. והנה נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה אשר לא צווה ה' אותם עשו מעשיהם בכוונה רצויה לשם שמים, וכמו שכתב באבן עזרא בביאור הכתוב וימותו לפני ה' כי חשבו שיעשו דבר רצוי לפניו, א"כ היי בזה בענין עבירה לשמה שהפעולה רעה אך המעשה טובה, ועי"ז דרש המדרש בשעה שנכנסו שני פולמסין דנורא לתוך חוטמיהון דנדב ואביהוא ענו שרפי הקודש השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם ונתכוונו בזה ללמוד את בניי דרך טובה וישרה שענין עבירה לשמה אין ראוי לעשותו ובאם רצונם להשפיע דינים על שונאי ישראל אז העצה השיבנו ה' אליך ונשובה לעשות תשובה מאהבה ובזה יושפע הרע על אויב ה'.

(ברך משה)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

לעיני הרואה נדמה כי ירדו ממעלת אהבה, אך באמת נתעלו למדריגה נעלה יותר של יראה ובושה לפני ה'

דהנה שמעתי מפי הרב הצדיק מאוהעל זללה"ה על הא דאמרו במדרש (ויקרא רבה כ, ז) וכבר היו משה ואהרן מהלכים, ונדב ואביהו מהלכים אחריהם, ואומרים מתי ימותו שני זקנים הללו ואנו ננהיג את הדור, והשי"ת השיב להם, כמה חמורים טענות מעורות של סייחין. **דהנה יש כמה מדריגות בעניני עבדות ד'.** יש שיש להם יראת חטא מצד יראת העונש, רק שאחר כך באים לאהבת ד' שמחבבין לעשות מצות ומעשים טובים. אמנם יש יראה גדולה מזה, דאף המצוה שעושה יש לו בזה יראה ופחד לגשת אל הקודש, כמו אדם ההולך אל האדם החשוב ממנו הוא ירא לילך אצלו, אף כי הוא משתוקק מאוד לבוא לפניו, ויודע כי לא יעשה לו שום רעה ח"ו, ומכל מקום הוא ירא מגשת אליו. והנה ממילא יראה הזאת הוא מכסות את האהבה וההתלהבות שיש לו.

והנה נדב ואביהו בודאי היה להם יראת העונש וגם כן אהבת הבורא יתברך, **והשתוקקו מאוד לעשות עבודתו יתברך**, כמו שנאמר עליהם (שמות כד- יא) ואל אצילי בני ישראל וגו' ויחזו את האלקים וגו', ואמרו חז"ל (תנדב"א רבה פרק י) כל המתעצל מן העבירה זוכה ורואה פני השכינה. והנה ראו שאצל משה רבינו ע"ה ואהרן לא היה כל כך התלהבות למצוה, **וחשבו שזה הוא מחמת זקנתם, ופסקו מהם אהבת השי"ת שאין לבם בוער כל כך. אמנם באמת משה ואהרן כבר היו במדריגה היותר גדולה מזה, שהיה להם יראה מחמת בושה.** וזה שאמרו במדרש וכבר היו משה ואהרן מהלכים, ונדב ואביהו מהלכים אחריהם, דהיינו שלמשה ואהרן כבר היה להם מדריגה הזאת, אבל עכשיו באו למדריגה הגדולה מזה, ולכן נאמר להם כמה חמורים טענים מעורות של סייחין, דהיינו שיפה כוחם של משה ואהרן בזה, עד כאן דבריו דברי פי חכם חן.

אך פרי תבואה (פרשת שמיני)

פנינים מתורתן של מרן רגי"ה ומרן רבי יואל זי"ע מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

במדרש פליאה, כיון שראה איוב מיתת שני בני אהרן, אמר (איוב לו א) **אף לזאת יחרד לבי.** ונרין ניעור.

והחיד"א ז"ל בספרו נחל קדומים נרים פרשתן הניח מה שפירשו רבני משכנו בדברי המדרש, דלמרו ז"ל (סנהדרין קו.) שאיוב היה מיועצי פרעה, ובעת שהתפללו ודנו מה לעשות בבני ישראל, שתק איוב ולא יען כלום, ועל שתיקתו נידון ניסורין. לך איוב שתק משום דסבר דאין חייבין על השתיקה, ומנם כשראה מיתת שני בני אהרן, שאר מנופאי היתה בעבור שאמר נדב לאביהוא למתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה נעהיב את הדור (סנהדרין נב.), ואף כי לא ניבר רק נדב בלחוד, עם כל זה נענשו שניהם ניחד, מזה מוכח דגם השתיקה היא עון פלילי, על כן חרד איוב שלא יענש גם הוא על שתיקתו, ע"ד.

אמנם בספרו תומת תנך נרים פרשתן העיר, דכל זה ניתא לפי דברי הגמרא שרק נדב ניבר ולא אביהוא, אבל לפי מה דלימא במדרש תנחומא (אחרי ס"ו) דשמות ליברו בין נדב ובין אביהוא נפל יסוד הנ"ל.

אך לענ"ד אפשר ליישב דבריהם של הני רבני משכנו אף לפי דברי המדרש, דשמות כוים הדברים שרק נדב בלחוד ניבר ולא אביהוא, אך כיון שאביהוא שמע לדברי אחיו ולא מיחה בו, לכן נחשב גם לו כאילו ניבר בעצמו דשומע כעונה (סוכה לח:), ועבור כן אמרו במדרש שדיברו שניהם, ולפי זה יבוא על נכון פירושן של הני רבני משכנו אף לפי דברי המדרש תנחומא.

ליל שב"ק אח"ק תשב"ג

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו', בזאת יבוא אהרן אל הקודש בפר בן בקר וגו' (טז ג-ג). הקשה בפני יהושע (פסחים ו: ד"ה בתוס') למבואר בגמרא (גיטין ס.) דפרשה זו נאמרה בחודש ניסן ביום שהוקם המשכן, וכבר מאז הזהיר הקב"ה על סדר עבודת יום הכפורים שיהיה במשרי, אם כן מוכח מזה שיש לעסוק בהלכות החג שהם מדשים קודם החג, וכן למה אמרו (פסחים ו.) דשואלין ודורשין בהלכות החג רק שלשים יום קודם החג.

ויש לומר למשוש הכי נאמרה עבודת יום הכפורים ביום הקמת המשכן, משום דבאמת שייך להזכיר תמיד את יום הכפורים, וכמו שהניא ק"ז ס.) דפרשה זו נאמרה בחודש ניסן ביום שהוקם המשכן, וכבר מאז הזהיר הקב"ה על סדר עבודת יום הכפורים שיהיה במשרי, אם כן מוכח מזה שיש לעסוק בהלכות החג שהם מדשים קודם החג, וכן למה אמרו (פסחים ו.) דשואלין ודורשין בהלכות החג רק שלשים יום קודם החג.

ויש לומר למשוש הכי נאמרה עבודת יום הכפורים ביום הקמת המשכן, משום דבאמת שייך להזכיר תמיד את יום הכפורים, וכמו שהניא ק"ז

ס"ג אחרי תשי"ט, ושיב לבב פ' אחרי

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו', בזאת יבוא אהרן אל הקודש בפר בן בקר וגו' (טז ג-ג). הקשה בפני יהושע (פסחים ו: ד"ה בתוס') למבואר בגמרא (גיטין

זללה"ה ניסמת משה בפרשתן (ד"ה עוד יתבאר) מה שכתב בסוף ספר חוקר ומקובל (לרמח"ל) שבכל ערב שבת יש לכל משכיל לתקן כל מה שעיוות בששת ימי המעשה, שיבואו למקורם טהורים ונקיים. ומה גם למאן דאמר (ר"ה טז.) דאדם נידון בכל יום, ובידוע לכולי עלמא נידונים בכל יום (עי' תוס' שם ד"ה כמאן), נמצא שבכל יום יש לזוז בחינה מר"ה ויוהכ"פ, וכן זמן גרמא להתבונן יום ביומיה על החטאים, ולשוב עליהם כביום הכיפורים.

ולפי זה שוב לא יקשה למה עסקו בעבודת יום הכפורים כבר מעודם ניסן, לפי שבזה בחמת כל יום זמנו הוא, דאין זה מלוה זמניות שתלוי בשום זמן בשנה, רק בכל יום ויום זמנו הוא, אבל שאר הלכות החג שהם מלות זמניות, בחמת די כשעוסקים בהם בשלשים יום קודם החג בלבד.

ס"ג אחרי תשי"ט

ואל יבוא בכל עת אל הקודש וגו', בזאת יבוא אהרן אל הקודש וגו' (טז ג-ג). ודקדקו המפרשים לכאורה סיפא לאו ריעא, דהא מתחיל בדינא ואל יבוא בכל עת אל הקודש, אם כן נראה מזה דברגונו ליעא ואיתן מהעת שמותר ליכנס למקדש, ובסוף גמר אומר בזאת יבא אהרן אל הקודש, ובילמ רק בחיזה תנאי מותר לבוא, והיינו בקרבנות הללו, אבל לא בילמ בכל בחיזה זמן לבוא.

ונראה לפרש על פי דברי ע"ז הרה"ק ר' אלעזר ניסן זללה"ה (הובא בייסוד פנים יפה לעיתים חות ע', זכור לטוב חות כב, ושוד) בביאור מאמרם (ירושלמי יומא פ"ל ה"ל) כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו, כי חורבן בית המקדש כיפר על ישראל מכח הצער הגדול שהיה להם ליראל מזה, וכמו כן עתה מי שמתאונן על חורבן בית המקדש ומחכה בכל יום מתי יבנה, ובעוד שלזו נבנה לא ינוח ולא ישקוט מגודל הצער, אז גם זה מכפר עון הדור כמו בעת חורבנו, וזה שאמר כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, מכפר כאילו נחרב בימיו, עכ"ד.

וזה שאמר הכתוב ואל יבא בכל עת אל הקודש שהרי עתיד להחרב, ואם כן יקשה במה יזכה נער את ארחו לכפרה בזמן החורבן, על זה אמר בזאת, וכמו שפירש"י דגימטריא שלו הוא ת"י, לרמז לנו בית רשמון שעמד ת"י שנים. והכוונה דבזה שיעטער על חורבן הבית שעמד ת"י שנה ועדיין לא נבנה, יבוא אהרן אל הקודש, יזכה לכפרת עונות והתקרבות אל הקדוש.

יהחזן לקט ששנ"ה שנת תרח"ץ סימן קמג, ושנת תש"ג סימן עג

ובמעשה ארץ כנען וגו' לא תעשו (יח ג). ומתקשו המפרשים להבין כוונת הכתוב בזהרה זו, שהרי מבואר בפיוט הפסוק כל מה שאסור לעשות, אם כן מה יש עוד למילף לאיסורא מדברי אלו אשר לא הזכירן הכתוב בפירוש.

ונראה לפרש על פי מאמרם (ילקוט שלח רמז תשמג) הרי הוא אומר (ירמיה ג יט) ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גויים וכו', וכי ל"ע מלכים שהיו לפעבר כולם היו בארץ, אלא וכו' כל מלך ומלטון שלא קנה פלטיאות ומולאות בארץ ישראל אומר לו עשיתי כלום. והכוונה שהיה ארץ ישראל חבובים בעיניהם, ולכן מי שלא היה מחוזק בארץ ישראל, לא היה נחשב בעיני עצמו לכלום. וביותר מזה אמרינן בגמרא (חולין ס:) שכל אחד ואחד מאומות העולם הלך ובנה לו כרך גדול לעצמו, והעלה לו על שם הרי ארץ ישראל, ללמדך שאפילו הרי ארץ ישראל מבזין על האומות העולם. הרי לן מזה כי האומות העולם היו חובבי ארץ ישראל, עד שאפילו ההרים שבארץ ישראל היו חבובים עליהם, וקראו שמות לעריהם על שם הרים הללו.

אך הקב"ה רוה להכניע ולגרש את כל חובבי הארץ הללו, והחמיר בהם ביותר ואמר (במדבר לג נה) ואם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצינים בצדיכם וגו', והטעם לפי שחבידותם אל הארץ היה נובע ממקור הטומאה, כיון שהיה חבידות בלא תורה, ולכן אמר הכתוב עליהם (דברים כ טז) לא תחיה כל נשמה. ולזה בא הכתוב והזהיר וכמעשה ארץ כנען לא תעשו, היינו שלא תהיו אתם חובבי הארץ כאותם, שתהיה חבידות הארץ אצליכם חבידות סתם בלי תורה, אלא שאתם תהיו גם חובבי תורה וחובבי כל דבר שבקדושה, ועל ידי זה יהיה האות שהחבידות אל הארץ נובע מצד הסטרא דקדושה (עי' לקמן דכלה ר"פ קרח).

ס"ג אחרי תשכ"ב

סיפורי צדיקים, גבורות הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

בקרבתם לפני ה'

הרב הצדיק [רבי אברהם דוד] דק"ק בוטשאטש זי"ע אמר ששמע שהרב הגאון וכו' מהרמ"ע מפאנו בעל עשר מאמרות זללה"ה היתה פטירתו על ידי נשיקה שהיה לו זמן התבודדות לעורר אהבה להבורא כל עלמין ית' ואמר להשמש שזמן מוגבל ימתין, ואחר כך תיכף יבוא אליו וימשכו עד יפסוק מדביקותו, כן היה בכל יום, והיה היום ותהי שריפה בעיר ומתוך הבהלה שכח משמשו לבוא בזמנו, ובא במעט זמן אח"כ, וימצאהו מת שיצאו נשמתו בנשיקה. וזהו ג"כ פירוש הפסוק אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' וימותו, זאת היתה גם כן מיתתן התקרבות לו יתברך ואמר שכן אצל הצדיקים הוא בנקל לבוא לאהבה גדולה עד שתצא נשמתן מגודל אהבה, אך ברית כרותה ומפורש שאין לעשות כך, אמת שחיוב לעורר האהבה השבעתי אתכם וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה וגו' אבל צריך להיות רצוא ושוב, אם כן לכך שוב לאחריך. **(שפתי קדושים)**

בזאת יבוא אהרן אל הקודש

בשנת ת"ח כשהיו רדיפות וגזירות נוראות אמרו רבים שהם חבלי משיח, וסמכו לפסוק זה "בזאת יבוא אהרן אל הקודש", דהיינו בשנת זא"ת (ת"ח) יהיה זמן הגאולה ויבנה המקדש ויבוא אהרן אל הקודש, וכן אמר המקובל הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי זי"ע, וכן מובא בשם השל"ה, [ועי' בזוה"ק (תולדות קלט:) שלמדו מהפסוק בשנת היובל הזא"ת תשובו איש אל אחוזתו, דשנת ה' אלפים ת"ח יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון], ועוד אמרו אז (תהלים כז ג) אם תקום עלי מלחמה בזא"ת אני בוטח, כן סמכו מאמה"כ (ויקרא כו מד) ואף גם זא"ת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא גאלתים, אח"כ כשעברה שנה זו נבוכו רבים באמונה ופרסם הש"ך "קול קורא" כדלהלן: דאיתא בגמ' (סנהדרין צח.) דאמר ליה רבי יהושע בן לוי למשיח אימתי אתי מר, אמר ליה היום וכו' הדר אמר שקורי קמשקר בי, אמר לו "היום אם בקולו תשמעו", והנה תשובה תפלה וצדקה מעבירים הגזירה ומקרבים הגאולה, והם "צום קול ממון", כל אחד גימטריא קו"ל, כל אלו יכולים להיות היו"ם אם בקול"ו תשמעו, וזהו שנאמר (תהלים קיח כג) מאת ה' היתה זא"ת – שנת ת"ח היתה פקידה לטובה מאת ה', כיון שהוא כולל "צום קול ממון" ביחד גימטרי' ת"ח, "אך היא נפלאת בעינינו", שלא זכינו לזה ונפלאת ומכוסה היא מעינינו, משום זה היו"ם עשה ה' נגילה ונשמחה בו, דהכל תלוי דווקא אם יש באמת "זה היום" שתשמעו בקולו במציאות, והיא המניעה. **(מאמר אברהם)**

השוכן אתם בתוך טומאותם

דרכו בקודש של הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע קודם שנתפרסם לרבן של ישראל, שבשבת הראשונה אחרי בואו מדאנציג היה בפרשיסחא אצל היהודי הק' זי"ע, ולשבת השניה נסע ללובלין להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, פע"א בא ללובלין, ורבו הק' לא נתן לו שלום, הבין רבי בונם כי לא דבר ריק הוא, והתחיל להתבונן במעשיו ולחשוב דרכיו בדאנציג, ומצא שלא חטא שם במאומה, ואדרבה היה לו הפעם "דאנציג טוב" כי תיקן שם הרבה מה"דייטשן", אחרי כן אמר בלבו "פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה" וביטול תורה הרי הי' לי באמת, שבדרך המעטתי על כל פנים בלימוד התורה, החליט לתקן חסרו זה, וישב תיכף לעסוק בתורה ולמד בהתמדה כל היום וכל הלילה, אחרי כן נצנץ במוחו פירוש חדש על המאמר "פשפש ולא מצא" אם פשפש במעשיו ולא מצא בו חטא, יתלה את הסיבה ש"לא מצא" בביטול תורה, שאילו הי' עוסק בתורה היה מוצא בו את החטא, ואם כן - חשב רבי בונם הלאה - עתה שעסקתי בתורה בוודאי אמצא בי את עווני, וכך הוה, תיכף הרגיש בחטא שחטא בזחיחות הדעת על שהיה לו הפעם "דאנציג טוב", ומיד עשה תשובה על זה, אחרי כן נכנס אל רבו, ורבו הק' קיבלו בסבר פנים יפות ונתון לו שלום באהבה רבה, ואמר לו: הלא ידעת, כי דאנציג הוא מקום טומאה, ושם שכינתא בגלותא, והיא מתדבקת בכל אדם שיש לו רצון להתדבק בה, כי במקום טומאה אין לקדושה במה להאחז, ואם שם שרתה עליך שכינה הרי זה דבר נקל, ולא מצד כוחך הוא, ולחינם היתה לך מזה גבהות הלב. **(לשון חסידים)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ומישרים, ברדך צחות ומליצה נאמרים

והיתה לכם לחוקת עולם בחודש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוככם, כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. אמרתי על דרך הלצה, דהנה דבר גדול וכבד לעשותו יקרא בלשון בני אדם 'מלאכה', ואמרו חז"ל ביומא (סב) עוברה שהריחה לוחשין לה יום הכיפורים היום, ונראה מזה אשר הידיעה והזכרון מקדושת עיצומו של יום הקדוש גורם להקל את התענית, וכן הוא באמת בבני עלייה ולא דוקא בני עלייה, אבל הנסיון מעיד כי כל איש אשר יחוש ויבין קצת גדולת היום הזה שכוח ישכח ולא יעלה על לבו כלל צרכיו הגשמיים, **וזה שאמרה תורה 'בעשור לחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו', העינוי הזה לא יהיה בעינכם מלאכה ועבודה כלל, 'כי ביום הזה יכפר עליכם כו' לפני ה' תטהרו', יום הכיפורים היום, ולא תעלה על לבכם ענין אכילה ושתיה.** (חי' הג"ר יוסף נחמיה ז"ל אב"ד קראקא)

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש: קשה תיבת אחיך מיותר וכי לא ידעינן שאהרן הוא אחיו, ועוד הו' של "ואל יבא" מיותר, י"ל, ע"פ מה שפירש"י על הפס' "ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן" להשמידו – זה כלוי בנים, והועילה תפילתו לכפר מחצה ומתו שנים ונשארו השנים. ואיתא (מכות כ"ג.) ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה אחיך הוא, וז"ש "אחרי מות שני בני אהרן" ממילא נתכפר אהרן במיתת בניו לכן "דבר אל אהרן" תאמר לו לאהרן "אחיך" הוא כיון שנלקה ועוד תאמר לו "ואל יבא בכל עת".

(משנת ר' אליעזר)

☆

ועיניתם את נפשותיכם חקת עולם. י"ל עפי"מ דאיתא בספר מעגלי צדק בשם הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן בפי' "ועיניתם את נפשותיכם" מלשון עונה, שתוכלו לענות ולהשיב על החטאים שעשיתם וגם רוב קיצור בעבודת ה' כי נפשותיכם גרמה שאין לכם נפש גבוהה לעבוד ה' כראוי, וז"ש ועניתם שתוכלו לענות, את נפשותיכם, כי נפשותיכם גרמה רוב קיצור בעבודת ה'. גם יש עוד התנצלות אחד כי קושי הפרנסה גורם, ועד"ז שמעתי לפרש בשם הגה"צ מהר"ם א"ש זי"ע הפסוק, "היתברך כסא הוות יוצר עמל עלי חוק", דהנה אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק, וזה רק ע"י תשובה תורה ומעש"ט, ומבואר בגמ' דחק לישנא דמזונא הוא, וז"ש היתברך כסא הוות יוצר, פי' האם יכול לחבר הכסא של יוצר העולם, עמל עלי חוק, אם כל העמילות הוא רק על חק לישנא דמזונא, שכל היום טרודים על המחי' ועל הכלכלה ודפח"ח, וזהו שאמר ועיניתם את נפשותיכם, "חקת עולם" שתענו שאתם טרודים על חוק לישנא דמזונא ולכן אתם מקצרים כ"כ בעבודת ד'.

(נפש יהונתן מסעליש)

☆

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו: י"ל ע"פ מה שאמרו (יומא פ"ה:) עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו, וז"ש "כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם" ואיזה עבירות יכפר עבירות שהם "לפני ה'" שבין אדם למקום אבל עבירות שבין אדם לחבירו "תטהרו" צריכים אתם להטהר בעצמכם.

(שערי רחמים)

☆

ואשה אל אחותה לא תקח. מקשים העולם הלא הראשונה שלקח הוא אשתו והשניה היא אחותה, א"כ היה לו לומר אחות אשתך לא תקח, או אחותה של אשה לא תקח, וי"ל דהנה איתא בגמ' עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמול חסדו וכו' לאחר שאוכלין ושותין אומר לו ליעקב טול וברך אומר להן איני מברך שנשאתי שתי אחיות בחייהן שעתידה תורה לאוסרן עלי.. ויש לדייק קצת על הוספת הלשון לאוסרן עלי, וכי רק עליו אסרה התורה. וי"ל דכשעבד יעקב אצל לבן היה כל מגמתו וחפצו לרחל כמבואר בפר' ויצא ואף שנשתרבב אח"כ שלקח את לאה בראשונה מ"מ רחל נקראת אשתו, ולאה נקראת אחות אשתו. ולפי זה י"ל שהכתוב מרמז על יעקב אבינו, ואשה היא הנקראת אשתו שאותה לקח בשניה אל אחותה אחד שלקח את אחותה ומדוייק נמי הלשון שאומר יעקב שעתידה תורה לאוסרן עלי כי יעקב הרגיש בכך חטא וחסרון שלא יברך, משום שלשון הפסוק ואשה אל אחותה רומזת עליו.

(הרה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע)

דורש טוב

כמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו וגו'. ופירש"י מגיד שמעשיהם מקולקלים מכל האומות. **וקשה למה היה צריך לפרש בקרא כמעשה ארץ כנען 'אשר אני מביא אתכם שמה' לא תעשו, וכי אם לא יביאם שמה אז חלילה רשאים לעשות כמעשיהם המקולקלים.**

ונראה דהנה ידוע דכח הפועל עושה רושם בנפעל, כגון אם אחד נותן מתנה לחבירו אז מכניס במתנה גם כח של עצמו ומשפיע בתוך המתנה מטבעו וממהותו של הנותן, וכשהמקבל נהנה מהמתנה נכנס בו השפעה ממהות הנותן, ומטעם זה קדושי ישראל הצדיקים נזהרין שלא לקבל מתנות מעוברי עבירה ומחללי שבתות כדי שלא יכנס בהם השפעה רעה כפי הנהגות הנותן, והנה לכאורה למה עשה הקב"ה שיקחו מז' עממין את ארצותיהם הלא יצא מזה שישראל יעשו כמעשיהם מתוך ישקבלו מתנת העמים הטמאים והמקולקלים.

אך זה אינו, כי ישראל לא מן העמים קיבלו את הארץ, אלא הקב"ה נתנה לכנענים וברצונו נטלה מהם ונתנה לישראל (כמפו' ברש"י בבראשית כידוע), וא"כ אדרבה כחו של מלך מלכי המלכים הקב"ה הוא מונח בהנפעל בהמתנה. **וזהו שאמר הכתוב 'כמעשה ארץ כנען לא תעשו', וכי תימא והלא זה דבר שאי אפשר הואיל ומקבלים מהם את הארץ, לזה אמר אשר "אני" מביא אתכם שמה, כי אני הש"י כב"י הוא הנותן והמביא אתכם לתוך הארץ ולא הכנענים, ע"כ בניקל לכם להיות נשמרים בקדושה.**

אגרא דכלה

זכות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י
ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר אהרן צבי
מיטטעלמאן הי"ו
מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א
לעילוי נשמת אביו
הרה"ח ר' יעקב ב"ר נחמן חיים ז"ל
נלב"ע א' אייר
ת. נ. צ. ב. ה.

שבת געלע מצות - שליסל חלה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

שבת קודש פ' אחרי הבעל"ט השבת הראשון אחר הפסח נקרא בפי כלל ישראל 'שבת געלע מצות', ובפשטות הטעם דהי' מערבין בהחלות ביצים ולכן נקרא בשמו געלע מצות, דהמראה של הביצים הי' ניכר בהחלות, וכן בכמה קהילות הי' המנהג לערב ביצים בהחלות, אולם בבעלזא ועוד הי' המנהג למשוח החלות בחלמון ביצה והטעם יבואר להלן, ובקאמרנא (מנהגי קאמרנא אות שנ"ד) היה המנהג להביא אל השלחן מצות מטוגנות בביצים, עוד יש מנהג (לוח דבר בעתו) בכמה מקומות, שהשאירו מצות שלימות מפסח ללחם משנה, ולשבת זו הישרו אותן קודם במי ביצים ריבכון בשמן על המחבת, ויצאו טריות וצהובות.

וב'לוח דבר בעתו' (שנת תשע"ז) ראיתי טעם פלא בפשטות על מה שנקרא 'שבת געלע מצות' בשם הגאון רבי העניך פאדווא ז"ל אב"ד לאנדאן יצ"ו: כי פעם לא היו שמרים והשתמשו בשאור זויערטייג ובשבוע אחר הפסח שאין פנאי להמתין לשאור מוכן לחימוץ, שמו בהן כרכום שמחמם קצת כנ"ל והוא הצהיבן.

ובאמת יש מקור קדום לזה בספר 'דברי יאיר' להגאון רבי יאיר ז"ל מבראד (נדפס בשנת תצ"ט), ושם מבואר דהמנהג הי' לאפות חלות עגולות כמו מצות ולמשוח כרכום וקוראין געלע מצות, וביאר הטעם שאמרו חז"ל שהחררה של מצה שהוציאו ממצרים הספיקה להם עבור מזון של ס"א סעודות עד רדת המן ביום ט"ו באייר, ולכן עושין אותו עגולות זכר למצות לזכור הנס דעדיין הי' טועמין טעם מצות, ומה דהי' מושחין כרכום, הוא משום דמבואר בהגהות דאסור לאכול מצות אחר המצות משום בל תוסיף, וא"כ אם נראה לגמרי כמצות מחזי כבל תוסיף, ע"כ מושחין בכרכום דהא מצות בפסח אסור עם כרכום כמו שאר תבלין, וע"כ לא נראה ממש כמצות וליכא בל תוסיף, אבל עדיין הוא זכר לזה.

ועי' ב'חידושי הרי"מ' עה"ת פ' שמיני שביאר הטעם: "דקריעת ים סוף הי' ביום ד' [דהא ביום ה' בשבוע יצאו ממצרים, וביום השביעי ליציעת מצרים דהיינו ביום ד' בשבוע עברו הים], ובשבת באו למרה ושם נצטוו על השבת, והמים הי' שם ירוקים דהא יסוד המרה ירוק כידוע, ולכן נקרא שבת זו שבת ירוק [געל הוא מראה ירוק] לזכרון דבשבת זו היו במרה, ושם קבלו מתנת שבת.

ובס' 'אמרי אלימלך' [להרה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק ז"ל] (לשבת אחר הפסח) ביאר באופן נפלא הטעם: עפ"י מה שכ' בספה"ק 'עבודת ישראל' לראש השנה, לבאר המדרש עה"פ בשיר השירים דודי צח ואדום וגו', צח לי בר"ה ואדום בשאר ימות השנה, דלכאורה איפכא מיבעי לי' דבראש השנה שהוא יום

הדין, הוא מראה אדום המורה על דין. וביאר ע"ז: דכנסת ישראל משבח הקב"ה דבאמת יש לזכות בדין בראש השנה בב' מהלכים, א) ע"י שישראל קדושים מתנחמים ושבים בחודש אלול ומרבים תורה ומעש"ט ועי"כ יעמוד מליץ טוב לצדקנו ואנן נצחין דינא ולזה אנו נוטלין הלולב ואתרוג בחג הסוכות להראות לכולם דאנן נצחין דינא כמבואר בזוה"ק. ב) לפעמים הגם שח"ו ישראל אינם ראוים במעשיהם רק בזכות אבותם הקדושים, ובלימוד זכות שהקב"ה מלמד על בניו, הם ג"כ נוצחין הדין. אמנם שאין כבוד ה' כ"כ מתגבה כמו שאם זוכין ישראל במעשיהם ומנצחין באמת, והכל מודים שהם בניו ועבדיו והקב"ה ראוי להקרא אלהי ישראל כי הם עושים רצונו, כי זהו עיקר המשפט להוציא לאורה שאנחנו ישראל עמו והקב"ה ראוי להקרא אלקי ישראל והוא מלכינו ומתענג בעבודתינו, דלא כאותן שאמרו בשעת הבריאה מה אנוש כי תזכרנו עד שהוציא הקב"ה אצבעו ביניהם ושרפן כדאיתא בגמ', וזה נקרא הניצוח ומתגבה כבוד השי"ת, והכל מודים כי מראשית הבריאה צפה והביט ברצונו הטוב על ישראל עם קדושו שיתענג בעבודתינו, ובאמת זה כל עיקר הדין והמשפט בר"ה, כי בכל ר"ה נתעורר החשבון והמשפט על השנה שעברה והמקטריגים רוצים לחזק א"ע באיזה עילה שמוצאים בישראל שימאס הקב"ה בהם ויטוש את נחלתו, ואז תהי' ההשפעה בלי סדר העבודה של ישראל רק בדרך צדקה ומתנת חנם וחסד, **ובזה יוכל להיות שיתאחזו החיצונים בהשפעה וייטב להם, וא"כ הם לא איכפת להן אם ינצחו ע"י מתנת חינם**, ולזה אנחנו מעוררים ע"י השופר ע"ש שפרו מעשיכם שאנחנו מראים צדקותינו ועבודתינו והתשובה הנפלאה שאנחנו שבים ממעשינו ומעצבון ידינו, ועי"ז הקב"ה שב כביכול אל בחינתו להיות אלקינו להתנהג בשפעו הקדושה מדה במדה ע"י עבודתינו.

ובזה יבואר עומק הענין דמשבחת כנסת ישראל את דודה, צח לי בראש השנה כי הצח הוא הלובן העליון המורה על עצמותו שהוא צח ומצוחצח שאין בו שום גוון עדיין, כי עילת כל העילות לא שייך בו ענין מדה וקיצבה וגוון, רק מאהבת ישראל עמו נחית מדרגוי לאתלבשא בספירין שהוא ההנהגה על פי המדות שהם חסד גבורה תפארת הנרמזים בגוונים לבן ואדום וירוק, שעל ידי עבודת ישראל בא לבחינת ספירות [דהיינו הקב"ה בעצמותו כביכול הוא בלי שום גון כלל אור אין סוף פשוט, אולם ע"י צמצומים מתלבש במדות ובספירות דכל אחד הוא גון מיוחד, והכל עשה בשביל ישראל עם קדושו], אבל בראש השנה כשהדין והקטרוג על זה כנ"ל, אז עולה כביכול לבחינת עצמותו הלובן העליון שאין בו שום גוון כמו שהי' קודם הבריאה, וזה הוא עד שאנו ממשיכין על ידי התפלות והריצוים ותקיעות שופר שיתרצה הקב"ה בנו **ויתנהג עמנו בבחינת גוונין ויהיה שש ומתפאר בגוונין שלו על ידי עבודתינו**, וזה שאמרו צח לי בראש השנה ואני ממשכת אותו שיהיה לי ואדום כל ימות השנה, שבחינת אודם מורה על הגוונין והמדות, וממילא שמתערבין הגוונין ונעשה צח ואדום, כי אין מראה הלבן יפה כשהוא לבדה ואף גם מראה אודם, כי שניהם מורים מום בגוף רק כלול מלבן ואודם הוא הגוון הנאה והנחמד הנקרא תפארת ישראל אשר בך יתפאר, עי"ש בעבודת ישראל.

והנה מצה הוא בחי' עצמיות בלא שום שינוי ותוספת כי לא ניתוסף בו שום טעם אחר רק קמח ומים כמות שהוא בראשונה, וזהו מורה על עצמותו הפשוט אמיתת הבורא דלית לצייר ליה בשום ציור ומופשט מכל גוונין, והטעם דנוטלין **מצה כי אז ביצ"מ הי' השי"ת בבחי' עצמותו לובן העליון בלי שום גוון מעבודת בנ"י ככמ"ש ואת ערום ועריה, אמנם אחר ימי הפסח אשר אנו מקיימים המצות מצה ומרור ושאר המצות וספיה"ע נחית קוב"ה מדרגוי לאתלבשא בבחי' גוונין ושש ומתפאר בגוונין שלו ממעשה בנ"י**, לכן קורין שבת אחר הפסח **שבת געהל"י מצות** מצות ירוקים, כי ירוק הוא רומז לבחי' תפארת, שכולל כל הגוונין לרמז כי בחי' המצות הרומז על עצמותו הפשוט נתלבש עתה בבחי' גוונין, להיות שש ומתפאר בגוונין שלו כמ"ש ישראל אשר בך יתפאר, עי"ש.

ובאמת מה שכ' דמראה ירוק הוא מדת תפארת מבואר בספה"ק הטעם: דמדת החסד הוא לבן, ומדת

גבורה הוא אדום, ומדת רחמים דהוא מדת תפארת כלול משניהם, וידוע דכשמערבין לבן ואדום הוא מראה ירוק, ובזה כ' הרה"ק רבי משה מראזוואדוב ז"ל לבאר בכתי"ק (נדפס בהגדת זרע קודש בסוף במנהגים) הטעם דקורין שבת זו געלע מצות, דהא כל השפעות טובות הנצרכין להמשיך אל עם בני ישראל נמשכין מן הי"ג מדות דרך מדה זו מדת הרחמים דהוא מראה ירוק, ובפסח צריכין להמשיך רחמים על ישראל כי בפסח נידונין על התבואה כמבואר במס' ראש השנה (כז). ולזאת בשבת אחר חג הפסח נקרא מצות ירוקים געל"י מצות, כי המצה רומזת לכנסת ישראל כנודע, וכאשר נמשך רחמים לישראל נקרא בשם מצות ירוקים שהיא הגוון הרומז לתפארת מדת הרחמים, ודפח"ח.

ומתאמרי משמי' דהגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ז"ל (מובא בספר פרדס אליעזר) **הטעם מה דמושחין החלות שיהיה צהוב ירוק געל ומחמת זה קורין לשבת געלע מצות**, דבמדרש מבואר נמי רמז אחר בפסוק הנ"ל דודי צח ואדום, צח לישראל ואדום למצרים, והכוונה שבכל המכות היה נגוף למצרים ורפוא לישראל, על כן עושים החלות אחר פסח צהוב, שמשותף מלבן ואדום זכר על שהי' צח שהוא לבן לישראל ואדום למצרים.

וכבר היה אמרינו לעיל שב'בעלזא' הי' גם המנהג לעשותן עגולות והטעם הוא: כי כשיצאו ישראל ממצרים נתחייבו בקרבן תודה כי יצאו מבית האסורים כדין יורדי הים, ובפסח אי אפשר להביא תודה מפני החיוב להביא חלות של חמץ עם קרבן התודה, והשלימו אחר הפסח, וחלות תודה היו עגולות על כן עושים אותן עגולות, ועוד לעשות זכר לעוגות שהוציאו ממצרים, וטעמו בהן טעם מן, והמן היה כזרע גד עגול.

וב'שארית לפנחס' [להרה"ק רבי פנחס מאוסטילא ז"ל] מובא טעם נפלא לזה, וגם מביא מנהג דהחלות בשבוע זו הי' נמוכות כצורת מצות, דמבואר בכתבי האריז"ל שבשבעה שבועות הללו, ימי הספירה, צריכין להשתלם בעבודת השי"ת ע"י המדות הקדושות, שאין מדה בעולם שלא יהי' כלול משאר מדות [וכן אנו מזכירין ברבוש"ע אחר הספירה גבורה שבחסד וכו'], והנה שבת זו חל תמיד בשבוע השני לספירה במדת גבורה שהוא מדת יצחק מדת יראה, ושבוע הראשון הוא מדת החסד שהוא מדת אברהם מדת אהבה, נמצא שבשבוע השני יש כבר בידינו שתי המדות אהבה ויראה, והנה תכלית עבודתינו לכלול שמאלא בימינא (זוה"ק ח"ג דקע"ח ע"א) דהיינו מדת יראה במדת אהבה, ובעת הזאת שכבר יש בידינו שתי המדות אהבה ויראה צריכים אנו להעלות על לבנו לאכללא שמאלא בימינא, ולזה עושין החלות כצורת מצה כי מצה הוא מסטרא דימינא רומז ליצ"ט וחמץ מסטרא דשמאלא רומז ליצה"ר כמבואר בזוה"ק, **לכן עושין החלות שהם באמת חמץ כצורת מצה לאכללא שמאלא בימינא דהיינו חמץ במצה**.

וזהו הטעם שקורין לשב"ק זו שבת געלע מצות וגם עושין החלות במראה ירוק [געל], כי המראה הזאת מורכבת ממראה לובן ואודם, לובן רומז לחסדים ואודם לגבורות (תיקו"ז דקכ"ה ע"א), דהיינו ימינא ושמאלא, ולכן עושים החלות במראה הזאת המורכבת משניהם לרמז על בחינה זו לאכללא שמאלא בימינא, והוסיף רמז נפלא לזה דשבת עצמו רומז ג"כ על התכוללות שתי מדות הללו, כי שבת עצמה היא בחינת אהבה כמו שאנו אומרים ושבת קדשך 'באהבה' וברצון הנחלתנו, וגם ביו"ט כשחל בשבת אנו מוסיפים מילת 'באהבה' הרי העצם שבת היא בחינת אהבה, ואעפ"כ מצינו במס' דמאי (ירושלמי פ"ד מ"א) דע"ה ירא לשקר דאימת שבת עליו, הרי מצינו בשבת עצמו שתי בחינות הללו ורומז גם כן לכלול היראה באהבה, ולכן קורין שבת זו שהיא בשבוע השני לספירה 'שבת געלע מצות' שכבר יש בידינו שתי המדות וצריכים לאכללא שמאלא בימינא כמו ששבת עצמו מורה ע"ז.

ובקונטרס 'עולת מועד' להגאון ר' שלמה דאמיניץ ז"ל מוויעלעטשקא [מחסידי גאליציא שמביא בספרו הרבה מצאנז ומשינאווע] מביא טעם נפלא שמערבין בעיסת חלה לשבת זה, כרכום - זאפערן והחלות צבע **אדמומות** (מדבריו נראה דהי' יותר אדמומות ולא געל), כי שבת הוא דינא קשיא, והמענג את השבת נמתקו הדינין על

כל ימות השבוע, וכדאיתא בזוה"ק כבו"ד שב"ת הוא ר"ת כ'ל ב'רכאן ד'לעילא ו'תתא ב'יומא ש'ביעאה ת'ליין, והיינו דמצינו 'כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים', ומדייקים דלכאורה מהו ביאורו של 'בלי מצרים', ואמרתי לפי ששבת דינא קשיא לשון מצרים, כמו מן המצר, אבל אם מענג את השבת נמתקו הדינים וליכא מיצר וזה נחלה בלי מצרים, ולאשר כי שבת ראשון ושבוע ראשונה שאחר הפסח תמיד הוא בספירת גבורה, לכך שב"ק שלפניו דינא קשיא יתירה יותר משבתות כל השנה, ולכן עושין בו חלות מתובל בגוון סומק דאיהו גבורה, יצחק נקרא סומק סימנא טבא להטעים הפת בעונג יתירה, וממנה גבורה תצא להמתיק גבורה שבגבורה לחסדים ורחמים רבים.

וכבר ידועים המאמר של הרה"ק רבי פנחס'ל קאריצער ז"ל (אמרי פנחס ריז): **מה שקורין העולם געלע מצות הוא טעות אלא גאולה מצות** עי"ש, וגם הזכיר המנהג דעושין החלות כעין מצות, והטעם: רמז למצות הנאכלות עם פסח שני, עי"ש.

ועי' בספה"ק 'ישמח ישראל' שמביא בשם אביו ז"ל בשם העבודת ישראל ז"ל **דשבת זו נקרא גילוי מצות**, ובמאמר המוסגר מביא נוסח דאמר דנקרא גאולה מצות כדברי הרה"ק ר' פנחס מקאריץ הנ"ל, ועי"ש בדבריו מה שהאריך לבאר עומק הכונה בזה.

ובספה"ק 'תורת אמת' (לשבת אחר הפסח) ג"כ ביאר דשבת זו נקרא געלע מצות **משום הוא גילוי מצות**, והכונה: כי השבת הוא שרש כל ענין שבקדושה וע"י קדושת השבת מתגלה התפשטות כל מיני קדושות, ובשבת זה שאחר הפסח בו נשרש קדושת חג הפסח שעיקר מצוותו הוא המצה, לכן קוראין לשבת זה שאחר הפסח **גילוי מצות** שבו נתגלה שרש קדושת המצה שאכלנו בז' ימי הפסח.

ומעשה נורא בענין זה, מובא בספר 'שלהבת קודש' בשם ספר 'תפארת בנים' (חלק זכרון פנחס אות מ) מתוך מכתב הרה"צ רבי חיים שרגא צבי מוואנחאצק ז"ל, ותו"ד דפעם אחת הי' זקני הרה"ק ר' נתן דוד זצללה"ה זי"ע משידלובצא משובתי שבת קודש בחענטשין שבת אחר פסח **הנקרא בל"א שבת געלע מצות**, ואמר אדוני אבי זקני ז"ל תורה מפני מה קורין את השבת הזה געלע מצות, ואחר השלחן היו החסידים מחזרים את התורה והיה שם אברך אחד שלא היה מחסידי א"ז הקדוש ז"ל ואמר לחסידי א"ז ז"ל אני יודע שיש מקומות ששבת זה נקרא בשם אחר אם כן התורה של הרבי שלכם לא היה ולא נברא, והתחילו החסידים להתקוטט עמו, בתוך כך בא אא"ז הקדוש ז"ל ושאל מה זאת וסיפרו לו את דברי האברך, ואז אמר אא"ז הקדוש ז"ל תדעו שאיש הזה מתפלל בתפילין פסולין, והחסידים בשומעם זאת ביודעם כי רבם רוח אלקים דיבר בו, ותיכף במוצאי שבת היו רצים לבית האברך ובכפי'ה היו חוטפים מאתו את התפילין ופתחו אותם ואז ראו כולם כי היה פסול דאורייתא, והיה רעש בין החסידים כי עין בעין ראו רוח הקודש כזה, ואז אמר א"ז הקדוש ז"ל תדעו שאין זה רוח הקודש, רק שידעתי זאת מדברי חכמינו ז"ל שאמרו ז"ל (סנהדרין ד:) שלכן אנו מניחין ארבע פרשיות של תפילין משום דבתורה כתיב (שמות יג) לטוטפות, וטט בכספי שתים, ופת באפריקי שתים, ולפי האברך הזה לכאורה קשה מאוד, כי אפשר שיש מקומות אשר קורין טס ארבע, א"כ צריכין להניח שש פרשיות, אלא ודאי שאין משגיחין במקומות, וא"כ אברך הזה שמשגיח על מקומות אחרים אם כן אין סובר הכלל של חכמינו ז"ל לענין תפילין ולזה אמרתי שבודאי מתפלל בתפילין פסולין.

ויש עוד מנהג קדום בשבת זו לנקוב החלה במפתח, ומצינו כמה אופנים במנהג זה: בספה"ק 'אוהב ישראל' מובא, שנהגו לעשות על החלה צורת מפתח וכתוב בלשו"ק "המנהג הוא מימים קדמונים לנקוב את החלות בשבת שלאחר פסח במפתחות. ונעשה על החלה צורת מפתח, ומנהג ישראל תורה הוא". מנהג שונה מזה מצינו בספה"ק 'אמרי פנחס' שרק מנקבים את החלה עם מפתח. ויש גם שאופים חלה מיוחדת בצורת מפתח.

וכמה טעמים מצינו ע"ז, בספה"ק 'אמרי פנחס' (אות רי"ז) כתוב הטעם, שהוא רמז דתרעין פתיחין עד פסח שני, ובספה"ק 'אוהב ישראל' (ליקוטים) מצינו עוד כמה טעמים: **א)** לפי שבפסח היו השערים פתוחים ואח"כ

ננעלו וצריכין אנו לפותחן, ולכן מנקבין החלות במפתחות לרמז בזה שאנו פותחים מעט ע"י מצות שבת וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב. **ב)** כי אנו סופרים ספירה שבעה שבועות והם מ"ט יום ע"ד סוד נ' שערי בינה, ואנחנו הולכים משער לשער ולכל שער יש מפתח, וזהו שעושים צורת מפתח. **ג)** כי בעת הזאת הפסיקו בני ישראל לאכול מן המן בעת שנכנסו לארץ ישראל אחר הקרבת העומר ואילך, והתחילו לאכול מתבואת הארץ, והיו ישראל צריכים לפרנסה כי עד עכשיו אכלו רק מן המן, על כן התפללו לה' שיפתח להם את שערי הפרנסה, ומזה נשתרבב המנהג להיות עושים צורת מפתח על החלות לרמז שיפתח לנו השי"ת את שערי הפרנסה.

ובספר 'טעמי המנהגים' (סי' תקצו) כתוב הטעם "למה שמנקדין ה'לחם משנה' בשבת אחר הפסח, במפתח דוקא, ומנהג אבותינו בודאי תורה היא. הנה י"ל על דרך הכתוב (שה"ש ה, ב) 'פתחי לי אחותי רעיתי'. וידוע מאמר חז"ל שהשי"ת מבקש מכנסת ישראל 'פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם'. וידוע דכנ"י – 'כלה' קרואה, וגם נקראת בבחינת 'לחם', על דרך: 'כי אם הלחם אשר הוא אוכל', והנה ידוע דבפסח היו כל השערים ומוחין עילאין פתוחים, ואח"כ ננעלו התרעין, וצריכין אנו לפותחן. ולכן אנו מנקדין הלחמים הק' משבת זו במפתחות, לרמז בזה, שאנו פותחין מעט ע"י מצות שבת, 'וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב', 'ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים יפתח'. וכאשר נתן לאבותינו במדבר את המן בחודש אייר שמברכין בשבת זו", עי"ש.

ועי' בספר 'יד אפרים' (להגאון רבי אפרים ביליצר ז"ל הי"ד) שכתב הטעם, לפי שעד עתה היה חמץ אסור, והיינו סגור ונעול, וכעת אחר הפסח הותר והיינו שנפתח במפתח.

ובספר 'ויחי יוסף' כתוב טעם ע"פ מה שביאר אאמו"ר זצ"ל בספר 'דיגד משה', מה שנאמר (שמות יב) משארותם צרורות בשמלותם, ופירש"י שירי מצה ומרור, דהטעם שלקחו זאת עמהם עלי דרך כדי להראות שההתעוררות של מצות הללו מתקיים אצלם גם אחר החג, ע"כ. וי"ל דמטעם זה אנו עושין סימן וזכר לדבר לנקוב החלות בצורת מפתח לרמז שפסח הוא מפתח על כל השנה לזכור להלאה התעוררות שזכינו בחג הפסח, ע"ש.

וגם בתורתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א מצינו טעם ורמז נכון למנהג ישראל תורה לנקוד החלות בשבת שאחר הפסח במפתח. דהנה ידוע כי כל התפלות שאנו מתפללין עולין למעלה דרך השערים, שערי רחמים ושערי רצון וכו', וכמו שנפרט כל השערים בתפלות רבון העולמים, אך לפעמים כששולט מדת הדין ח"ו השערים נסגרים ואין התפלות יכולים להעלות, ועל זה אנו מתפללין פתח שערי שמים לתפלתינו, אך גדול העת רצון של חג הפסח בכח מצוות היום לשבור כל החומות המסכים המבדילים, וכמו שאמרו (פסחים פה:) כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא, כלומר שנשברו כל החומות ונתעלו כל התפלות, ואינם צריכים לעבור דרך השערים, וגם אם בעוה"ר אין מעשינו רצויים כראוי והשערים נסגרים, התפלות עולים דרך הפרצות כיון שנשברו החומות, וממילא אנו זוכים לקבל כל השפעות הטובות שיורדים בשפע רב לעם קודש.

אך בעבור ימי החג, והנה יורדים אנחנו מקדושה העליונה הלזו, וחוזרים לימי החול, ונתקנו החומות, אנו צריכים לעצה שנזכה שיעלו תפלותינו לנחת רוח לפני ה', ולזה נוקדין החלות במפתח, להורות שמעתה אנו צריכים למפתח כדי שנוכל לכנוס דרך השערים, ואנו מתפללים לה' ומצפים לחסדו ית"ש, שיהיה לנו הזכיה לפתוח לנו השערים שערי אורה שערי ברכה, שערי פרנסה שערי סייעתא דשמיא וכו', ונזכה לגאולה וישועה בעגלא ובזמן קריב.

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה לרפואה שלימה

ברוך הבא בשם השם

באותות כבוד ואהבה, הננו מקדמים בברכת ברוך הבא, את פני רב האי גאון וגדול, מבצר מעוז ומגדל, נאה דורש ונאה מקיים, בהרבצת תורה ויראת שמים, המאור הגדול לממשלת התורה, מרביץ תורה בעוז ובתפארה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, יום ולילה יביע אומר, דמתה לתמ"ר, ענף עץ אבו"ת, נזר יופי כליל תפארת, לבית אבותיו עטרת, עומד לנס קהילתו, על ישראל הדרתו, בפי ישרים תהילתו, ויהי דו"ד בכל דרכיו משכיל וה' עמו, כשמן הטוב תורק שמו

הגאון הצדיק

רבי דוד דוב דושינסקיא שליט"א

רב ביהמ"ד אהל פיגא בקרית יואל יע"א

חדב"נ כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל הופעתו כבוד בתוכינו
בשליחת הקודש
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לדרוש במקהלות עם רב אנ"ש תלמידים וחסידים
בסעודת יומא דהילולא רבא של ק"ז
כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע

יהא בואו לברכה, ויזכה לרומם קרן התורה והיראה אלף פעמים ככה, מתוך הרחבת הדעת ורוב שמחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרבצת התורה ברבי' והמשכה, ועוד רבות בשנים יפאר וירומם קרן קהילתו מתוך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, אכי"ר.

המקדמים פניו בהדרת כבוד ויקר

הנהלת הקהילה | הנהלת המוסדות

הל' ספירת העומר

תשובות לשאלות שנשאלו בעניני ספירת העומר

לענות לחבירו מנין הספירה

שאלה: כשאחד שואל אותי בלילה לפני שספרתי, איזהו זמן הספירה, האיך אפשר לענות לו, באופן שאוכל לספור בברכה

תשובה: יש כמה אופנים שאפשר לענות לו:

א. **יכול לענות לו כרגיל, ולכוין שלא לצאת בספירה זו, אולם לכתחילה אין לעשות כן** (הנה מעיקר הדין נקטי' כרוב ראשונים דמועיל היפך כוונה שלא לצאת במצוה, כפי שמסיק בב"י סי' תקפ"ט סעי' ח' – ט', וכן כתב במשנ"ב (כאן סקכ"ב, ובסי' תרנ"א סקכ"ה) דאפשר לכתחילה לעשות עצה זו, ומשמע מדבריו דזה מועיל אפילו לכתחילה, אולם מצינו פוסקים הסוברים דלא מהני היפך כוונה, כפי שהביא הב"י (שם) דעת הרא"ה דסובר כן, ובב"ח (סי' תרנ"א סעי' ה) כתב דלכתחילה יש לחוש לשי' הרא"ה, וכן הביא במחצה"ש (סי' תרנ"א סקי"ב), ובט"ז (שם סק"ה) כתב דאפילו להדיעות דמהני היפך כוונה, אולם לכתחילה אין לעשות כן, דחיישי' שמא לאו אדעתא ויכווין לצאת, אולם חשש זו לכאו' שייך רק בלולב דזה שייך לכולם בכל יום דסוכות, משא"כ בספירה דרק לפעמים שאדם שואל את חבירו, אפשר דבזה אין לחשוש שלא יכוין, וביותר מבואר עפ"י מה שהביא בכף החיים (סי' תרנ"א אות נ"ח) בשם המט"י דכיון דלאו כל בני אדם יודעים לכוין ההיפך הכוונה, לכן לא נתנו אלא עצות השווה לכל נפש, ועפי"ז אפשר דכאן אין שייך טעם זה).

ב. **בימים שכבר סופרים גם ימי השבוע, יכול לענות רק את היום בלי להזכיר השבוע, אולם לכתחילה כשהוא באמצע ימי השבוע אין לענות כן** (במשנ"ב (סקכ"ח) הביא כן בשם האחרונים, אולם היא כתב כן לגבי בדיעבד דאם ענה רק הימים דיכול לחזור ולספור בברכה, בין בסוף שבוע ובין באמצע שבוע, אולם בפר"ח ובא"ר (אות י"ד) מבואר דאף לכתחילה מהני לענות הימים לחוד, אלא דבשעה"צ (סקכ"ח) כתב דבפר"ח מבואר דכן הוא רק בסוף ימי השבוע, דאז הזכרת השבוע מעיקר הדין, ובא"ר כתב דזהו אף באמצע ימי השבוע, דכיון דלא הזכיר השבוע ודאי דהיה כאן היפך כוונה ע"כ, וכתבנו דלכתחילה לא יעשה כן באמצע ימי השבוע דאז להפר"ח יצא ואף להא"ר זהו רק משום היפך כוונה, וכתבנו לעיל דהיפך כוונה אינו מוחלט כ"כ, ובסוף ימי שבוע אפשר דגם לכתחילה לא יענה כן דהרי י"א דיצא עי' משנ"ב סק"ז).

ג. **יכול להשיב את יום הספירה, בלי להזכיר את תיבת "היום", אולם לכתחילה אין לעשות כן** (בט"ז (סק"ז, ומ"א (סק"ט) כתבו דאם לא אמר "היום" יכול לספור בברכה, דעיקר המצוה היא שיאמר "היום", אולם בשעה"צ (סקכ"ה) הביא דהא"ר והמאמ"ר מפקפקים בזה, ולכן כתבנו דאין זה לכתחילה).

ד. **הדרך המובחרת להשיב כמה היה אתמול** (כפי שנתן המחבר בשו"ע סעי' ד' עצה זו).

ידיעת מנין היום בעת הברכה

שאלה: בתחילת הברכה איני יודע מנין יום הספירה, האם אפשר לברך ולהמתין לשמוע מאחר מנין היום, או יש

להמתין עם הברכה עד שידע מנין היום.

תשובה: לכתחילה צריך בעת הברכה לדעת מנין יום הספירה, ולכן יש להמתין עד שידע המנין, ובדיעבד מהני אפילו כשאינו יודע המנין (לכתחילה צריך לדעת המנין מחמת ב' טעמים, א' בכדי שלא יהא הפסק בין הברכה לספירה, ב' משום דעת הט"ז (סק"ח) הסובר דלכתחילה צריך שיהא מבורר בשעת הברכה כמה ימי הספירה, ולטעם שלא יהא הפסק, אזי אם יכול לספור ביחד עם חבירו בלא הפסק אחר הברכה מהני, אולם לטעם הט"ז צריך בכל ענין שידע המנין בשעת הברכה, עי' משנ"ב (סקכ"ט)).

כוונה בעת שמיעת ספירה ממנין אחר

שאלה: כשאני נכנס לביהכ"נ להתפלל, אני שומע ספירת העומר מהציבור ממנין הקודם, האם עלי לכוין שלא לצאת בספירתם

תשובה: ראוי לחשוב להדיא שבכוונתו שלא לצאת בספירתם, ולא די לחשוב שאינו מתכוין לצאת, וכן היה מעורר רבות הגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ לחוש לזה, לגבי מי שנכנס לביהמ"ד ללמוד וכדו' ושומע הספירה מאחרים (לחוש לשיטת השועה"ר (סעי' י"ב) שכתב וז"ל מי ששמע הספירה מן אחד ומן הציבור שספרו ולא נתכוין כלל להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומו, לא יברך כשיספור בלילה שהשומע כעונה, ואפילו אם היה מחשב אין אני מתכוין לצאת בספירה זו אין זה כלום להאומרים שמצות אין צריכות כוונה כלל, אלא אם כן מחשב אני מתכוין שלא לצאת בה ע"כ, וכבר כתב דין זה בסי' רי"ג (סעי' ד') שכתב וז"ל לדברי האומרים שמצות של דבריהם א"צ כוונה, אף על פי שלא נתכוין המברך להוציאו וגם הוא לא נתכוין לצאת בה יצא בין בברכה אחרונה בין בברכה ראשונה, כגון מי שנטל פרי בידו לאכלו או מצוה לעשותו וקודם שהספיק לברך שמע ברכה זו מפי אחר המברך לעצמו אין צריך לברך, ויש לחוש לדבריהם וליזהר שלא ליכנס בספק ברכה לבטלה.

ובאותו מנין שהוא מתפלל והוא שומע הספירה מהש"ץ, עכ"ח צריך לומר דנחשב כפי שחושב להדיא דבכוונתו שלא לצאת, דכיון דמתפלל עם אותו המנין ואינו סופר עתה אלא ממתין לספירת הש"ץ, עכ"ח דבכוונתו להדיא שאינו ברצונו לצאת, ולספור בעצמו כפי המנהג שהש"ץ סופר לפני הציבור, וכפי שכתב השועה"ר (בסעי' י"ד) לגבי מי ששואל את חבירו, וחבירו ענה לו יום הספירה, דהשואל יכול לספור בברכה אף ששמע מהמשיב, כיון דבעת ששמע היה בדעתו לחזור ולספור, שהרי בשביל כך הוא שומע, ונמצא שהיה בדעתו בפירוש שלא לצאת בשמיעה, ובאמת יש קהילות שהש"ץ אומר רק הברכה לחוד, והספירה אומרים כולם ביחד, וכבר מובא בשו"ת המבי"ט (ח"א סי' ק"פ) שכתב ענין ברכת ספירת העומר שנהגו ברוב המקומות לברך כל הקהל ביחד ואח"כ ש"צ ובמקומות מועטים הש"צ קודם ואח"כ כל הקהל יחד כמו שנוהגים האשכנזי' עיי"ש, ובעוד אחרונים).

ספק במנין הספירה

שאלה: אני מסתפק בעת הספירה בשני ימים, אי היום תשעה או עשרה, האם אפשר לספור שניהם ולהתנות שכוונתו לספירה של היום.

תשובה: אינו נכון לעשות כן, דלפי כמה פוסקים אינו יוצא בזה, דבעינן שתהא ספירה ודאית (דהנה נחלקו האחרונים בדין זה, דבשו"ת דבר אברהם (ח"א סי' ל"ד) במי שהלך בדרך רחוקה בין אינם יהודים ומסופק במנין ימי הספירות העומר אם הוא עומד בשלושה לספירה או בארבעה אם יכול לברך ולספור מספיקא שני הימים ולומר, היום שלשה ימים היום ארבעה ימים. ובתחילת דבריו (שם אות א') כ' כי ענין הספירה הוא שידע ויהי' מוחלט אצלו המנין שהוא סופר דבלא"ה לא מקרי ספירה כלל רק קריאת מלות הספירה ולא הספירה עצמה. ברם לבסוף (שם אות ה' ד"ה ואולם) חזר בו מפני דברי הרז"ה (סוף מס' פסחים)

שהקשה, מה טעם אין אנו סופרין שתי ספירות כמו שאנו עושין ב' יום טוב מספק, נראה דהרז"ה לי"ל דא"כ הול"ל דא"א לספור ב' ספירות מספק וקושיא מעיקרא ליתאו, גם בנד"ד יספור ב' ספירות מספק ולפי שספירה בזה"ז דרבנן אולי נכון שיספור ב' ספירות מספק בלא ברכה ע"כ, ובס' פקודת אלעזר לשו"ע או"ח (סי' תפ"ט) מביא כי ח"ר צבי קאפל טען דכיון שהוא סופר, כל שהוא מסופק אינו נקרא ספירה, ובס' משמרת שלום כתב, דאפשר כי בזמן שקידשו את החודש עפ"י הראיה ספרו בני הגולה החל מליל י"ז בניסן ב' ספירות ע"ש, הרי גם דעתו כי כה"ג חשיבי שפיר ספירה,

אמנם בשו"ת אבני נזר (חיו"ד סי' רמ"ח אות ג) בנוגע לספירת ה' וז' ימים לאשה שכ' וז"ל, דודאי דלא שייך לומר שתספור היום יום חמישי ותספור היום א' וכדומה בכה"ג לא נחשב ספירה כלל "ומה"ט אין סופרין העומר שתי פעמים משום ספיקא דיומא", אלא דבכה"ג ספירה אחת מקלקלת חבירתה וכו' עכ"ל, ויותר מבוארת סברה זו בשו"ת ערוגת הבושם (האו"ח סי' קס"ח אות ד') שכתב ומסתברא דספירה לא שייך אלא שיספור ענין המבורר, אבל כל שלא נתברר לו דהיום הוא כך וכך לא מקרי ספירה כלל, דלא קאמר רחמנא שיאמר היום כך וכך אלא שיספור, וכל כי האי לאו ספירה היא. דפשיטא אם יאמר בפ"א היום יום פלוני והיום יום פלוני וכו' עד כמה וכמה ימים בזה ודאי פשוט דלא מקרי סופר כלל ומה לי אם אומר כך על הרבה ימים או אם מספק"ל על שני ימים וכו' עכ"ל, וכן נקט בשו"ת קרן לדוד (סי' ק"מ, והאריך בזה בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' ק')).

ספירה בציבור

שאלה: כשאני עומד לספור ספירת העומר, הציבור כבר סיימו לספור, האם יש ענין להמתין ולספור עם מנין הבא,

תשובה: בפשטות יש ענין לספור עם מנין בציבור, ואם מתפלל בציבור שאין אומרים לשם יחוד, יכול לומר לשם יחוד ולספור ונחשב ספירה בציבור (בחק יעקב (ס"ק ט"ז) הביא מה שכתב בשל"ה (ריש פסחים ג ב ד"ה כתב הרשב"א) וז"ל ובמקום שיש חבורה שמתפללין מעריב בזמנה ראוי להתחבר להם בימי הספירה, כי אז מצוה גוררת מצוה, קריאת שמע בזמנה ו"ספירה בציבור" עכ"ל, ומבואר דיש ענין לספור בציבור, ובסידור היעב"ץ (סדר יו"ט א' של פסח) כתב דסופרים בביהכ"נ "ברוב עם" ע"כ, ולפי"ז יש ענין להתפלל במנין הגדול משום ברוב עם.

ואם מתפלל בציבור שאין אומרים לשם יחוד, כתב בס' הליכות שלמה דיכול לומר לשם יחוד ולספור ונחשב ספירה בציבור, אף אם הציבור יסיימו הספירה כשיתחיל לספור, כיון שהיה באותו מעמד ע"כ, ולכאו' זהו רק לגבי לשם יחוד ולא לגבי "עלינו" שזהו ענין אחר).

ספירה בתחילת הלילה

שאלה: בכוונתי להתאחר בתפילת מעריב, האם יש ענין לספור ספירת העומר בתחילת הלילה בכדי שיהא "תמימות".

תשובה: מעיקר הדין היה ענין לספור בתחילת הלילה משום "תמימות", אולם אין נוהגין כן אלא סופרים אחר תפילת מעריב, ובאמת לכתחילה צריך להתפלל, ומי שממילא מתפלל ביחידות מחת סיבה, ואין ביכולתו להתפלל תיכף, יספור ספירה בתחילת הלילה (בשו"ת מנח"י (ח"ט סי' נ"ה) נשאל שאלה זו, והנראה מתשובתו דמסכים לשואל דכיון דיש ענין לספור בציבור וברוב עם, לכן אין סופרין לחוד בתחילת הלילה, ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' נ"ג) כתב דבאמת כך יראה מעיקר הדין שיספור מיד, מכל מקום כתב ללמד זכות על ישראל, היות כי ספה"ע הוא דבר הנשכח בקלות, ואם צריך לספור כל אחד בתחילת הלילה לבד ואח"כ יבואו להתפלל בצבור ולא יספרו קרוב שהרבה מאד ישכחו הספירה לגמרי, ע"כ הנהיגו שיספרו בזמן שצבור מתפללים, ואיה"נ כשלאיזה סבה מתפלל גם מעריב מאוחר כמה שעות בלילה וביחידות, אמנם יכול לספור בתחילת הלילה, ולא ראיתי טעם לאחר הספירה בזה ע"כ).

היות כי בשבת זו נוהגין לאכול "שליסל חלה" כתבנו כמה דינים השייכים לזה

דיני מחיקה באוכלין בשבת

א] מיני מזונות שיש עליהם אותיות אין לחתכה בסכין או לשברה ביד אם החיתוך מקלקל את האותיות [א] ומצוי זאת במיני מזונות שכותבים עליהם "מזל טוב" או "מספרים".

ב] וכן עוגה שכתובות עליה ציורים הנעשים ע"י "קרם" ומצוי מאוד שמציירין צורות פרחים או תפילין או כוכבים או שני לחות הברית וכדומה, אסור לחתוך או לשבור לתוך המאכל כיון שמוחק את הצורה [ב].

ג] אך כל זה דווקא אם יש צורה מיוחדת ומורכבת אבל אם כתובות על העוגה צורות פשוטות כמין מרובע ועיגול או משולש או חצי ציור וכן חצי אות שאין לה שום משמעות בכה"ג אין שום איסור לחתכה ולשברה [ג].

ד] אם המזונות חתוכה מלפני השבת ובא לאכול פרוסה שיש עליה אות או צורה דעת הרבה פוסקים להתיר כיון שמוחק את האות תוך כדי אכילתו ועושהו כלאחר יד ואינו חותכה בסכין או בידיו [ד].

ה] ויש שהחמירו לאסור אף באופן זה שהמחיקה נעשית בדרך של אכילה [ה] אמנם כל האיסור הוא דווקא אם שובר את האות או הציור כשחלק מן האות הוא חוץ לפיו ובשעה שהוא נוגס בתוך המאכל הריהו שובר את האות אבל מותר להכניס בבת אחת לתוך פיו חתיכת מאפה שעליה אות או ציור ובולע כל האות ולכן מותר לבלוע תרופות שכתובים עליהם אותיות וציורים [ו].

ו] מזונות שכתובות עליה אותיות ורוצה לחתכה בשבת יכול לחתוך בין האותיות באופן שכל אות לעצמה נשארת בשלימותה כמו"כ יחתוך בין צורה לחבירתה [ז].

ביאורים והוספות

(א) או"ח סי' ש"מ ס"ג ברמ"א משום דהוי מוחק ואיסורו רק מדרבנן כיון דאינו מוחק לעשות מקום פנוי לכתיבה ולא נקרא מוחק ע"מ לכתוב נמצא דהוא רק מקלקל ואף שאינו מכוון כלל למחוק מ"מ הוי פסיק רישא ואסור אפילו באיסור דרבנן – אמנם אם כתב פסוקים על המאכל כדי לאכלו לסגולה כמו שמצוי שעושין לתינוקות שיאכלנו לסגולה להתחכם בזה בוודאי המחיקה הוא תיקון ויש בזה איסור דאורייתא עיין בדגול מרבבה שם.

(ב) משנ"ב שם ס"ק ט"ז דיש להחמיר אפילו בציורים וע"ע סי' תקי"ט משנ"ב ס"ק י"א בנכרי שהביא כתב חתום דמותר לפתחו ביו"ט אך אם כתוב עליו אותיות או צורות אסור משום מוחק.

(ג) בגמ' ביצה כ"ח ע"א דמותר לעשות סימן בבשר כי הא דרבה בר רב הונא מחתך לה אתלת קרנתא ומבואר דמותר לחתוך אוכלין בצורת משולש ואין בזה איסור משום עשיית צורה בשבת.

(ד) משנ"ב ס"ק י"ז דבכה"ג יש לסמוך על הדגול מרבבה שנוטה להקל בעיקר דין זה כיון שאינו מכוון לזה כלל והוא רק איסור דרבנן כיון שאינו מוחק ע"מ לכתוב וגם הוא מקלקל ונעשית כלאחר יד ובפרט כאן שהוא שובר בפיו שהוא דרך אכילה ולא צורת מלאכה ואין זה דרך מחיקה כלל.

(ה) וכפשטות דברי הרמ"א בשם המרדכי וכ"כ בשו"ע הרב ס"י וכ"ה בחזו"א סימן ס"א סק"א דכל ההיתר בפסי"ר בתרי דרבנן אינו מוכרע.

(ו) חוט שני פכ"א כיון דבשעה שבולע עדיין הכתב קיים ואח"כ כשנמחקות האותיות בתוך פיו הוי כאבוד מן העולם ועצם האכילה וודאי אינו בגדר מחיקה.

(ז) קצוה"ש סי' קמ"ד הערה ג' שש"כ פ"ט הע' נ"א דלצרף ולחבר אותיות שלימות שכבר כתובים ולא מחוסר אלא קריבה הסכמת האחרונים דלאו כלום הוא וא"כ אין איסור מוחק כשמרחקן זה מזה כיון דיכול לקרב ולהחזיר האותיות והתיבות כמו שהיתה מקודם ולכן אף שמפריד וקוטע תיבה אחת שלימה אין בכך כלום.

(ח) קצוה"ש שם כיון דאינו פסיק רישא שיגיע לידי כך אכן אם האות הוא גדול ולא שיך לקולפו מבלי שישבר וודאי דאסור דהוא פסי"ר.

ז] כמו כן יכול להסיר ולקלוף בזהירות כל שטח האות או הציור בשלימותו אם יש אפשרות לכך דבאופן זה האותיות נשארים בשלימותן ויכול אח"כ לחתוך המזונות לפרוסות כרצונו ואף אם בלא מתכוין ישבר האות או הציור אין בכך כלום [ח].

ח] באופן שעושה עצה הנ"ל שקולף את האותיות והציור ישתדל לחתוך ולהסיר גם מעט מהמזונות שתחתיו ולא רק את האותיות בלבד [ט].

ט] עוגות שהאותיות שעליהם אינם עשויים מחומר אחר כגון קרם וכדומה אלא הם מהעוגה עצמה שהאותיות חרוטים ושוקעות לפנים או שהאותיות והצורות בולטות לחוץ כפי שמצוי בביסקויטים או בשוקולד מותר לחתכו בסכין ולשברו בידים [י].

יא] ולכן חלה שחרטו עליה צורת מפתח מותר לחתוך ולשבור צורתה וכמו"כ הנוהגין ליטול חתיכת בצק ולעשות ממנו צורת מפתח ומדביקים אותו על החלה מותר לחתכו דנחשב למין אחד ואין בזה איסור מחיקה [יא] ויש שמפקפקין גם באופן שהאותיות הם מגוף המאכל אך באופן שחקוקים רק צורות ולא אותיות כגון צורת מפתח הנהוג יש להקל בשופי [יב].

יב] עוגות קטנות העשויים בצורת אותיות או חיות שונות וכן חלה העשויה בצורת ודמות מפתח מותר לכו"ע לחותכו בסכין או לשברו בידים [יג].

יג] יש הנוהגין לתחוב מפתח של דלת בתוך העיסה ונאפה ביחד ובשעת אכילת החלה מוציא משם את המפתח ומסלקו ואוכל את החלה, ויש ליזהר בזה מצד איסור בורר [יד] ועל כן יש להוציאו עם מקצת מהחלה [טו] או יתפוס בידו המפתח ביד אחת וימשוך אליו בידו השניהם את החלה אליו ויעשנו סמוך לאכילה [טז].

יד] וכאן המקום לעורר על מה שמצוי היום ניירות יפות ויקרות שמקנחים בהם את הידים בשעת הסעודה וכתוב עליהם אותיות כגון "לכבוד שבת ויו"ט" או שם וכתובת של המלון שנמצא שם שיש לימנע מלהשתמש בהם בשבת [יז].

ביאורים והוספות

(ט) דאם מסיר רק האותיות יתכן דיש בזה איסור מוחק כיון שהאות דבוק ומחובר למקום זה והוא מסירו משם הריהו מוחקו ממקום זה וגם דאם לא יאכלנו יש בזה איסור בורר שמסיר את האותיות מן המאכל והוי בורר פסולת מאוכל משא"כ אם לוקח גם מעט מן המאכל הריהו בורר אוכל מאוכל.

(י) מג"א סק"ו בשם מהר"ש הלוי משנ"ב ס"ק ט"ו דכאשר הכתיבה הוא מהעוגה עצמה אין שום כתיבה עליה וממילא לא שייכא בזה מחיקה.

(יא) ואפילו אם אפו שניהם בנפרד ואח"כ חיברום באפיה ג"כ מסתבר דהוי מין אחד כדמוכח בלשון המג"א ומשנ"ב דהאיסור הוא דווקא כשכותבין על העוגות אותיות "מדבר אחר" עיי"ש אמנם בחוט שני פכ"א סק"ב מצדד לאיסור דדווקא אם האותיות טבועות בגוף העוגה עצמה במקשה אחת אז מותר אבל אם נעשה בנפרד והודבק עליה אפילו הן מאותו הבצק אין להתיר.

(יב) בשועה"ר סי' תנ"ח ס"ח וכן במשנ"ב סי' תע"ה ס"ק מ"ז מעתיקים להלכה מש"כ בשו"ת הרמ"א סי' קי"ט שאז היו עושתם סימן על המצות בליל הסדר לדעת איזו ראשונה שניה ושלישית וכתב הרמ"א שאין לעשות סימן ע"י אותיות משום דבשעת שישבור המצות ימחקו האותיות והוי מוחק ביו"ט, ומבואר מזה דיש איסור מחיקה אף כשהאותיות הן מהמצה עצמה והוא גם סתירה בדברי המשנ"ב שכאן בסי' ש"מ העתיק את המהר"ש הלוי להקל ושם בהל' פסח נקט לאיסור כתשובת הרמ"א, ובאחרוני זמנינו הביאו כמה יישובים, עכ"פ בנוגע לציורים קיל טפי דהמשנ"ב כתב בס"ק ט"ז "יש מחמירין אפילו בציורים" משמע דלא ברור כ"כ לאיסורא וכ"כ בבאוה"ל ד"ה במשקין בסוף דבריו בביאור דעת הרמב"ם, נמצא דיש הבדל בין צורות לאותיות וכן משמע בדברי השו"ע הת סי' ת"ס ס"ט.

(יג) דלא חל עליו שם צורה כלל אלא כך הוא תמונתה של חלה זו כמבואר בחזו"א סי' ס"א סק"א ד"ה ואמנם "יותר נראה דצורה על הלחם לא חייל עליה שם צורה אלא זהו תמונת הפת".

(יד) שהרי המפתח תחוב ומעורב בתוכו וכשמוציאו הרי בורר פסולת מתוך האוכל.

(טו) דאז הוי בורר אוכל מאוכל.

(טז) דאז הריהו בורר האוכל מהפסולת לאלתר.

(יז) דבעת שמקנח הלכלוך הוא נספג ונבלע על האותיות באופן שמתכסים לגמרי והוי מחיקה והרי אפילו אותיות שעל האוכלין החמירו הפוסקים ולא התירו רק בדרך אכילה.

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל

מסאמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ברכנוכם מבית ה'

ברגשי גיל וחדוה רבה, הננו מקדמים בברכה את פני האי גברא רבא, מחדש חדשים לבקרים, פה מפיק פנינים יקרים, טנא מלא מרגליות ופנינים, מופלג בהפלגת חכמים ונבונים, נזר יופי כליל תפארת, לבית אבותיו עטרת, על ישראל הדרתו, רועה נאמן לעדתו, עומד לנס קהילתו.

הגה"צ רבי

דוד דוב דושינסקיא

שליט"א

חדב"ן כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
רב דביהמ"ד אוהל פיגא בקרית יואל יצ"ו

לרגל עלותו לציון ברנה
בשערי עיה"ק תובב"א

ויופיע אי"ה לביקור כבוד
בהיכלי מוסדותינו הק' פעיה"ק תובב"א
בשליחות קדשו
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ומברכין אנו בשם קהל עדת מי מנה, עוד רבות בשנים יעמוד על משמרתו, להשפיע מבאר תורתו, ברכת ה' מציון תלוה אותו ויזכה לראות בטוב ירושלים כל ימי חייו, עדי נזכה לותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן ואמן.

כ"ד המקדמים פניו בהדרת כבוד
הנהלת המוסדות

איסור מוזיקת שם השם (ט)

כ"ף פשוטה של א/להיך, שנראה כאות ר"ש

כ"ף פשוטה של 'א/להיך'[1], שעשה גגה רחבה כשיעור רגלה, ונראית לאות ר"ש. הרי הוא פסולה[2].

אופן התקנה: יאריך הרגל שיהיה כשיעור כ"ף כפופה. ואם אין לו מקום להאריך, ימחוק הגג, ויכתבנו מחדש כשיעורו. אבל לא ימחוק כל האות, משום חשש מחיקת השם[3]. וי"א דסגי לפסול הגג[4]. ויזהר כשמוחק שיתחיל למחוק מצד ימין, דאל"כ מיד שמחק קצת נעשה לכ"ף פשוטה ע"י חק תוכות, ושוב לא יוכל להמשיך למחוק, משום איסור מחיקת השם. ויהא פסול משום חק תוכות[5]. [ולמחוק רק יותרת מן הגג אסור, משום חק תוכות].

ופשוט דהני תיקונים מהני רק בס"ת. אבל בתפילין ומזוזות וכבר המשיך לכתוב לא מהני משום שלא כסדרן[6].

---

1. כ"ף פשוטה של 'א/להיך' הרי הוא נטפל לשם השם. ואסור למחקה, מדין איסור מחיקת נטפל לשם השם לאחריו. אמנם באופן שהיא דומה לאות ר"ש, שוב אין בזה איסור מחיקה, משום שהאות ר"ש אינו טפל לשם השם. ויבואר לקמן כמה ימחוק.

2. אות כ"ף פשוטה רגלה ארוכה וגגה קצרה. דהיינו הגג 3 קולמוסין והרגל 5 קולמוסין (ציור ב). וזה החילוק בין אות ד' לאות ר', דבאות ר' גגה ורגלה שוים, ובד' רגלה ארוכה וגגה קצרה. ולכן אם הרחיב הראש ונעשה רחבה כרגלה הרי הוא אות ר"ש (ציור יא) ופסולה.

3. מגן אברהם (סימן לב ס"ק כו) בשם ר"י הלוי (סימן פא), פרי מגדים (סימן לב סוף הסימן בדיני צורת האותיות). קסת הסופר (סימן יב ס"ג) ביה"ל (סימן לב סעיף יז ד"ה ורי"ש שעשאה כמין דל"ת).

והנה משמעות המגן אברהם שסגי לגרור הגג לבד, אפילו בד' של תיבת חול. והקשו האחרונים דמאי שנא ממה שמבואר בשו"ע (סימן לב ס"ז) אם כתב דל"ת במקום ר"ש, או ר"ש במקום דל"ת צריך לגרור כל האות ולכותבה מחדש. משום שכל האות הרי הוא כתיבה אחת, וכל מה שנכתב בפסול יש למחוק. וא"כ ה"נ יהא צריך למחוק כל האות, הגג והרגל.

והנה ביד אפרים (שם) כתב ליישב דאות ד' שהאריך גגה אינו נחשב לנכתב בפסול, כיון דבשעת כתיבה היה בידו למשוך רגל הכ"ף שיהיה כפלים כמו הגג, א"כ בשעה שמשך הרגל היה בכשרות, רק עתה שהניחו כך, ואי אפשר למשכו יותר מחמת שכתב אח"כ תחתיו שורות אחרות נפסל. ועכ"פ בשעת כתיבה נכתב בכשרות לכן אין צריך למחוק הרגל. ואיה"נ אם היה הד' בסוף הדף באופן שאם היה מושך יותר לא היה מוקף גויל, יצטרך למחוק גם כל הרגל.

והנה במשנת סופרים אות ד' כתב "ובדיעבד אם נמצא בספר תורה שהמשיך הגג של ד' עד שנראה כרי"ש, אם באפשרו להאריך הרגל למטה יאריך, ואם לאו ימחוק הכל, ויכתבנו מחדש. ויש מקילין דדי בגרירת הרגל או הגג". הרי לנו שהמשנה ברורה נקט שלכתחילה בוודאי יש למחוק כל האות. כמו דל"ת שעשה ר"ש, והיינו משום דסובר שהחילוק שכתב היד אפרים דחוק הוא כמו שכתב בביאור הלכה (סימן לב שם).

אמנם מכל מקום ב ד' של 'א/להיך', מכיון שיש חשש מחיק השם, אם יגרור כל האות, דאפשר דסגי למחוק רק הגג. לכן כתב בביה"ל (שם). שימחוק רק הגג, אמנם מטעם אחר וז"ל "ועיין ביד אפרים שמחלק קצת בזה ודוחק, וכו'. אך אי אתרמי כך בד' של 'א/להיך' שעשאו רחב כמין דל"ת או ר"ש, נראה דיש לסמוך להקל דדי במחיקת הגג, אם אין לו מקום למשוך הרגל, אחרי שגם ברי"ש שעשאו כמין דל"ת מיקל הפר"ח והביאו המחצית השקל דדי שיבטלנו מצורת האות וכו'".

העולה מדברי הביאור הלכה שלכן לא ימחוק הרגל של הד' בשם השם, דמשום חשש מחיקת השם יש לסמוך על הפוסקים דאפילו בכתיבה אחת סגי למחוק חלק מהאות.

עוד רגע אדבר בו. דהנה לכאורה צ"ב למה נאמר דמשום חשש מחיקת השם אסור למחוק הרגל, הרי מכיון שמשך הגג ונעשה לאות ר"ש, שוב אינו יכול להיות נטפל לשם, כדאיתא בט"ז (יו"ד סימן רעו סק"ז) שאם כתב אות שלא שיך להשם אינו נעשה חלק מהשם. ולדברי הכל נמחק. ובאמת בפמ"ג (שם) שהוקשה קושיא זו. וכתב לתרץ משום 'שנראה' כמחיקת השם. ואולי הכוונה, שמכיון שי"א שסגי למחוק הגג, ואפשר להשתמש עם הרגל לשם השם, ממילא נראה כמחיקה.

4. פרי מגדים (שם) קסת הסופר (סימן ח ס"ט) וז"ל "אם משך גגה של כ"ף פשוטה עד שהיא דומה לרי"ש, צריך לגרור את הגג עד שלא תשאר רק צורת וא"ו וכו'". ובלשכה"ס (שם ס"ק י) מציין שהמג"א הביא בשם הר"י הלוי למחוק כל הג. והפמ"כ כתב דלאו דוקא כל הגג אלא שלא תשאר צורתה. עי"ש.

5. קסת הסופר (סימן יב סעיף יג), שתמיד כשמוחק חלק מהאות, צריכים להתחיל מצד ימין, שאם יתחיל מצד שמאל, שוב כבר יוכשר צורת האות, ושוב יהא אסור למחוק משום מחיקת השם, ומ"מ הסת"ם יהא פסול משום חק תוכות.

6. לא מיבעיא העצה ע"י מחיקה למחוק חלק מהאות דבוודאי הוה שלא כסדרן, אלא אפילו באופן שמאריך הרגל של האות, נמי לא מהני דכיון, שעכשיו הרי הוא אות ר"ש, ועושה אותה לד' פשוט דהרי הוא שלא כסדרן.

כ"ט ניסן

הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע נולד בט"ז כסלו שנת תקמ"ד להוריו התמימים והישרים, אשר למרות העוני הגדול ששרר בביתם היתה אמו הצדיקת אופה לחם ומבשלת תבשילים בכל יום לכלכל שיירות של עניים שהיו סובבים בעיירות ליטא, ומסופר שפע"א הגיעה שיירה גדולה של עניים, וכיון שלא הי' לה לחם עבור כולם הכינה להם רקיקין באופן שיספיק גם לציבור גדול, והי' בין העניים שבגלל היותם רעבים חירפו אותם בדברים קשים, חרה לה הדבר מאוד והחלה לבכות על שבמקום שיודו לה ויברכוה על התאמצותה להציל אותם מחרפת רעב, חרפוה וקללוה, וכשראה זאת בנה הילד הרגיע אותה ואמר לה שתמשיך במלאכת החסד, ואדרבה עכשיו היא מקיימת מצוה כהלכתה ובשלימות כאשר ציוה הש"ת, בעוד שאם ישבחו אותה על חסדיה לא תהיה המצוה בשלימות למען שמו יתברך בלבד.

במעלליו יתנכר נער

כבר בשחר טל ילדותו הי' ניכר עליו כי נועד לגדולות, וסיפר שבהיותו כבן שבע שנים היה פעם בבית המדרש ושמע ששאל אחד לחבירו מה זה ערליכער איד, וענה לו הלה: "איד" ראשי תיבות: א'הבה, י'ראה, ד'ביקות, מי שיש לו ערליכע אהבה, ערליכע יראה, ערליכע דביקות, זה הוא באמת ערליכער איד.

רגיל היה לספר כי בילדותו שיחק פעם עם הילדים בחודש אלול, והוכיחה אותו אחותו הבכירה: האם גם היום אתה משחק, הלא אפילו הדגים שבים רועדים מאימת יום הדין, ובשמעו זאת התחיל לרעוד מפחד, והוסיף שעד היום הזה לא שכח, והוא זוכר את היראה והפחד שאחז אותו.

האיש מקדש

בהגיעו למצוות נשא אשה בעיר זעלווא ובחתונתו אמר דרשה גדולה בבית הכנסת הגדול, כפי שהיה נהוג אז, ואמר שעל זאת דוה לבו עד היום הזה, מפני חששו ליוהרא בעקבות הדרשה שגילתה את גדלותו בתורה.

אחרי חתונתו נתעורר לנסוע לצדיקים ולהתקשר עמהם, ונסע במשך תקופה של שנתיים להרה"ק רבי משה משערשוב זי"ע תלמידו של הרה"ק ר' חיים חייקא מאמדור זי"ע שהיה עוסק בתורה ובסיגופים.

פע"א שלח הרה"ק מלעכאוויטש את תלמידו הרה"צ ר' שלום ווילניקר ז"ל לזעלווא ואמר לו אם תפגוש באברך ובמבט הראשון שתראה אותו תביט אתה עליו והוא עליך ותתקשרו בידידות גדולה, זהו ר' משה מקאברין, ותביא אתו אלי כי הוא היה אז בין כת המתנגדים, וכך הוה שנסע לזלווא ומצא את האברך הזה, והתקשרו בידידות וקרא אותו ר' משה מקאברין שיבוא לביתו ללון אצלו, ויהי בחצי הלילה ראה הרה"ק מקאברין את עבודתו הנלהבת של ר"ש הנ"ל, והתפלא מאוד על זה ונתלהב לבו, ושאל את ר"ש מאיפוא לקחתם עבודה קדושה כזו, והשיב לו בלעכאוויטש, אמר א"כ גם אני רוצה לנסוע אליו, אבל חותנו היה מכת המתנגדים התקיפים ולא הניח אותו ליסע, ומגודל השתוקקותו נפל לחולי זמן רב, ולא ידעו את סיבת מחלתו, ואמר הרופא שהוא חולת אהבה, ולא ידעו איזה אהבה, וכל מה שעבר עליו יום נתגברה המחלה, עד ששמעו הוא אומר: לעכאוויטש, לעכאוויטש, ואמר שהוא מוכרח לנסוע לשם, והוכרחו ליתן לו רשות, ונסע ללעכאוויטש, ואכן שם היתה רפואתו, ועם כל זה לאחר שנצטוה על ידי רבו זה לחזור אל ביתו עשה זאת.

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

ימי ההילולא

כ"ט ניסן

- **רבי יהודה מאיר משפיטיווקא ב"ר פנחס מקאריץ תקפ"ט**
- **רבי משה מקאברין ב"ר אלעזר שראל תרי"ח**
- **רבי נפתלי מליטובסק ב"ר שמעון מיערוסלאב תר"ץ**

ל' ניסן

- **רבי יוסף הלוי אבן מיגאש ב"ר מאיר הלוי ד"א תתק"א**
- **רבי יעקב ב"ר משה (מהר"י בי רב) ש"ץ**
- **רבי חיים וויטאל ב"ר יוסף ש"פ**
- **רבי אברהם ברוידא אב"ד פראנקפורט (אשל אברהם) ב"ר שאול תע"ץ**
- **רבי יעקב מעמדין ב"ר צבי (יעב"ץ) תקל"ץ**
- **רבי יעקב יצחק ממאקרוב ב"ר מנחם נחום תקל"ץ**
- **רבי מאיר פרענקל ב"ר שמואל פרענקל מקאמאד-דאראג תרנ"ב**

בצל רבותיו הק' מלעכאוויטש זי"ע

כאמור היתה התקשרותו ברבו הק' במסירות נפש, כי סבל רדיפות רבות ולא רק ממשפחתו, אלא גם מאנשי עירו המתנגדים, וסבלו היה לאין ערוך, עד שהגיע עקב כך לחרפת רעב, אך למרות הצער הרב והסבל הקשה שסבל היה מזכיר לימים כי הוא מתפלל שיזכה לאותן "הקפות" מאירות ובהירות שזכה להם כשסבל מחרפה ומרעב.

גודל דביקותו והתקשרותו לרבו הגדול היתה ללא גבול, וכאשר נשאל ע"י המגיד הקדוש בעל "מגן אברהם" זי"ע מטריסק אם נותר בכתובים מתורת רבו, היתה תשובתו בחיוב בהצביע על לבו, ואמר: כאן היא תורת רבי, שנאמר "כתבם על לוח לבך".

הגדרותיו על רבו הן מופלאות ביותר, ופע"א אמר: "האור הגדול שנתגלה בלעכאוויטש אפילו לאנשים פשוטים, לא נתגלה ולא יתגלה עד ביאת הגואל", ופעם התבטא שמי שדרך על מפתן בית רבו ונשק את המזוזה שלו, מובטח הוא שלא ימות בלא תשובה, בהזדמנות אחרת אמר: הרה"ק מלעכאוויטש השריש את הנקודה שלו באנשים ובכל אלו שזכו לראותו, וגם בדורות הבאי, כי הוא היה תורה, ובתורה כתיב "את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה".

כשנסתלק רבו הגדול בי"ג שבט שנת תק"ע קיבל את מרות בנו ממלא מקומו הרה"ק ר' נח מלעכאוויטש זי"ע, והיה דבוק בו בכל שנות הנהגתו עד הסתלקותו ביום ח' תשרי שנת תקצ"ג.

ימי ההילולא

א' אי"ר

- רבי צבי הירש אשכנזי ב"ר יעקב (חכם צבי) תע"ח
- רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ב"ר צבי הירש תקל"ח
- רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ב"ר משה תקמ"ח
- רבי עקיבא יוסף שלעזינגער ב"ר יחיאל (לב העברי) תקמ"ח
- רבי אברהם (השני) מסלאנים ב"ר שמואל (בית אברהם) תרצ"ג
- רבי דוב בעריש ריינמאן-שפירא מנאראל ב"ר שלום תרע"ט

כ' אי"ר

- רבי ישראל מבאהאפלי ב"ר אברהם מקאריסטשוב -תרי"א
- רבי משה רוקח מקארוב ב"ר שלום מבעליא -תרמ"ג
- רבי שמואל מרדכי שפירא מנעשחיז ב"ר יעקב ארי' -תר"פ
- רבי יוסף נחמ' קורצניצער אב"ד קראקא ב"ר עקיבא - תרצ"ג

ג' אי"ר

- רבי יהודה לייב פיסטינר מקאלאמיי -תק"ה
- רבי ארי' לייב צונץ ב"ר משה (הגאון מפלאצק) -תקצ"ג
- רבי ישישכר בער קאהן אב"ד סנושארץ ב"ר יעקב -תרפ"ג
- רבי ישע' מקערעסטיר ב"ר משה -תרפ"ה

ד' אי"ר

- רבי יעקב ששפורט (ציצית נובל צבי) ב"ר אהרן -תכ"ט
- רבי ליפא מסאמבור ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין -תקפ"א
- רבי יוסף דוד ב"ר אברהם מרדכי מפינטשוב -תקפ"א
- רבי יוסף דוב מבריסק ב"ר יצחק זאב סאלאוויציק (בית הלוי) תרנ"ב

ה' אי"ר

- רבי ישע' פיק ב"ר ארי' לייבוש (יש סדר למשנה) -תקנט
- רבי אליעזר חיים מסקאליא ב"ר ברוך (שיח אליעזר) -תרע"ו

על כס ההנהגה

לאחר הסתלקותו רבו עליו הפצרת החסידים לקבל עליו את ההנהגה ומתחילה מיאן בדבר ונסע להסתופף בצל הרה"ק ר' שלמה חיים מקוידינוב זי"ע בן אחיו וממלא מקום של רבו הרה"ק ר' נח מלעכאוויטש זי"ע, ורק כעבור כמה שנים נענה לבקשת החסידים והתחיל לנהל עדה.

פע"א אמר כי לא עלה לשבת על כסא ההנהגה, עד שהיה מוכן למסור נפשו למען צרכיו של היהודי הפשוט ביותר, כמו"כ אמר כי מי שיאמר עליו איזה שבח שהוא צדיק וכדו' יהיה עליו נוקם ונוטר, רק זאת יכולים לומר עליו, שהוא אוהב ישראל בכל לבו ובכל נפשו בלי שום הבדל בין חסידים לאחרים.

רגיל היה לומר: באמת לא אדע מה שנוסעים אלי אנשים, אך יען כי הורגל להיות יחד עם ישראל, ועתה לעת זקנה שאיני יכול עוד לצאת ולבוא ריחם עלי השי"ת ונתן בלב יהודים לבוא אלי, בכדי שאוכל להיות בצוותא עם ישראל.

בצל הרה"ק מרוזין זי"ע

לעת זקנתו לאחר פטירת רבותיו נסע אל קדוש ישראל מרוזין זי"ע, ומספר שעוד לפני שבא אל היכל קדשו יצא הרה"ק מרוזין לקראתו לקבל פניו ונתן לו שלום בשתי ידיו הקדושות ואמר לו: "דעו כי את האמת שלכם הרגשנו מכמה פרסאות".

סיפר הרה"ק ר' משה בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל שפע"א הי' בצוותא עם הרה"ק מקאברין אצל הרה"ק מרוזין

זי"ע, והיה על שבת זו כמה וכמה אדמורי"ם, ובשבת קודש אחר השולחן התווכחו שני אדמורי"ם בתורה אחת אשר אמר הרה"ק מרוזין בשולחנו, זה אמר זאת היתה כוונתו וזה אמר זאת היתה כוונתו, אמרו זה לזה: נשאל נא את הרב מקאברין והוא יאמר עם מי האמת, וישאלו לו, ויאמר: אני ואתם אינם יודעים כוונתו, ויחר להם מאוד על אשר הרהיב בנפשו לדבר עליהם כדברים האלה, ונכנסו לפני ולפנים לשאול את הרה"ק מרוזין בעצמו לידע כוונתו, וגם סיפרו לו מה שאמר עליהם הרב מקאברין, אמר: כן הוא האמת הוא יודע ואתם אינם יודעים.

פעם אחת כשנתפטר הרה"ק מקאבקרין מהרה"ק מרוזין אמר לו: הנה בימים הראשונים היה הרה"ק מלובלין צדיק הדור, והרה"ק מלעכאוויטש מנהיג הדור, ועתה אומרים עלינו כי אנחנו צדיק הדור, ואתם סעו לביתכם ותנהלו בטוב את ישראל.

פע"א בא הרה"ק מקאברין על שבת להרה"ק מרוזין בעת שהי' חונה בעיר פאטיק, ובשבת זה לא אכל הרה"ק מרוזין סעודה שלישית, רק היה יושב בגינת הביתן אשר אחורי ביתו לשאוף רוח צח, וגם הרה"ק מקאברין היה שמה, פתח ואמר: הלא סעודה ג' יכולין לצאת בפירות האילן שיש לפנינו, ואמר להרה"ק מקאברין נלך מעט לשוח בהגינה, ואמר לו: ליבער ר' משה, הלא למדן אתם, אמת הדבר כי על פי דין יכולים לצאת סעודה ג' בפירות, ומיד הרגיש הרה"ק מקאברין את כוונתו הקדושה, כי מחשבתו על פרי בטנו בניו הקדושים שישארו על מקומו, והתחיל לצעוק: רבינו הקדוש , די וועלט דארף אייך נאך האבן, ואחר עבור משך ששה שבועות נסתלק לחיי העוה"ב.

ויסופר שבעת שנתוודע להרה"ק מקאברין מפטירת הרה"ק מרוזין ליל שבת קודש היה בישבו על שולחן הטהור לפני ה', ופתח ואמר המאמר חז"ל "איזהו אשה כשרה העושה רצון בעלה" דרך האשה הכשרה בעת שיש לה צער ועגמת נפשגדול איום ונורא, אינה מראה בפני בעלה פנים זועפות, פן ירגיש מזה בעלה ויהי' לו עגמת נפש, "נאר זי פארבייסט מיט די לופן", ומסתרת מבעלה העגמת נפש, ומראית לו סבר פנים יפות, כך ביום שבת קודש בן זוגך אסור לנו להיות בעצבות, ואכן בב' סעודות של שבת הי' בשמחה, ואך בסעודה שלישית פתח להרים קולו בבכי, "הצדיק אבד", ואמר מאמר ארוך מאוד.

בפי ישרים תתרומם

כשנסתלק הרה"ק ר' יצחק מוארקא זי"ע הגיע לקאברין אחד מחסידי וואַרקא, והרה"ק שאלו בתמיהה: מדוע באתם אלי, המעט מכם צדיקי פולין, ענהו החסיד: שמעתי מרבי מוארקא שאמר שמצוה להכיר את הצדיק מקאברין, שהוא דובר אמת בלבבו, הגיב על כך הרה"ק בגודל ענוותנותו אפילו צדיקים יכולים לטעות לגודל השקר בעולם.

הרה"ק ר' יהושע מאוסטרובה זי"ע בעל "תולדות אדם" היה נוסע אליו לקאברין, ואירע שנכנס לביהמ"ד לאחר התפילה, ובראותו כמה אנשים שהתפללו ביחידות בהתלהבות רבה, שאל עליהם מי המה, כי היה סבור שהם רבנים או דיינים, לכשענו לו שהם אנשי עמל, האחד חייט, והשני בעל מלאכה אחרת, וכן הלאה, נענה ואמר: כמה גדול כוחו של הרה"ק מקאברין אשר בכוחו ועל ידו אפילו אילני סרק נותנים ירות, והוא מכניס חיות גם באילנות שוממים.

אותו צדיק מאוסטרובה אמר פעם לנכד הרה"ק מקאברין הרה"צ ר' נח נפתלי זי"ע כי אביו הק' ר' שלמה לייב מלענטשע זי"ע נסע להרבה צדיקים, אבל אמר כי את לבו מצא אצל הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע, ואילו הוא ג"כ נסע להרבה צדיקים כידוע, אך הוסיף: "את לבי מצאתי בקאברין".

ומן הענין לציין כי אחד מחסידי הצדיק מאוסטרובה שהתגורר בקאברין נכנס לפני נסיעתו לרבו על פורים להרה"ק מקאברין לקבל ברכת פרידה ממנו, ביקש הרה"ק מן החסיד שימסור לרבו פרישת שלום ממנו ויאמר לו כי רצונו לשלוח לו משלוח מנות, אך אין לו מה לשלוח אליו, כשבא אותו חסיד לבעל ה"תולדות אדם" ומסר לו את דברי הרה"ק מקאברין נתפעל ביותר מדבריו ואמר: בריא וחזק יהיה הצדיק הזה אשר שלח לו למנה שפלות אמיתית.

תלמידו וממלא מקומו של הרה"ק מקאברין, בעל היסוד העבודה מסלאנים זי"ע העיד על רבו כי היה צריך למצוא עצה כיצד להחזיק את נשמתו בקרבו שלא תצא מגופו מתוך כלות הנפש, כמו כן התבטא: מלאכים ושרפים לא יכלו להשיג את גודל מדריגותיו של הרה"ק מקאברין.

יודע תעלומות

פעם אחת בא אליו כפרי אחד להימלך בעצת הרה"ק בענין קניית קש ותבן על תקופת השנה, שכן היה דרכם להיוועץ אתו בכל דבר קטן וגדול, נענה אליו הרה"ק ואמר לו: למה לא יזכור איש שהיה לו אב שגידלו לתורה ולחופה, וילמוד עבורו איזה פרק משניות לטובת נשמתו, ונזכר הצדיק ויצעק, אוי, הלא היום הוא יום פטירת אבי.

שני חסידים נסעו לרגל מסחרם בדרך והוצרכו להיות בקאברין אמר אחד מהם לחברו אולי ניכנס להרה"ק מקאברין, ובסעודה שלישית הלכו שניהם לבית הרה"ק הדוחק היה רב מפני הקהל הגדול שהסתופפו בצל קדשו ואירע כך ששני האנשים עמדו מאחורי הכסא של הצדיק והצדיק פניו אל השולחן ולא ראה אותם הצדיק אמר תורה וכל המסובין ישבו והקשיבו בדרך ארץ ושני האורחים דיברו ביניהם בחשאי אמר להם חסיד אחד אין זה ממידת דרך ארץ לשוחח בעת השולחן האיש המשוחח שתק ולא השיב כלום אבל בליבו חשב הלא הוא איננו רבי שלי פתאום באמצע התורה אמר הצדיק: המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה! לא הבינו החסידים

למי התכוון הצדיק ואותו המשוחח חשב בליבו האומנם התכוון אלי הרי לי יש רבי אחר והצדיק אמר שנית: המהרהר אחרי רבו כלומר הוא מהרהר שרבו הוא אחר ולא זה כמהרהר אחר השכינה הרגיש האיש שכנראה מתכוין אליו ובכל זאת חשב בליבו הרי יתכן שבין כל הקהל הרב הזה יש מי שהוא אחר שאליו נתכוין ולא אלי שהרי הוא אינו מכיר אותי כלל והצדיק אמר בשלישית: המהרהר אחר רבו כלומר שהוא מהרהר שרבו התכוין לאחר כמהרהר אחר השכינה בכל זאת עדיין לא היה ברור לו שאמנם אליו הדברים נאמרים והצדיק אומר פעם רביעית כל המהרהר אחר רבו היינו אם המהרהר עומד מאחורי רבו כאילו מהרהר אחר השכינה ואז הבין האיש היטב שאליו מכוונים הדברים.

לעושה נפלאות גדולות

בעיר דיווין הסמוך לקאברין היה אז כל המסחר שלהם בתחום בהמות למרעה, והיה פעם אחת פגירה גדולה על הבהמות בדיווין, וביום אחד הגיע לו שלשה שליחים לעורר רחמים עליהם, בלילה הזה מדי לכתו חוצה נכשל ונפל, ויקם ויאמר: רבונו של עולם מט מיין פאל זאל שוין אפקומען שלא תיפול עוד שום בהמה או עגל מאנשי העיר, וכן היה.

פעם אחת בא חסיד אחד לקאברין על שבת ושמו היה ר׳ מרדכי, וערב שבת קודם מנחה חטפתהו רעדה גדולה ונחלה למאוד, ונפל למשכב ושכב בלא דעת עד אחר תפילת שחרית, ובעת סעודת שבת קודש שלח אחריו הרה״ק אשר בא יבוא לשולחנו, והשתדל בשארית כוחותיו לבוא לשולחנו, וציוה אותו לשבת בתוך שוחנו בתוך המסובין, ויספר מרבו הקדוש מלעכאוויטש שהיה אז חולה ושמו מרדכי, וישאלהו מורי ז״ל: התאמין אשר מרדכי מהמגילה היה צדיק, ויען לו: הן, שוב שאל אותו: התאמין אשר הרה״ק ר׳ מרדכי בן גיטל מנעשכיז זי״ע הוא צדיק, ויען לו: הן, ושוב אמר מורי ז״ל אליו: העולם אומרים עלי כי אני צדיק ושמי גם כן מרדכי, התאמין זאת, והשיב לו גם כן: הן, ואמר לו: אנחנו שלשה מרדכי מסכימים אנחנו אשר מרדכי הזה יהיה בריא חזק ויתרפא רפואה שלימה, וכן היה, כן סיפר הוא ז״ל מעשה שהיה אצל מורו הקדוש, ושאל את ר׳ מרדכי החולה: התאמין בכל זאת, ויאמר לו: הן, על כן אצוה כעת שגם מרדכי זה יתרפא, ונתן לו ממאכלי שבת ותיכף שב לאיתנו.

יסופר שפעם אחת היה ילד אחד שהוכה בפתע פתאום במכת עוורון על שתי עיניו, והתחיל לעסוק ברפואות ולא הועיל, ויסעו להרה״ק מקאברין ויספרו לו את כל המאורע, והרה״ק השיב להם, אין זה כלום, ואמר הפסוק ״ולא אבה ה׳ לשמוע אל בלעם ויהפוך ה׳ וגו׳ את הקללה לברכה״, לכו והניחו מעמל הדרך, וילכו להנפש כאשר ציוה אותם, הבוקר אור, והנה שבו אור עיניו כבראשונה, ויהי לנס.

בקאברין היה שר פקיד הממשלה על העיר גדול ותקיף מהממשלה ועשיר גדול וצורר גדול ליהודים, וימרר את אנשי העיר בעולו הקשה ובמורא גדול, והיה להם יסורים גדולים מאתו, ופעם אחת נכנסו הבעלי בתים מקאברין להרה״ק ויספרו לפניו מצר הצורר המציק להם שיעזור ה׳ להפטר מאתו שיבוא עליו מפלת מות, ויען אותם: לא כן, אלא יעזור ה׳ שיהיה לו מפלה אשר כולם ירא נקמתו, וכן ביקש דוד המלך ע״ה (תהלים נט יב) ״אל תהרגם״ שביקש על שונאיו שלא להרוג אותם, כי ״פן ישכחו עמי״, כי כאשר ימותו ישכחו בני ישראל את הטובה והחסד שעשה השי״ת, ״הניעמו בחילך״ שתמתיק ותטיב להם בהשפעתך עליהם, ״והורידמו״ אחר זה תורידם שיהיה להם מפלה, אז ידעו הכל כי מאת ה׳ היתה זאת ״מגיננו ה״״, ובזמן קצר נתקיימו דבריו הקדושים, שהתחיל לשכר מאוד, והרידוהו מגדולתו, ואבד את כל הונו מהשכרות, ומכר את כל אשר לו, והיה הולך בבגדים קרועים, והתגולל שכור בתוך הרחובות, כן יאבדו כל אויבך ה׳.

ומשה עלה אל האלוקים

קודם הסתלקותו של הרה״ק מקאברין בלטו הגידין בראשו וראו כמו שי״ן רשום על מצחו, והס״ק מסלאנים אמר עליו שארבע שנים לפני פטירתו פשט את גופו און דער גוף האט זיך נאך געשלעפט ווי אַ קאפטן.

ביום ט״ז כסלו שנת תרי״ח, בו מלאו לו ע״ד שנים, רמז על הסתלקותו הקרובה, ובימי הפסח רמז הרבה על כך, באחרון של פסח אמר שאין לו עוד מה לומר, למחרת נפל למשכב, ובכ״ט ניסן עלתה נשמתו הטהורה למרום.

אמרות טהורות

תורתו של הרה״ק מקאברין היתה גנוזה עשרות שנים, ורק בשנת תר״ע ראה אור אוסף דברי תורתו בשם ״אמרות טהורות״, אחרי כמה שנים הופיע ספר ״אור ישרים״ מארבעה מטיבי לכת: הסבא קדישא מלעכאוויטש, ובנו הרה״ק ר׳ נח, הרה״ק מקאברין, והרה״ק בעל יסוד העבודה מסלאנים.

לימים יצא לאור ספרי ״בית אברהם״ ו״תורת אבות״ ששם נקבצו יחדיו תורתן של אדמור״י בית סלאנים, קאברין, לעכאוויטש, ולאחרונה ראה אור ספר ״אמרות משה״ תורת הרה״ק מקאברין זי״ע.

ל׳ ניסן

הגה״ק רבינו חיים וויטאל זי״ע

ואלה תולדות

נולד בצפת בראש חודש חשון שנת ה״א ש״ג, לאביו ר׳ יוסף ויטאל הנקרא ר׳ יוסף קאלאברזיי ע״ש קאלאבריא שבאיטליא שהי׳ גר שם לפני עלייתו לאה״ק, אביו הי׳ סופר סת״ם ומפורסם בצדקתו, התפילין שנכתבו על ידו היו נודעים

לשם בחשיבותם ונמכרים בדמים מרובים, מרן ה"בית יוסף" אמר בשם המגיד על התפילין שלו שחצי העולם מתקיים בזכותם.

ר' חיים ויטאל כתב בעצמו ספר תולדותיו בשם "ספר חזיונות" שראה הרב החיד"א בכ"י, ונדפס בשם "שבחי ר' חיים ויטאל", הספר הזה מתחיל שנת ה"א ש"א שתי שנים קודם שנולד עד יום כ' אדר שנת שס"ט, מביא שם בספרו, כי בהיות אביו בחו"ל שם בקאלבאריא נתארח אצלו איש צדיק ובעל מדריגה בשם ר' חיים אשכנזי ואמר לו שבעוד שנתיים יולד לו בן אשר יאיר את העולם בתורתו ובקדושתו והוא יעלה בגדולתו על כל חכמי ישראל, אולם לשם כך עליו לעזוב את ארץ מגוריו ולעלות לארץ הקדש לצפת שבגליל, ושם יולד לו בן זה ויקרא שמו בישראל חיים כשמו, ר' יוסף שמח מאד להבשורה הטובה וארז חפציו ועלה לארה"ק ואכן בשנת ש"ג נתקיים הברכה ונולד לו בן ויקרא שמו בישראל חיים, כבר בהיותו עלם רך ראו כולם כי לגדולות נוצר, אביו שמר אותו מכל משמר וחינך אותו על מבועי התורה הקדושה.

רבותיו

רבו בנגלה הי' הרה"ק מהר"ם אלשיך זי"ע, סמוך להגיעו לעול המצוות הכניסו אביו לבית מדרשו של ה"אלשיך" הקדוש שבצפת, ושם עלה ונתעלה במעלות התורה והיראה, ותוך זמן קצר מילא כריסו בש"ס ופוסקים, לימים אף קיבל מרבו זה "סמיכה" לרבנות, בכתב ה"סמיכה" מציין האלשיך הקדוש, כי מכח ה"סמיכה" שקיבל הוא מרבו ה"בית יוסף" קורא הוא על ר' חיים תלמידו "יורה יורה ידין ידין" ככל דיין בישראל, באותו זמן בשנת שי"ז צוה מרן הרב"י לה"אלשיך" הקדוש בשם המגיד שיזהר בתלמידו ר' חיים כי הוא עתיד למלאת מקומו, אולם לא הסתפק ר' חיים רק בתורת הנגלה, ורצה להשלים את עצמו עוד יותר גם בתורת הנסתר, ולבו נמשך לשיעוריו של הרה"ק ר' משה קורדובארו הרמ"ק זי"ע שהנהיג ישיבה בצפת לתורת הקבלה שנתייסד ע"י המקובל ר' שלמה אלקבץ זי"ע בעל הזמר "לכה דודי", והחליט להימנות על תלמידי ישיבת המקובלים, וכך זכה ליכנס לפרדס הקבלה, ולאחר שלמד שם זמן מה, הי' כבר בקי בתורת הרז ג"כ, ונתפרסם בארץ ומחוצה לה כמגדולי המקובלים, וכבר בצעירותו בשנת שכ"ט בדמשק – שמשום מה עזב את צפת וקבע דירתו בדמשק – התחיל כבר לכתוב פירוש על ספר הזוה"ק לפי שיטתו של רבו הרמ"ק, שהי' רבו הראשון בתורת הנסתר. שנה שלימה למד אצל רבו הרמ"ק.

ובחרת בחיים

שנה אחריו חל שינוי גדול בחייו עם עלייתו של האר"י הקדוש לארה"ק בצפת, באותו הימים הי' גר האר"י הקדוש בקהיר אשר במצרים, שם על גדות הנילוס הקצה לו דודו וחותנו בית בודד שבו עשה את כל השבוע – פרט לשבת שחזר לביתו שבתוך העיר – בעבודת השי"ת ובה קידש עצמו בקדושה יתירה וזכה להשגות נוראות שכמעט שם יליד אשה לא זכה, ולמד תורה עם אליהו הנביא שגילה לו סתרי תורה, כך נהג עשרים שנה, עד בשנה ההיא שנת ש"ל אמר לו אליהו הנביא: הגיע זמנך להתגלות קום ועזוב את ארץ העמים ועלה לעיה"ק צפת שם תוכל נשמתך להשיג את סודות התורה פי כמה וכמה, שם תקרב אליך את רבי חיים ויטאל תלמד אותו את חכמת הנסתר שלמדת ממני, והוא זה שימלא מקומך אחר פטירתך, והוא זה שיכתב את שיעוריך ויפרסמם בעולם, דע לך – הוסיף אליהו הנביא – כי כל ביאתך לעולם לא היתה אלא בשביל רבי חיים, לאחר חששות רבות עלה אר"י מבבל, והתיישב בעיה"ק צפת, והצטרף לישיבת המקובלים של הרמ"ק, ביום כ"ג תמוז שנת ש"ל נסתלק הרמ"ק לגנזי מרומים, לפני פטירתו קיבץ את תלמידיו ואמר להם: ממשיך דרכי יהי' אחד מתלמידיי הלומדים בישיבתינו היום, שיראה את העמודא דנהורא מלוה את מיטתי לאחר פטירתי, ודעו לכם ששיטתו בקבלה היא אחרת משיטתי, אמנם חלילה לכם מלהרהר אחריו כי ההשגחה העליונה הועידה אותו להפיץ בעולם את תורת הקבלה, וכל החולק עליו טועה הוא, כשהגיעו עם המיטה בבית החיים והתחילו ללכת למקום אחר צעק האר"י לאן אתם הולכים אני רואה עמודא דנהורא שלוה כל הזמן את המיטה הולך בדרך אחר והראה להם לאן ללכת, וראו התלמידים כי האר"י הקדוש הוא הממשיך דרכו של רבם הרמ"ק, בימים הראשונים כשהתחיל האר"י למסור השיעורים התנגדו לכך התלמידים שהי' שונה מדרך הלמוד של רבם, אמנם לאחר מכן שוכנעו שאלו ואלו דברי אלוקים חיים.

חיים שאל

ר' חיים ויטאל שהי' ישב באותו זמן בדמשק שמע את שמעו של האר"י והקפיד על כך שתורתו אינו עולה בקנה אחד עם תורת רבו הרמ"ק, ותמה על התלמידים שמסכימים עמו, כי הוא לא ידע את דבריו האחרונים של רבו שממלא מקומו יחלוק על דבריו, אמנם כעבור שלשה חדשים נתגלה אליו רבו הרמ"ק בחלום ואמר לו ששיטת האר"י היא אמיתית, ושם בעולם העליון הוא גם לומד את שיטתו אלא ששיטתו הי' רק למתחילים תורת הרז ואילו שיטתו של האר"י היא כבר יותר פנימית, גם האר"י הי' רגיל להתגלות אל ר' חיים בחלום שיבוא אליו לא"י ללמוד ממנו תורה, אבל ר' חיים לא התייחס להחלומות, עד שיום אחר נתקשה לו מימרא בזוה"ק ולא הי' יכול לתרצו, והוריד הרבה דמעות על זה, והראו לו בחלום שאם הוא רוצה להבין את מאמר הזה יוכל להבינו על נכון בשובו אל עיר מולדתו צפת ללמוד תורה מפי האר"י, אז עלה לא"י כשעוד הספיקות על האר"י בידו, כשנכנס אל האר"י הקדוש, קידם האר"י הקדוש את פניו בשמחה רבה ואמר לו באת אלי בשל מאמר מוקשה פלוני בזוה"ק, שמח ר' חיים מאד וחשב לעצמו הנה איש אשר רוח הקודש בו, והאר"י

הקדוש התחיל לדבר עמו בתורת הנסתר בדברים העומדים ברומו של עולם ור׳ חיים שותה בצמא את דבריו, אחר כך אמר ר׳ חיים להאר״י הקדוש שיסביר לו אותה מימרא בזוהר, אמר לו האר״י הקדוש מה שגליתי לך עד כה הרשו לי מן השמים יותר אין לי רשות, יצא ר׳ חיים ונכנס לביהמ״ד ופתח את הארון הקודש והתפלל לפני המקום שתינתן רשות לפני האר״י לגלות לו רזי תורה, למחר שב לביתו של האר״י אז בישר לו האר״י שתפילותיו נתקבלו בשמים ומעכשיו הוא נמנה בין תלמידיו, – והוסיף האר״י הקדוש – דע לך שביאתי לעולם היא רק בשבילך למסור לך את תורת הנסתר ותפקידך היא להפיצה על פני תבל.

וכדי שר׳ חיים יהי׳ כלי ראוי לקבל ולמלא את תפקידו לקח אותו האר״י הקדוש לטברי׳ ונכנסו שניהם על ספינה קטנה בים כנרת ושטו בה מעט ובאמצע הדרך עצר האר״י הקדוש את הספינה ומילא בכדו מים מהים והשקה את ר׳ חיים ואמר לו ״עכשיו תוכל להשיג בזאת החכמה כי שתית מבארה של מרים הנביאה״ ואכן מאז החל ר׳ חיים להיכנס לעומק חכמה זו.

דולה ומשקה

לאחר ששתה ר׳ חיים מבארה של מרים, צלחה עליו רוח ה׳ ולבו התמלא ברגשי קודש, ונכנס בכל רמ״ח אבריו ושס״ה גידיו לעומקה של חכמת הקבלה, בכל שיעורי הקבלה שמסר האר״י הקדוש לתלמידיו הקדושים שבצפת הי׳ ר׳ חיים ראש החבורה ויד ימינו של רבו, הוא הי׳ זה שהסביר לאחר הלימוד באריכות את דברי רבו והוא הי׳ זה שהופנו אליו כל השאלות הקשות שהתעוררו בקרב התלמידים, תפקיד נוסף הוטלה עליו, והיא כתיבת דברי רבו, האר״י הקדוש לא הרשה לשום תלמיד לרשום את דבריו זולת תלמידו הגדול ר׳ חיים, בידעו שבמוחו הגדול מסוגל הוא לרדת לעומקם של דברים ולהבהירם על בוריים, וכשנסתלק האריז״ל בשנת של״ב במגיפה שהפילה אותה שנה חללים רבים בצפת נחשב ר׳ חיים לממלא מקומו, האר״י הק׳ המשיך ללמוד עם תלמידו גם אחר הסתלקותו ר׳ חיים סיפר בעצמו שעשרים שנה לאחר הפטירה הי׳ מתגלה אליו כמעט כל לילה, לאחר עשרים השנים הללו בא אחת לחודש, ולאחר מכן רק אחת לשלשה חדשים, – למרות כל גדולתו של ר׳ חיים והכבוד שהעניק לו רבו, מעולם לא זחה עליו דעתו, הוא נשאר עניו ושפל ברך כמו מלפנים, ולא הבין כלל מה ראה רבו בו יותר משאר חכמי צפת.

על כס הרבנות

בשנת של״ז הי׳ ר׳ חיים במצרים, אך לא שהה בארץ זו זמן רב, בשובו לארץ ישראל התישב בכפר ״עין זיתים״ הסמוך לצפת, וזמן קצר אחר כך בשנת של״ח נקרא לירושלים לכהן שם ברבנות, ואז אירע מעשה הפלא המובא בשם הגדולים להחיד״א, שבא אז לירושלים שר אחד תקיף מאד, וביקש לפתוח את מי גיחון אשר סתם חזקי׳ המלך, מפני סנחריב מלך בבל כשצר על עיר ירושלים, בכדי שלא יהי׳ לו מים, וקרא אליו את ר׳ חיים ואמר לפניו שהוא גוזר עליו לפתוח את מי גיחון כי נצרך היא מאד לעיר ואם לא יפתח את זה יהרגהו, ר׳ חיים שירא לנפשו ולא רצה לפתוח את שסתם חזקי׳ המלך, עשה קפיצת הדרך והגיע לדמשק, שם בא רבו האר״י הקדוש אליו בחלום ואמר לו הסכלת עשו כי זה השר הי׳ גלגול סנחריב ואתה יש בך ניצוץ של חזקי׳ המלך, והיתה שעת הכושר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי לא ברצון חכמים עשה זאת חזקי׳ המלך, שהוא מג׳ דברים שלא הודו לו חכמים, ובזה היתה יכולה להיות התחלתא דגאולה, השיבו ר׳ חיים לא רציתי להשתמש בשמות הקדושים, אמר לו האריז״ל אילו לא נשתמשת בשמות לבוא לדמשק, החרשתי, אבל מאחר שנשתמשת לזה היית יכול להשתמש לפתחו והי׳ קידוש ה׳ ותיקון גדול, א״ל ר׳ חיים אם כן אחזור לירושלים לפתחו, ענהו האריז״ל חליף שעתא ולא זימניה היא, אחר זה שב לירושלים, בשנת שנ״ז נקרא לכהן לרב בדמשק והי׳ שם רב עד יום פטירתו.

אשכבתי׳ דרבי

בשנת ש״פ כשהרגיש שהולך ונחלש החליט לשוב לצפת לחיות את שנותיו האחרונות, אבל בהיותו טרוד בהכנות לנסיעה, חלה את חליו אשר נפטר בו, וביום ל׳ ניסן שנת ש״פ נפטר בדמשק לחיי העולם הבא, רבני דמשק החליטו לכרות את קברו מול בית שהי׳ מלפנים בית טומאה ושמו ״בית רמון״, שבכל לויה היו כוחות הטומאה חוטפים את המת ממיטתו ומכניסים אותו לתוך בית העבודה זרה שלהם, ר׳ חיים ויטאל ע״פ צווי רבו האריז״ל עשה את מה שעשה והמית את כוח הטומאה מאותו בית.

מורשתו הרוחנית

המורשת הרוחנית העשירה שנמסרה ע״י האר״י הקדוש ונשארה לדורות הבאים עד דורנו אנו, היא הספר ״עץ חיים״, שנכתב ע״י ר׳ חיים ויטאל והועבר בירושה לידי בנו רבי שמואל שהוציאו לאור ופרסמו בעולם, בספר ״עץ חיים״ ישנם שמונה שערים והם: שער ההקדמות, שער מאמרי רשב״י, שער מאמרי חז״ל, שער הפסוקים, שער המצוות, שער הכוונות, שער רוח הקודש, שער הגלגולים, כל אלה הם מהדורה ראשונה שנכתבה ע״י ר׳ חיים ויטאל, הוא עצמו ערך אותם מחדש במהדורה נוספת, אך את המהדורה הנוספת לא הסכים לפרסם ולהדפיס, ואסר להפיצם אף לאחר פטירתו וציוה לגנזו עמו בקבר, ואכן צוואתו קויימה ובעת פטירתו הוטמנה בקברו את הכתבים, ועיין בשם הגדולים שמביא שלאחר ימים עמדו הרה״ק רבי יעקב צמח והרה״ק רבי אברהם אזולאי בעל ״חסד לאברהם״ ולאחר הכנות ויחודים עשו שאלת חלום, ובקשו רשות לחפור בקברו של מורח״ו ולהוציא משם את הכתבים,

לשמחתם התבשרו כי הרשות נתנה להם, והם רשאים לפרסם את הכתבים הללו, והוציאו משם את הכתבים שנקברו ליד קברו בשלימותם, המקובל הגדול מהר"ר יעקב צמח זצ"ל יחד עם המקובל רבי מאיר פאפריש כץ זצ"ל, סידרו בו שערים והביאום לדפוס, ועוד ספרים רבים לפי שהבינו מהכתבים שמצאו, אלא שדברים רבים מהם לא זכו לראות אור עולם ונגנזו או אבדו. ספרים רבים יצאו לאור מתוך כתביו ומהם "ספר הגלגולים" נוף אחד ספרו עץ חיים, ספר "הכוונות" סודות וכוונות על תפילות ופשטים ע"ד קבלה ועוד ענינים, "עץ חיים" בנוי על הקדמות ממה ששמע מהאריז"ל כאשר צוה שרק הוא יכתוב, שער אחד מהם הי' עם כתב יד קדשו של האריז"ל, "פרי עץ חיים" חלק של ספרו עץ חיים על כוונות התפילה, על המצות, על נבואה ורוה"ק, ועל תשובה, ספר "אוצרות חיים" דרושים בקבלה, ספר "שערי קדושה" יורה דרך להיכנס לשעריה, לידי רוה"ק, ועניני שכר ועונש, ספר "ארבע מאות שקל כסף" דרושים בקבלה.

א' אייר

הגה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע בעמח"ס פרי הארץ

אלה תולדות

נולד בטארצין לאביו הרה"ק ר' משה שהי' מבני היכלא קדישא ומבאי ביתו של הבעשטה"ק, עוד משחר נעוריו ניכר בו כשרונותיו המיוחדים במינם, ואף התמדתו היתה למעלה מרגיל, עוד בשנים ההם עת הי' יניק וחכים, כבר שמע תורה מפי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע כי אז התגורר המגיד בטארצין והרביץ תורה לילדי ישראל, ואף מנחם מנדל מסרו הוריו להמלמד הנאמן, ותדבק נפש הנער בנפש רבו וידלה ממנו מים חיים לרוות נפשו הצמאה לאביה שבשמים. פ"א בקומו מתלמודו לאחר שלמד יותר מכדי הרגילו, התהלך לו בגילופין כאשר כובעו שמוט על הצד, נגש אליו המגיד ושאלו מענדעלע הגד נא כמה דפים למדת היו, ענה שש דפים, שאלו שוב המגיד אם ע"י שש דפים נשמט הכובע לצד לכמה דפים הנך זקוק ללמוד כדי להשמיט לגמרי את הכובע, הנער נעלב אולם דברי המגיד הללו אף שנאמר בצחות נכנסו עמוק ללבו והי' לו למורה דרך כל ימי חייו.

בקרבת הבעש"ט

באחד מן הימים הציע המגיד לתלמידו היות שהוא נוסע לרבו הבעש"ט שיבוא ג"כ אתו באמר אליו שהתועלת מובטחת לו מנסיעה זו, בדרך אמר המגיד לתלמידו, היות וידע שכאשר יבוא אל הבעש"ט לא יוכל לקלוט את דברי תורתו, לכן מבקש מאתו שישים לב להקשיב לשמוע את הדברים ואחר כך יחזור בפניו, ר' מנדל קיבל על עצמו פקודת רבו, וגם ביקש שבל יודיע להבעש"ט משבחו ועל בואו, המגיד הבטיח לו, הם הגיעו בעש"ק, ר' מנדל נפרד מרבו והכין עצמו לקבל פני שבת מלכתא, בבית מדרשו של הבעש"ט כבר התכנסו כל החבריא קדישא ובראשם רבם הק' לקבל את השבת, ומחכים על רמז רבם לפתוח התפילה, אבל הבעש"ט אמר שמחכה על הילד מנחם מנדל, התלמידים יצאו דחופים בפקודת רבם להביא את הילד מה מאוד השתומם כאשר שמע בקשת הבעש"ט, כי עין בעין ראה רוח קדשו של הבעש"ט שבטח לא הגיד המגיד על בואו, והלך אתם אל הביהמ"ד שם התקבל ע"י הבעש"ט בחיבה יתירה להשתוממות התלמידים בהבינם כי אור גדול לפניהם, אחר כך כאשר נכנס אל הקודש פנימה, הי' זה במעמד רבו המגיד והרה"ק בעל "התולדות" הרבה עמו בשיחה, ואף סיפר לו מעשה שהתלמידים לא הבינו, אולם בעבור זמן מה הבין היטב ר' מענדל מה הי' טמון בו, וזה הי' הניצוץ שהפך כעבור שנים ללהב בדרך הבעשטה"ק.

נישואיו – ונשיאותו

בהגיע לפרקו נשא זוג' הרבנית מבנות וויטעפסק ושם השתקע בעיר ועסק בתורה ועבודה מתוך הדחק ולא הי' הפרוטה מצוי' בכיס, וכך עסק בתורה בהסתר ובהצנע לכת, אבל השגחה עשתה שלה, חבורת חסידי ריישן באו אל המגיד ואמרו לו היות וכמעט מן הנמנע לבוא בכל עת אל המלך, מפני סיבות שונות, או מפני דרך רחוקה וכדו' על כן מבקשים שימנה עליהם רב ומורה בגלולם שידריכם בדרך הבעש"ט, הרב המגיד נעתר לבקשתם והוא מסר להם חלוקא דרבנן, חגורת משי ומקל, ופקד עליהם שיסעו לוויטעפסק וימסרו הדברים לרבי מענדלע והוא יהי' להם לראש, ולא פירט על איזה ר' מענדלע, הם יצאו לדרך ובאו לוויטעפסק, והתחילו לחפש אחר צדיק ר' מענדלע, ולא נמצא בכל עיר צדיק כזה, הם מסתובבים בעיר, ופגשו באשה אחת ושאלה להם על מבוקשם וסיפרו לה, אמרה להם שאין בעיר צדיק כזה, אולם מכירה היא אנשים מן השורה בשם זה, ובדרך אגב סיפרה להם שגם לחתנה נקרא כן, תשובתה נכנסה ללבם בהבינם דלא למגני איתרחיש להם אתתא דא, ושאלו להם אם אפשר להראות עם חתנה, הם פנו מיד לביתו ומצאוהו יושב ועוסק בתורה, והבינו מיד כי לו נתכוין רבם, ומסרו לו החפצים ואמרו לו: רבינו הק' המגיד ממעזריטש מינה אותך לרב ופטרון לחסידיו בגליל זה, עם גודל ענוותנותו נכנע ר' מענדל לפקדות רבו וילבש הכתונת ויחגור את האבנט ויקח את המטה בידו, ומיד קרן אור פניו ומורא גדול עלה עליהם ומיד נתבטלו לפניו, אחר זה נסע ר' מענדל לרבו המגיד, ואז קבלו בכבוד מיוחד, ובהפרדם נסע המגיד ללותו עד הנהר שם פנה אליו המגיד ואמר לו: לימדני רבותינו "אין מושחין מלכים אלא על המעיין" ובכן הננו סומך אותך כעת למנהיג עדת ישורון פה אל

המעיין, ויה"ר שתהא מלכותך נובעת כמעין, ובאותו זמן גלה לו כי הוא ניצוץ חזקיהו המלך וברכו שבכל מקום בואו יהי' לראש.

במקום גדולתו שם ענותנותו

עם כי קיבל על עצמו הנהגת עדה עכ"ז הי' לבו נשבר כחרס הנשבר, והי עניו מכל אדם, פ"א בא אליו אחד מגדולי תלמידיו רבי איצ'לע קוידנובער זצ"ל, בטרם הכנסו פרע ר"מ בבכי ואמר "כי גדול אני יותר מרבי איצ'לע ומדוע לא אכנע לפניו", כשנכנס ר"א צוה ר"מ שישמש אותו כתלמיד לפני רבו, וכשיצא ר"א שוב פרע בבכי ואמר: על משה רבינו נאמר ויהי בישורון מלך ועם כל זה מעידה עליו התורה "והאיש משה עניו מאד מכל האדם". רבו הרה"מ אמר עליו שבשמו מרומזים שני כוחתיו מצד אחד העוז והממשלה ומצד שני הענווה ושפלות – "מאנ–דל" מאן (בל"א מלשון אדנות וחשיבות) דל – דלות ושפלות. זקן תלמידי הבעשטה"ק הרה"ק בעל "התולדות" הסביר את הנהגותיו הנפלאות למשל למלך שהיתה לו אבן יקרה מאוד, ויהי כצאתו את העיר חשש שמא יד זדים יגעו בו הערים וטמנה באשפה מקום שלא יעלה על לב אדם שאבן יקרה שם, כך גם ר"מ ברכשו עצמו מדה היקרה ענוה, ומחשש שהיצר לא יתנכל לו במדה זו טמנה בגאוה חיצוניות. מעודו חתם לפני שמו "השפל באמת" הרה"ק מרוזי'ן הקשה פעם, ממ"נ אם הוא שפל באמת מפני מה חותם עצמו במדה נשגבה זו, ותירץ ששפלותו הי' עד כדי כך אמיתית עד כי לא חש במעלה שבדבר.

ואת עפרה יחוננו

פרק אחד מתולדותיו הנודע בשערים היא, עלייתו לאה"ק עם מאות מחסידיו, כבר בשנת תקל"ה החליט לעלות לא"י, אבל גנז תכניתו ע"פ בקשת בנו של רבו ה"ה הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע, שביקשו שלא ישאיר אותו לבד במלחמה, שהי' אז המלחמה נגד החסידים, אבל בשנת תקל"ז גמר בדעתו לעלות לאה"ק ולחונן עפרה, קודם נסע להפרד מצדיקי הדור החברייא קדישא אצל הרה"ק הגדול מקארלין זי"ע, אבל הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר צוה לנקות ולהכין ביתו באמרו הרי מלך ישראל יגיע אלינו, ושהה שם כמה ימים ר"פ אמר לאנשיו שחפץ שיסע מפה דאינו יכול לסבול גודל קדושתו, גם הי' אצל הרה"ק ר' ברוך ממעזבוז שאף הוא כיבדו מאד ועשה סעודה לכבודו, ובצאתו פנה אל הנוכחים שר"מ לא השאיר כמותו בחו"ל, גם הי' אצל הרה"ק בעל התולדות ומסופר שהתולדות ביקש מאת ה' שיתן בלב הצדיק שלא ישאר הרבה זמן בביתו שמפחד שמא יזלזל בכבודו, וכן הי' אצל הרה"ק נחום מטשערנוביל זי"ע אשר הוא בעצמו כיבד את ביתו לכבודו. ואח"כ התחיל לארגן נסיעתו לפלטרין של מלך באמרו שאני משולח משרי המדינות לפלטרין של מלך, הרה"ק מרוזי'ן אמר שר"מ מתכוין בנסיעתו הכוונות והיחודים של אאע"ה בעת "ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה", צדיקי הדור אמר שחבל שהוא הזדרז בנסיעתו שאם לא כן הי' סוחף את כל הגולה אתו, שלש מאות איש ובראשם כמה מעמיתיו הצדיקים הרה"ק ר' אברהם מקאליסק והרה"ק ר' ישראל מפולציק זי"ע נסעו אתו במסע הזאת לא"י, חוץ מזה לוו אותו עד איסטנבול שני הצדיקים הקדושים הרה"ק ר' יעקב שמשון משפעטיווקע, והרה"ק בעל "התניא" זי"ע, הרבה נסיונות ונסים לוו אותם כל אורך הדרך, ומסופר הרבה פלאות, תמיהה אפפה את פני כל הנוסעים איך שראו שעל שפת הים בחר לו ר"מ מהרבה ספינות ספינה אחת ישנה, רב החובל פענח את התעלומה בספרו להם שבספינה זה הפליג לפני ל"ז שנה הרה"ק ר' אלעזר רוקח זי"ע על כל הנסים שהתרחשו אתו, באמצע הנסיעה הי' סערה גדולה בים, אמר בלשונו הק' "זאל מיר ביישטין די יסורים וואס איך האב סובל געווען פון דעם כבוד פון חו"ל" כשצדיקי הדור חלקו לו בעת פרידתם מאתם, מיד נח הים מזעפו, חמשה חדשים לקח הנסיעה עד שהגיעה לחוף עכו, ומשם נסע מקודם לעיה"ק צפת אבל הי' לו יסורי ישוב א"י קשים מבית ומבחוץ, אח"כ קבע משכנו בעיה"ק טבריי' ויסד שם את ישוב היהודי, וגם משם הפיץ תורתו לחו"ל ושלח אגרות קודש מלאים תורה ומוסר לעדתו שבחו"ל.

אחרית ימיו

בשנת האחרונה עלי אדמות חלה והרבה יסורים תקפה אותו, לפני פטירתו אמר להסובבים אותו סורו נא מעלי נא כי ה' נצב עלי, כך הי' כמה פעמים עד שנפלה עליו זיעה האחרונה ונשמתו עלתה בסערה השמימה בר"ח אייר שנת תקמ"ח, כשהוא מוקף חבורת האריות תלמידיו הקדושים מיסדי וממשיכי הישוב החסידי בארץ הקודש, ונטמן בביה"ח בטבריי, ועל מצבת קבורתו חרות ע"פ צוואתו הק' "פ"נ בשנת תקמ"ח מוהר"ר מנחם מענדל בהרב מ' משה זלה"ה בר"ח אייר יום ב'". מפורסמים ספריו פרי הארץ על התורה פרי עץ עה"ת.

א' אייר

הגה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זי"ע

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תפ"ו לאביו ר' צבי הירש אב"ד טשארטקאוב, אשר הי' בידידות עם הבעש"ט הק', בנו של

הגאון ר' מאיר הורוויץ זי"ע הנודע בשם המהר"ם טיקטין בן הג"ר שמואל שמעלקא הלוי אב"ד טראני בן הגה"ק יהושע הארוך בן הגאון ר' פנחס הלוי הארוויץ מקראקא גיסו של רבינו הרמ"א, ולאמו מרת מלכה ע"ה, אמו הי' אשה צדקנית מאד, והיתה שומרת ומחנכת את בני' בזהירות ובשמירה יתירה, וכיסה את ראשיהם אפי' לפני כשהגיעו לשנת הג', דבר המסוגל ליראת שמים, וכשהלכה לבית הכנסת אף בר"ה ויוה"כ לקחה עמה את בני' הקטנים אף כשהיו בעריסתם, ולא הניחה אותם עם המשרתת מחשש שמא לא תשגיח שיהא ראשם מכוסה, וכך הגיעו האחים הקדושים למה שהגיעו, וידוע מה שאמרה בדרך הלצה שיש לה שני בנים אחד לא קורא את שמע ואחד לא מברך ברכת המזון, כי הרר"ש לא ישן כמעט והר"פ לא אכל כמעט.

גדלותו בתורה

מתחילה הי' הוא ואחיו הרה"ק ר' פנחס בעל "הפלאה" ועוד, שהי' ביניהם אהבת דוד ויונתן מתנגדים גדולים לדרך החסידות והיו תלמידים של הגר"א מווילנא והג"ר יצחק חריף זצ"ל, והיו לומדים תורה ביחד בהתמדה גדולה בעיון רב, וידוע העובדא שפ"א למדו תורה כמה ימים ולילות רצופים, עד שנתעייף ר"פ ונפל ראשו ולפני שנפל ראשו הספיק לתת ידו תחת ראשו אמר הרר"ש תמה אני עליך אחי איך אתה מניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה שאם הי' עוד כח קצת אתה צריך לקחת כח זו ללמוד עוד תורה, הרה"ק ר"פ חיבר קונטרס בשם "שבת אחים" חידושי תורה שחידשו ביחד באותם השנים אשר למדו בצוותא, סיפר תלמידו החוזה מלובלין שכאשר בא אל הרר"ש ללמוד בישיבתו התנה עמו הרר"ש שהיות שהוא מתעמק מאד בלימודו בעיון שיעור פלפול והלכה, ואם הוא רואה שהוא מסיח דעתו מדביקותו יתברך שמו אז יזכירו על ידי שינענע את שרבולי בגדו, ואמר החוזה כי אף פעם לא הוצרך להזכירו רק פעם אחת נדמה לו שנפרד קצת מדביקות ורצה כבר לנענע אותו אבל כרגע פנה אליו הרר"ש ואמר לו בני נזכרתי בעצמי, – ואח"כ נתקרבו לדרך החסידות והיו מגדולי התלמידים של המגיד האלקי הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, וגדולי הרבנים של המתגדים בכו מאד על שעזבו אותם, וגם היו להם הרבה רדיפות בשביל זה, אבל התגברו על זה, והרר"ש גם עמד בראש המערכה נגד המתגדים כשעשו חח' על החסידים.

על כס הרבנות

מתחילה כיהן כאב"ד בעיר ריטשוואל, ומשם הלך ליאמפי, ומקומו בריטשוואל מילא הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, ואח"כ עבר לעיר שינאווא, ומשם עלה לעיר ניקלשבורג, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ועל מקומו בא הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע אבל מחמת הרדיפות עבר לליזענסק, לפני שנתקבל לאב"ד בניקלשבורג, באו לפני האחים הקדושים משלחת משני קהילות אחת פרנקפורט–דמיין והשני ניקלשבורג שיבואו לכהן בעירם, ואנשי הקהילה לא הכריעו ביניהם מי מהם ישב בפרנקפורט–דמיין ומי מהם ישב בניקלשבורג, הרר"ש הי' קשיש מר"פ אך ברוב ענותנותו אמר כי אחיו יותר הגון לכהן בפרנקפורט שהי' קהלה יותר גדולה וחשובה מניקלשבורג, ואילו ר"פ לא רצה לכהן שם מפני כבודו של אחיו הגדול, החליטו ביניהם לשאול את פי רבם הרה"ק המגיד זי"ע, כשבאו לבית המגיד התחילו להתוכח מי יכנס קודם, פתח המגיד את הדלת ואמר הרב דניקלשבורג יכנס קודם כי הוא גדול האחים, והבינו פסק דינם של רבם, וכן עשו, והרר"ש נסע לניקלשבורג, והרביץ שם תורה לעדרים והעמיד תלמידים הרבה והי' רבם של גדולי רבותינו ונקרא סתם הרבי ר' שמעלקא, ומגדולי תלמידיו הי' הרה"ק המגיד מקאזשניץ, הרה"ק בעל ישמח משה, הרה"ק מקאליב, הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב, הרה"ק החוזה מלובלין, ועוד, סיפר הרה"ק החוזה זי"ע שבזמן שלמד בישיבתו של הרר"ש שולחן ערוך אורח חיים הי' מרגיש בשעת הלימוד ריח גן עדן, והרר"ש מפני שרצה להסתיר את הדבר הי' מעמיד על השלחן כל מיני בשמים כדי שאם מי מהתלמידים ירגיש בכך יחשוב שמריח ריח בשמים.

דורש טוב

הי' דורש לפני קהלתו דרשות נלהבות עיין בדרשותיו על הימים הנוראים ומשם תקחנו, בתפלה למשה הביא שהישמח משה סיפר שפ"א בליל יום הכיפורים אחר כל נדרי בא לחדר להתבודד, וראה את הרר"ש בהקיץ, הבין הישמח משה יען כי עשה כמעשיו שדרש ברבים כדרכו של אותו צדיק וקדוש לעורר העם לתשובה ע"כ נתגלה אליו.

בראשונה כשהגיע לניקלשבורג דרש בכל שבת דרוש על חכמה אחת משבע החכמות, עד שדיבר על כל שבע החכמות, הדבר הי' לפליאה גדולה בעיני הקהל כי חשבו ודאי ידרוש בפלפול ובמוסר, אמר להם הרר"ש כתיב טוב לשמוע גערת חכם מאיש שומע שיר כסילים, וקשה דלכאו' הי' צריך לומר משמוע שיר כסילים, מה זה הלשון מ"איש" שומע שיר כסילים, אלא כוונת הכתוב כך היא, טוב לשמוע גערת חכם מאיש כזה שהוא שומע גם שיר כסילים, שאם החכם אינו לו ידיעה בחכמות העולם יאמרו לו אינך יודע בטוב החכמות ולכך אתה ממאס אותן, אבל מי שהוא יודע היטב בשבע חכמות ואף על פי כן הוא מרעיש עולמות לעסוק רק בחכמת התורה, לחכם כזה ישמעו, ואחר כך התחיל לדרוש לפניהם דברים נלהבים בהלכה ובתוכחת מוסר.

ידע הנסתרות

מסופר שכשנתקבל לכהן שם כרב, ביקש שיוסיפו לו על הסכום שקיבל שם הרב הקודם ואנשי העיר הסכימו לזה, והיות

שה' עניים ולא השיגו ידם להוסיף מכספם, העמידו שומר ליד שער העיר וכל הנכנס לעיר הוצרך לשלם מס וכך ה' להם לשלם השכר של הרב, פ"א הגיע לעיר איש אחד וביקשו ממנו המס ועל שאלתו מה זה המס סיפרו לו המעשה, שאלם למה הסכימו להוסיף שכר, ענו לו מפני שהוא תלמיד חכם יותר גדול, ושילם האיש ונכנס לעיר, וחשב האיש אם הוא תלמיד חכם גדול כ"כ אלך והתה על קנקנו, הלך אל הרר"ש ואמר לו הנה כשנכנסתי לעיר ביקשו ממנו מס כי יש להם רב תלמיד חכם גדול ובכן יאמר לי כ"ת פשט ברש"י פלוני ואמר האיש שעכשיו אין לו זמן ויחזור אליו בעוד שלשה ימים ואז ישמע התירוץ, כשהלך התחיל הרר"ש לעיין בהרש"י וראה שבאמת קשה אותו רש"י, ועשה תענית הפסקה של ג' ימים, עד כי רש"י בכבודו ובעצמו נגלה אליו ואמר לו הפשט, והוסיף רש"י ואמר לו כי בג' מקומות סתם את דבריו שאי אפשר להבינם רק למי שהוא בעצמו מגלה, וזה אחד מהג' מקומות, כשחזר האיש אמר לו הרר"ש הפשט, נענה האיש ואמר לו שא"א לו לידע הפשט רק אם רש"י בעצמו נתגלה אליו ואמר לו הפשט, אז הבין רר"ש שגם לאותו האיש נתגלה רש"י הקדוש.

עבודתו הק'

ידוע ה' לעובד ה' גדול, מרן הישמח משה זי"ע לפני שעלה לכהן באוהעל ה' אב"ד בשינאווא, אשר מילא את מקומו של הרה"ק הרר"ש, וגר בדירתו של הרר"ש, והרבנית אמרה לו שהדירה צר מאד ואינה יכולה לדור שם, אמר לה, אם לאליהו הנביא זה ה' טוב גם לו זה טוב, ועיין בתפלה למשה שמביא שהרה"ק הישמ"מ אמר כמה פעמים, שהיא שעמדה לו והיתה לעזר לא מעט לעבודתו הקדושה אשר בא למלאות מקומו של הרר"ש מקום ששרה בו קדושת הצדיק הזה, מקום שעבד אותו צדיק את ה' ביראה ואהבה ובשמחה במס"נ ממש, אשר מקום זה קנה קדושה לעצמו. הישמ"מ נהג להתפלל בחדר שבו התפלל הרר"ש, וסיפר הישמ"מ שפ"א בליל שב"ק זכה פתאום הרגשה של יראת ה' גדולה עד מאד, עד מלא השבוע זו, אמר שכפי השערתו לא היתה מדריגת היראה זו שלו כי אם שיורי קדושה שנשאר שם מעבודת הלוי הרר"ש, ושוב בליל שב"ק הבא הרגיש אהבת ה' אהבה נפלאה מאד אשר כמעט נפשו יצאה מגודל התלהבות באהבתו ית"ש ג"כ עד מלא שבוע זו, וידע בנפשו שלא מכחו הוא כ"א מציאה מצא שיורי טהרה מקדושת הנ"ל

גם ה' בעל תפילה ובעל מנגן נפלא, עיין בתפלה למשה שאמר הישמ"מ כי יש לו כל המדריגות של הרר"ש רק זאת חסר לו שהרר"ש ה' בעל מנגן להפליא והוא לא ה', והישמ"מ ה' מספר שהרר"ש כשהי' עומד בתפלתו בשבתות וימים טובים, ובפרט בימים הנוראים, וביחוד בעת ה"עבודה" של יום הכיפורים, כשאמר "וכך ה' מונה אחת, אחת ואחת" ה' מכוין הכוונות והסודות בין תיבה לתיבה, ואז ה' מאריך לנגן ניגונים חדשים, פלאי פלאים, אשר לא שמע אזן אדם מעולם, ולא ה' יודע בכלל מה הוא מנגן כי ה' משוטט במחשבתו ודבוק בעולם העליון.

יכול לפטור העולם

הרה"ק מדזיקוב זי"ע ה' נוהג לספר כל שנה בראש השנה בשם הרה"ק מבעלז זי"ע, שפ"א בר"ה באו לפני הרה"ק רבי אלימלך זי"ע אליהו הנביא ועוד זקן אחד ואמרו לו כי ה' קיטרוג גדול למעלה וכמעט נחרב העולם, אלא ששני אנשים שבדור סמכו את זה שבל יחרב, שאל הרר"א את אליהו מי הוא הזקן, ענה לו שזה אברהם אבינו, הוסיף לשאול ומי השני אנשים ענה לו אחד הוא הרר"ש והשני אי אפשר לך לגלות, אחר ר"ה נסע ר"א להרר"ש להודות לו, כשפתח הדלת אמר לו הרר"ש שלום עליכם הלא ידעת כי לולא אני ואתה הי' העולם נחרב, אז הבין ר"א כי הוא הנו האיש השני.

אשכבתי' דרבי

ביום ג' בדר"ח אייר שנת תקל"ח קרא הרר"ש לתלמידיו ואמר להם היום יום פטירתי, כיון שנשמתי היא נשמת שמואל הנביא וראי' כי שמי כשמו וגם אני לוי כשמואל, ושמואל הי' חי נ"ב שנה והיום נעשיתי נ"ב שנה, ואם ה' נקראתי שמואל ולא שמעלקא הייתי ממש כשמואל הנביא, ואז יצא נשמתו בטהרה בעודו יושב על כסאו.

קודם פטירתו צוה שיקברוהו אותו ליד הגאון ר' מנחם מנדל זצ"ל בעל צמח צדיק הישן שהי' רב בניקלשבורג לפני מאה שנה, כשהתחילו לחפור בא זקן אחד ואמר להם ששמע מאביו שהגאון הנ"ל צוה לפני פטירתו שלא יקברו אצלו שום אדם, ונעשה רעש גדול כי הזקן ה' איש נאמן, ולא ידעו למי לציית להגאון הראשון או להגאון האחרון, החליטו לעיין בפנקס החברא קדישא אם ימצא שם הצוואה הנ"ל יקיימו א"ז, ואם לאו לא ישגיחו לדברי הזקן כיון שהוא עד אחד וגם עד מפי עד, וחיפשו בהפנקס ומצאו כתוב שהגאון הצמח צדיק צוה שלא יקברו שום אדם אצלו עד יום פלוני בשנה פלוני, וזה הי' אותו יום שהי' עמדו עכשיו, ונתקיימו דברי שניהם.

ג' אייר

הגה"ק רבי ישעי' שטיינער זי"ע
מקערעסטיר

ואלה תולדות

הרה"ק ר' ישעי'לע נולד בשנת תרי"א בכפר זבארעוו במדינת אונגארין, לאביו הרה"ח ירא שמים מרבים מו"ה משה שטיינער ז"ל ולאמו הצדקנית מרת הענטשע מרים ע"ה, הרה"ק רבי ישעי'לע נתייתם מאביו בגיל שלש שנים ונפל עול

חינוכו וגידולו על שכם אמו, וכשנעשה בן י״ב שנה לקחו אמו ובמסירות נפש הוליכו רגלי מהלך רב עד ליסקא אל הרה״ק ר׳ צבי הירש מליסקא זי״ע שיחסה בצל כנפיו לשאוב מבאר מים חיים תורה ויראת שמים, הרה״ק מליסקא שלחו ללמוד בהישיבה בסעמיהאלי, וכבר אז במעלליו יתנכר נער וכאשר הי׳ איזה חולה ל״ע היו באים אליו שיתפלל בעדו כי היו בטוחים בתפילתו שלא ישוב ריקם, וגם הסוחרים שבאו לשם ביומא דשוקא היו מבקשים ממנו שיעמוד על ידם כדי שיצליחו במסחרם.

בצל רבו הק׳ מליסקא זי״ע

כאמור למד הרה״ק ר׳ ישעי׳לע בסעמיהאלי כחצי שנה, אח״כ חזר לבית מדרשו של הרה״ק מליסקא, ואחר כמה שנים שישב בישיבתו וראה הרה״ק מליסקא כי אור גדול ומכוסה הוא ולאילנא רברבא יתעביד, ויקרבהו אליו והעמיס על שכמו לשמשו בקודש, ויהי ידיו אמונה ולא זזה ידו מתוך יד רבו, ועקב אחר כל מעשי רבו הק׳ וכל תנועותיו קטן כגדול.

יסופר דכשתארו לפני הייטב לב זי״ע את דרכו של רבי ישעי׳לע, ואיך שקושר המטפחת על צווארו, אז ענה הייטב לב ואמר בלש״ק: ״פונקט ווי דער ליסקער רב, אפילו דאס האלז קניפט ער ווי דער ליסקער רב״, והדבר ידוע שהי׳ חותם שמו כל ימיו: ״הק׳ ישעי׳ בן מו״ה משה ז״ל שהי׳ משמש בקודש אצל הה״צ מליסקא זי״ע״.

הרה״ק מליסקא לא זז מחבבו ואמר עליו גדולות ונצורות, והוא הי׳ ממונה מטעם רבו לחלק את החלות להאורחים, ופע״א התבטא הרה״ק מליסקא ואמר עליו: ״וועז ישעי׳ טיילט בילקעס קומט אין זיי אַ ברכה אריין״, וגם הי׳ מחלק הצדקת אצלו, ומי שהי׳ לו בקשה גדולה הי׳ משתדל אצלו שימליץ בפני הרה״ק מליסקא זי״ע.

בשעת פטירתו של הרה״ק מליסקא לחיי העוה״ב ונר אלוקים טרם יכבה, עמד הרה״ק רבי ישעי׳לע על יד מיטתו ובכה לפני רבו: ״מה יהא עלי״, ויאמר לו הרה״ק: ״פאר דיר זארג איך נישט, דיר קען מען אין די גאנצע וועלט, וועסט ברויכן חתונה צו האבן זאלסטו פארן קיין סאקמערער געגנד״, לימים הגיע מכתב להרה״ק ר׳ ישעי׳לע עם מעות מאוסטראלי׳ והדבר הי׳ פלא כי לא הכיר את השולח ולא ראה אותו מעולם, אז אמר הרה״ק רבי ישעי׳לע שמבין מה שאמר רבו מליסקא שמכירים אותו בכל העולם, כי מקצה הארץ שלחו לו פדיון.

בצל מרן הק׳ מצאנז זי״ע

אחר פטירת רבו הק׳ מליסקא נסע לצאנז, והד״ח הראה לו התקרבות יתירה, וסיפר הרה״ק ר׳ ישעי׳לע שהרה״ק מצאנז הי׳ רגיל להזמין אחר תפילת ערבית אנשים חשובים לסודת הערב, ויהי כאשר הי׳ שם הרה״ק ויעמדו שם בפרוזדור כמה אנשים חשובים תלמידי חכמים והיו מצפים שמא יזכו להיות מן המוזמנים אל שולחנו הק׳, וכשבא הרה״ק מצאנז לביתו אמר: ״ישעי׳ קום צו די וועטשערע״, ויביאו לפני הרה״ק קערה גריסין חמין מאוד וגם לפניו הביאו קערה עם גריסין חמין, והרה״ק מצאנז אכל מיד והרה״ק רבי ישעי׳לע לא הי׳ יכול לאכול מרוב חמימות, אך מפני הבושה אכל קמעא קמעא, וכאשר גמר הרה״ק מצאנז את אכילתו לקח קערתו של הרה״ק רבי ישעי׳לע ואמר לו: ״לאמיר עסן באנאנט״, ואכלו יחד מקערה אחד.

לימים כשהתחיל כבר להתנהג באדמורו״ת הי׳ פעם בצאנז, והרה״ק הד״ח הרכין את ראשו לאחוריו על משענת הכסא (כן עשה כמה פעמים בדביקותו), וידברו בני הד״ח ביניהם ע״ז שהרה״ק רבי ישעי׳ מתנהג כמו רבי ולוקח פתקאות, כדי שישמע הד״ח את דבריהם ויאמר מה דעתו עליו, אך הד״ח לאחר זמן מועט התרומם מכסאו ואמר: טוב עין הוא יבורך ישעי׳ וועט בענטשן.

האיש מקדש

כשהגיע עתו עת דודים בא בקשרי שידוכין עם בתו של הרה״ח ר׳ יצחק יונה ז״ל שהי׳ חתן רבי ישעי׳ הכהן גדול (שהי׳ נקרא כן מפני שבזמנו של מרן הישמח משה כל כהן שהי׳ בא לגור בקערעסטיר לא הציא שנתו רח״ל, והישמח משה זי״ע שלח את רבי ישעי׳ הנ״ל שיקבע את דירת בקערעסטיר, ומאז הלאה כהנים דרים שם ואין שטן ואין פגע רע), וכבר אז ראו את רוח קדשו של הרה״ק רבי ישעי׳לע כי להרה״ח ר׳ יצחק יונה הנ״ל הי׳ שתי בנות, ובתחילה כשהציעו לפני הרה״ק את הבכירה, אמר תיכף הלא יש לו צעירה גם כן, על אף שלא הכיר את משפחתו.

ואסמכוה רבנן

על שבת שלפני חתונתו (שבת אויפרוף) נסע להסתופף בצל הרה״ק רבי מרדכי׳לע מנאדוורנע זי״ע לעלות שם לתורה כנהוג, ולפני ה״בארוואַרפען״ אמר לו הרה״ק: די האסט וועד עס זאל דיך באוואַרפען, וועל איך דיך באוואַרפען מיט חסידים, ונתקיימו דבריו הקדושים כי נהר חסידים אל הרה״ק רבי ישעי׳לע למאות ולאלפים.

כשהתחיל הרה״ק רבי ישעי׳לע להתנהג באדמורו״ת נסע אחד מחשובי חסידי הרה״ק מליסקא זי״ע אל הרה״ק רבי מרדכי׳לע מנאדוורנע זי״ע, לשמוע מה בפיו על זה, ויהי בבואו לשם והרה״ק רבי מרדכי׳לע שאל אותו על התנהגותו של הרה״ק מליסקא, ובתוך הדברים רמז החסיד הנ״ל כמה פעמים ש״ישעי׳ נעשה רבי ומקבל פתקאות״, פתאום קפץ הרה״ק רבי מרדכי׳לע מכסאו ואמר בזה״ל: ״די גמרא זאגט כל הכובש נבואתו וכו׳, לא עלינו ולא עליכם, מרדכי דארף נישט כובש נבואתו זיין, זאלסט וויסען אז מ׳האט אויסגערופן אין הימל אז ישעי׳ וועט ממלא מקום זיין דער ליסקער״, עוד

אמר פעם לאחד על הרה"ק ר' ישעי': "זאלסט וויסן אז ישעי' האט אַ שביל אין הימל".

פע"א כשהסתופף בצל מרן הק' מצאנז בסעודה השני' הי' יושבים על השולחן צדיקים חסידים ואנשי מעשה כידוע, ורבי ישעי'לע שהי' נחבא אל הכלים הסתובב בין שאר האנשים בבית המדרש, ובשעת חלוקת ה"קוגעל" קרא אליו הרה"ק מצאנז ונתן לו קערה עם חתיכת "קוגעל" גדולה, ואמר לו בזה"ל: ישעי', דא האסטו, און זאלסט קענען בריט טיילן פאר אידן" והבינו שהוא נותן לו את זה בתורת "סמיכה" להיות רבי, שהוא יחלק בהרחבה ליהודים "בני חיי ומזוני" וכל טוב.

ביתו של אברהם אבינו

כידוע ומפורסם רום מעלת מדריגתו של הרה"ק רבי ישעי'לע במצות הכנסת אורחים, שהי' ביתו פתוח לרחבה לכל עובר ושב לאכול ולשתות מעדני מלך לשובע נפשו, והיו מבשלים בביתו תדיר שיוכלו ליתן עבור האורחים המרובים בין הגונים ובין אינם הגונים, כמו שהי' קורא הרה"ק על מיני אורחים המזדמנים לביתו "אורחים בורחים דורכים", והרה"ק בעצמו הי' מחלק ונותן לפני האורחים, כידוע שבראש השנה חתך בעצמו לעקאך להציבור, ואמר שכל הרבי'ס מכוונים רזין דרזין ואני מכוון לשובע ולא לרזון.

בביתו ראו דבר פלא שהי' לכל המאכלים שנתנו בביתו טעם טוב, ואפי' מי שבביתו לא הי' יכול לאכול איזה מין מאכל, בביתו של הרה"ק הי' תאב לאכול מהם הרבה, והברכה הזה הוא עפ"י מעשה שהי' בצעירתו שפע"א בא לביתו איש עני לבוש בבגדים קרועים, והיה אז בתוקף ימי החורף והקור היה גדול מאוד, ואותו עני ניגש מיד אל התנור להתחמם, ותשלהו הרבנית אם הוא רעב, ויאמר הן, והיא היתה אז מבשלת גריסין, ותתן לו תיכף קערה מלאה, שהיתה עדיין כמעט רותחת כדרך הגריסין שהעבירום מעל האש, ואותו עני לקח הקערה ואכל את כל הגריסין במשך כמה רגעים, ותחזור הצדיקת ותשאלהו שמא עדיין רעב הוא, ויחזור ויאמר לה הן, והיא חזרה ונתנה לו כמו בפעם הראשונה, ויהי כאשר ראתה את גודל רעבונו, שהוא חזר ואכל את כל המאכל במשך כמה רגעים, ותתן לו עוד קערה שלישית, והוא אכל גם זאת, אחרי כן שאל העני: היכן בעלך, ותאמר בחדר האחר, ויאמר העני לכי וקראו לו, ויהי כאשר בא הרה"ק רבי ישעי'לע ויפתח אותו עני את פיו ויברכהובכל עניני ברכות, ואחרי כן פנה אל הרבנית ואמר לה: "דיינע מאכלים זאלן האבן אלע טעמים", וילך ופרח לו איש האמת, ויהי אחרי אשר הלך, ותספר הרבנית לר' ישעי'לע את אופן אכילתו ודבריו והתנהגותו, ויהי להם לפלא, והרה"ק שלח מיד לבקש את האורח, ואף הוא בעצמו הלך לבקשו , ולא מצאוהו בכל הכפר כי איננו, וישאלו את השכנים האם היה אצלם אורח כזה וכזה היום, וכולם אמרו פה אחד "לא ראינוהו", ואמרו ש"בוודאי היה זה אליהו הנביא", והרה"ק היה מנענע בראשו ואומר "יא, יא, יא", וכאמור שמני אז הי' למאכליהם טעם נפלא ואפילו אלו שהרופא אסר להם לאכול מאכלים מסויימים אכלו שם הכל ולא הזיק להם כלום.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ויהי במוצש"ק אחרי פסח, והוא הכין עצמו לנסוע ליומא דהילולא של הרה"ק מצאנז, ויהי אחרי סעודת מלוה מלכא אמר שאינו מרגיש עצמו כל כך בריא, כי מרגיש בעצמו קצת חולשה, ויבקש ממנו הנגיד ר' שלמה ענגיל שלא יסע, אבל הרה"ק אמר לו שהוא מוכרח לנסוע, ועל זה היו מתייעצים באיזה אופן לנסוע כדי להקל עליו את טירחת הנסיעה, ואמר ר' שלמה שטוב לנסוע ברכבת אקספרעס, על זה השיב לו הרה"ק: "לא אוכל לנסוע ברכבת זו כי ההוצאות יעלו הרבה מאוד", ונסע הרה"ק לצאנז, ובחזרה נתערכב בפרעשעוו וחלה מאוד ל"ע עד שלא היה יכול להמשיך את דרכו ברכבת והיו מוכרחים להביאו לביתו באוטו, והגיע שמה ביום חמישי בערב, מיד באו כמה וכמה רופאים וכולם אמרו נואש לחייו, וכל העם געו בבכיה והרבו לבקש בתפלה ובתחנונים, ובסעודת ליל שבת עדיין היה מיסב על השולחן.

והמחלה היתה הולכת ומתגברת, ובמוצאי שבת קודש באו רופאים ממוחים מן העיר הגדולה פעסט, אבל גם הם אמרו נואש לחייו, והרופאים אמרו שיש לו יסורים גדולים, ויהי כשנסעו הרופאים לדרכם לפעסט מסר צוואתו שממלא מקומו יהא בנו יחידו ר' אברהם'לע וכי ילך בדרכו קדשו וביתו יהיו ביתו של אברהם שירחם על עניים ואביונים וכל מי שצריך עזר וישועה "אברהם'לע וועט ברענגען די קוויטלעך אויפן ציון האף איך אז מען וועט געהאלפן ווערן ווי ביז איצט, דעם בית המדרש שענק איך איהם, ער האט זיך געגוג געפלאגט ביים בויען", אחר כך ברך אותו ואמר: "מיט די ברכות וואס אלע צדיקים האבן מיך געבענטשט, בענטש איך דיך".

במשך כל יום ראשון היה עדיין מקבל פתקאות וגם יעץ עצות לכל השואלים אותו וברך את העם, ובאור ליום ב' ציוה לנכדו שיזמר את הזמר "יום זה מכובד", וישאל אותו נכדו "וכי שבת היום", ויאמר הן, כי יום הסתלקותו מן העולם היה אצלו כמו שבת כמו שאחז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, ועוד כמה פעמים בלילה ההוא צוה לזמר זמירות של שב"ק, ואף הוא עצמו היה מזמר ושפתותיו מרחשין כל הלילה באמירת פסוקים.

ויהי ביום ב' הוא יום ג' לחודש אייר שנת תרפ"ה לפ"ק נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש ויצאה נשמתו בטהרה במעמד קהל גדול שנתקבץ ועמד סביב מיטתו השלימה, ונר אלוקים טרם יכבה היה מייחד יחודים בדביקות גדולה ונפלאה, עד שהחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו.

דבר בעתו

ימי הספירה (א)

לקט מדברי קודש מכבי"ק ומקדושי עליון בעניני קדושת הימים ומועדים

פסח וימי הספירה הם שורש לכל ימות השנה ובדרך שאדם הולך בהם, מוליכין אותו כל ימי השנה.

(נהר שלום)

◆◆◆

כמו ר"ה עשי"ת ויוה"כ כמו"כ פסח הוא בחי' ר"ה, וימי הספירה בחי' עשי"ת והשבועות כנגד יוהכ"פ.

(בית אברהם)

◆◆◆

שבע שבועות תמימות תהיינה לכה"פ השבתות יהיו תמימות, כולם קודש לה' השבתות של ימי הספירה שיש בהם תוס' הארה כל שבת הוא כב' שבתות ועליהם נאמר אלמלי שמרו בנ"י שבת אחת מיד נגאלין ובמק"א נאמר שתי שבתות והיינו שבת של ימי הספירה חשובה כב' כל שבת מאלו השבתות יש להם מדה אחרת שכל מי שיש לו לב מבין ומרגיש בכל שבת טעם אחר.

(בית אברהם)

◆◆◆

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום ר"ל כשלא עשה תשובה ולא העיר א"ע תיכף בתחילת ספירת העומר אל יאמר שאין לי עוד תקוה אלא עד ממחרת השבת השביעית תספרו ר"ל כל זמן שיש אפי' יום אחד מהספירה תספרו ר"ל תוכל להאיר ביום זה כל החמשים בתשובה.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה, הוא הלשון החוטא בברית הלשון אשר היא מסובבת חומר ואין לו התיקון כ"א בתורה כמבואר במס' ערכין ותקוני' תלוי בימי ספירה שבין פסח לעצרת וביום העצרת הוא היובל שבו יתוקנו כל בני תורה ויקנו בו שלימות, והיתה גאולה עד תום שנת ממכרו עד שיקבל תמימות שנה שהוא עומד שכל שנה ושנה מקבל תמימתו בימים האלה כדכתי' תמימות תהיינה ימים תהיה גאולתו ר"ל ידע בנפשו כי הוא גואל ימים עליונים שנפגמו ואם לא יגאל ר"ל אז ח"ו יקום לצמיתות לקונה אותו הוא היצה"ר הלוחם עליה עיר ההיא הקטנה ולא יצא ביובל ביום מ"ת כשיקבלו כל בני תורה תמימותם, הוא בחוץ יעמד ר"נ מהאי כיספוא.

(חתם סופר)

◆◆◆

וחמישים יום שבין פסח לעצרת הם שבת של כל השנה כי ימים הללו הוכנו לקבלת התורה כי בכל יום מימים אלו, הוכנו להכנס במ"ט שערי קדושה ואם בימם אלו משימים לב לשוב אל ה' בכל לבבם ובכל נפשם, מכינים לעצמם ליכנס לשערי קדושה למ"ט שערי קדושה.

(קומץ המנחה)

◆◆◆

לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון ר"ל שתזהר באותן הימים שהן לפי מ"י ר"ל יום החמשים יום קבלת התורה שעתיד ליתן דין וחשבון עליהם כי אז הוא הזמן להתקדש.

(בת עין)

◆◆◆

ידוע מענין הספירה שהוא זמן בירור לכל אחד ואחד בפני עצמו, כמ"ש ז"ל (מנחות ס"ה:) וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד, וכל אחד אינו יוצא בספירת חבירו , ואם כל זה יש מענין הספירה התכללות כל הכלל כולו, זה יש לו מידה טובה זו ביותר, וזה את זו. ויש לומר שרמז יש לזה הענין שצוה למימני יומי ומצוה למימנו שבועי יומי הוא הכנה לריצוי הפרט השבועי לריצוי הכלל , וכל זה הוא הכנה לחג השבועות שהריצוי הוא בשניהם יחד.

(שם משמואל)

בשבת זו נתגלה האור של פצית פצה

שמענו מכ"ק אאמו"ר בשם המגיד הק' מקאזניץ זצללה"ה זי"ע שהעולם קורין לשבת אחר פסח שבת געלע מצות, והוא גילוי מצות, עכלה"ק של המגיד הק' זצוקללה"ה זי"ע, ולפרש דבריו הקדושים נראה כנודע דהמצות הם מוחין דאבא המרומז לחכמה, וזהו והן יראת ד' הוא חכמה (איוב כ"ח כ"ח) היינו כי החכמה הוא דבר הנסתר מעין ומוסתרת במוח, וכאשר יטהר ויקדש המוח והמחשבות בקדושה ובטהרה בא היראה מהעלם אל הגילוי, ומתפשטת בכל איבריו עד שנראה וניכר היראה על פניו ממש, ו"הן פירוש דבר הנראה וניכר, כאדם שמראה או סופר בפיו ע"ז שייך לומר אלו "הן וכנודע, וכאשר בכל ש"ק מתפשטת היראה על כאו"א וכמאמרם ז"ל (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א) אפילו ע"ה אימת שבת עליו, אז נתגלה וניכר פעולת המצה, שע"י נטהרו המוחין ופרי עשתונותיו הוא היראה הבאה על פני האדם אח"כ, כאשר אור ש"ק הופיע ביקרו אז נגלה לעין היתרון היראה שיש לו מאכילת מצה [ומכל עניני הפסח, ולכן נקרא שבת גילוי מצות].

ואולי גם המנהג לנקד החלות במפתחות בשבת זו הוא ג"כ לדרכינו מרמז על היראה השופע מאור אכילת המצה, וכדברינו כי מפתחות רומזים ליראה כמאחז"ל (שבת ל"א.) ד' יטע בלבינו אהבתו ויראתו בזכות אכילת המצה והש"ק, ונזכה לרפואת הנפש ורפואת הגוף לנו ולכל ישראל אמן.

(ישמח ישראל, תזריע)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

מזמור שיר ליום השבת

זמירות ליל שבת קודש (א)

שלום עליכם ◇ צאתכם לשלום

שלום עליכם

אמירת כל חרוז ג' פעמים לחיזוק הענין

שלום עליכם מלאכי השרת וכו', הוא על פי מאמר חז"ל בפרק כל כתבי (שבת קיט:), שני מלאכים מלוין לאדם במעלי דשבתא כשבאו מבית הכנסת וכו', וזה שאומר למלאכים שלום עליכם מלאכי השרת, והא דהמנהג לומר כל חרוז שלש פעמים, הוא לחזק הענין, כמו שכתב האבודרהם דלכך מזכירים במוצאי שבת קודש אליהו הנביא שלש פעמים, עיין שם, וכן אומרים בקידוש הלבנה שלש פעמים שלום עליכם, וכן הוא לשון חז"ל (מנחות פה.) בענין קצירת העומר, שהקוצר אומר לאותן העומדים סביבו מגל זה, מגל זה, מגל זה והן אומרים הן.

(ליקוטי מהרי"ח - ליל שבת)

בהכנה הראויה לכבוד שבת מודים שני המלאכים כי איש ישראל הוא כדוגמת מלאך

הטעם שבחרוז הראשון אומרים שלום עליכם 'מלאכי השרת', ובחרוזים שלאחריו אין אומרים מלאכי השרת רק 'מלאכי השלום', כי לפני שהאדם עושה מצוה, מדרגת המלאכים גבוהה ממדרגת בני ישראל, וכאשר בני ישראל עושים הכנה לקיים מצוה, הם במדרגת המלאכים, ואחר עשיית המצוה הם במדרגה נעלית יותר מהמלאכים.

ולכן בליל שבת, כאשר שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם לביתו, שעל כך קבעו את הנוסח בבואם לבית, שמברכים את המלאכים 'שלום עליכם', הרי מאחר שהמלאכים גבוהים במעלה מבני ישראל, אומרים להם תחלה מלאכי השרת, אבל מיד כשהמלאכים רואים את ההכנה שעושים בני ישראל לכבוד שבת קודש, לענגה כדת וכנכון, נר דלוק ושלחן ערוך ומטה מוצעת, הם בעצמם מודים כי איש ישראל הוא המלאך משרת, שכן בשעת הכנה למצוה נעשה כאחד מהם, ומשום כך אומרים להם אחר כך רק מלאכי השלום.

(מהר"ש מבעלזא – לקט אמרי קודש פ' וירא)

שלום עליכם יאמר בשמחה רבה

כשיבא לביתו מבית הכנסת, ישב על מקומו אצל השולחן, ויאמר בשמחה רבה 'שלום עליכם מלאכי השרת', והם העומדים ברום עליון משרתי כסא כבוד, וצריך להקדים שלום לכל פמליא של מעלה הנקראים 'מלאכי השרת', ואח"כ 'בואכם לשלום', לא יאמר 'מלאכי השרת', אלא 'מלאכי השלום', והם המלאכים המלוים את האדם בכל עת כידוע וכו', כי בשבת באין מלאכי שלום אחרים יותר במעלה מאותן מלאכי שלום המלוין אותו בחול וכו'.

(שולחן הטהור – סי' רסב ס"ג)

'שבת שלום ומבורך' ו'שלום עליכם' בשמחה

בבואך מבית המדרש תכנס בשמחה לביתך, ותאמר "שבת שלום ומבורך", שיקבל שבת מלכתא קדישא בסבר פנים יפות (ו'שבת שלום' הוא פוד 'יסוד ומלכות'), אח"כ יעמוד נגד הנרות ויתחיל לומר 'שלום עליכם' ברינה ובשמחה ובצהלת פנים, לקבל האורחים הקדושים, ויאמר שלום עליכם להנשמה יתירה ולכל המלאכים המתלוים עמה ושכינתא הקדושה בראשם.

(שולחן הטהור - מאמרי שבת קודש עמ' רמה)

אומרים "שלום עליכם" להמלאכים שנבראו בשבוע זו מתורה ומצות

יום השבת הוא בחי' נשמה לכל מעשי ששת ימי בראשית, וכל התורה ומצות שנעשים בכל ימי השבוע הם כגוף בלא נשמה, עד יום השבת אז נעשה ונגמר בהם בחי'

נשמה.. כי ע"י השבת עולים למעלה לרצון כל התורה ומצות מכל ששת הימים, ונגמרים במלואם וטובם, ונבראו מהם מלאכים. ולזה אומרים בליל שבת שלום עליכם כו', הם המלאכים שנבראו בששת ימי המעשה מתורה ומצות.

(תפארת שלמה - פ' וירא בד"ה והנה שלשה / פ' במדבר בד"ה תפקדו אותם)

ושב"ת עד ד' אלהיך (דברים ה, ל) אותיות שב"ת. כי עיקר התשובה נגמר בשבת. כי גם אצל אדה"ר הי' ג"כ טובה גדולה מה שנברא סמוך לשבת. כי לולא זאת לא הי' יכול להתקיים עד שהמליץ עליו השבת כידוע. וז"ש (דברים ה, יג) ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, היינו המלאכים שנבראו מכל המצות שהאדם עושה בכל ששת ימי המעשה ויש להם עלי' בשב"ק, לכן אומרים בליל שב"ק שלום עליכם וכו' הם המלאכים אשר עומדים ומצפים על יום השבת להיות להם עלי' בליל שב"ק.

(תפארת שלמה - שבת שובה בד"ה בצר לך)

מכל המצוות של השבוע נעשה בשבת מלאך קיים

כל המצות ומע"ט, ורצונות טובות של בני ישראל, מכל ששת ימי המעשה, לית להון גדפין להיות פורחות למעלה, עד בוא יום השבת, בא להם חיות מעולם העליון, בבחי' נשמה יתירה, והם נקראים מלאכים, וזה שאנו אומרים 'שלום עליכם כו' בואכם לשלום', כי בשבת נעשה ונגמר פעולתו, להיות נעשה מכל מצוה ורצון הטוב מלאך קיים'.

(תפארת שלמה - פרשת יתרו בד"ה למעבד)

מלאכי השלום מלאכי השרת מלאכי עליון

אמר הרה"צ מו"ה איציק'ל מפשעווארסק זי"ע, בשם הרה"ק שר שלום מבעלזא זי"ע, שאמר פשט על הנוסח שאומרים בשלום עליכם 'מלאכי השרת', דבהרוז ראשון אומרים 'מלאכי השרת' מלאכי עליון וכו', ואח"כ אומרים 'מלאכי השלום' מלאכי עליון, משום שקודם באים המלאכים

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

'שליסל חלה' בשבת מברכין אייר, כי מתחילין לפתוח השערים מעט מעט בכח קדושת שב"ק

טעם למה שמנקדין אז הלחם משנה במפתח דוקא. מנהג אבותינו ודאי הוא תורה. ותהלות לאל אמרתי בזה כמה טעמים נפלאים. אמנם עוד יש לאלוה מילין. והנה י"ל ע"ד הכתוב (שיר השירים ה, ב) **פתחי לי אחותי רעיתי. ידוע מאחז"ל שהש"י מבקש מהכנסת ישראל פתחי לי כחודו של מחט, ואני אפתח לכם כפתחו של אולם,** וידוע דהכנסת ישראל כלה קרואה בנעימה. בחינת נוקבא. והזיווג הרי גם נקרא בבחינת לחם. על דרך (בראשית לט, ו) כי אם הלחם אשר הוא אוכל. **והנה ידוע דבפסח היו כל השערים ומוחין עילאין פתוחים. ואח"כ נגעלו התרעין וצריכין אנו לפותחן. ולזה אנו מנקדין הלחמים הק' משבת זו במפתחות לרמז בזה שאנו פותחין מעט ע"י מצות שבת. וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים יפתח. וכאשר נתן לאבותינו המן בחודש אייר שמברכין בשבת זו.** והבן כל זה היטב.

אוהב ישראל

בבחינת 'משרתי עליון' דהיינו במדריגה גבוה, ואח"כ כשרואים שהאדם מתנהג כשורה, אז 'ווארפן זיי אוועק זייער שירות' שמתבטלים מפני קדושת בני ישראל, ולובשים הלבוש של 'מלאכי השלום'.

(שיח יצחק, פשעווארסק – עמוד מג)

ממלך מלכי המלכים

ואומר ממלך מלכי המלכים הקב"ה, דהיינו הקב"ה המלך שהשלום שלו, כי ממנו נשלחו האורחים הקדושים לעטרינו בזיו שכינתו הקדושה, בתפארת יקר שבת מלכנו.

(שלחן הטהור - מאמרי שבת קודש עמוד רמט)

ג' פעמים שלום עליכם

אח"כ יאמר שלום עליכם ברינה ובשמחה כנהוג שלשה פעמים 'שלום עליכם', כנגד שלשה מלאכים המתלוים עמהם, וגם כנגד נפש רוח ונשמה, ור"ת של שלו"ם בואכ"ם ברכונ"י, שרומז לאלופו של עולם שהוא בראשם, הוא כמספר נשמה.

(שלחן הטהור - מאמרי שבת קודש עמוד רמט)

גמר בריאת המלאכים שנוצרו מהמע"ט

המלאכים שנבראו מהמעשים הטובים שבכל ימות השבוע, עומדים בכל ימות החול כגוף ללא נשמה, עד שבאה שבת קודש שבה נשלמת יצירתם, ושבים למקומן לעולמות העליונים, ולפיכך אומרים להם עתה 'שלום עליכם' שכן בשבת נשלמה יצירתם ונקראים מעתה מלאכים גמורים.

(תפארת שלמה – פרשת במדבר בד"ה תפקדו)

בשבת מתאחדים נשמות כל ישראל כהתאחדות המלאכים

שבת קודש יומא דנשמתין (זוהר ח"ב רח), ונשמות כל ישראל חצובים משרש אחד שהוא תכלית ההתאחדות, אמנם הנשמות מצויות בגופים, המונעים גם התאחדות הדעות שמצד הנשמה, ועיקר התאחדות הדעות הוא רק במלאכים

שאינם בעלי הגוף, ואין בהם שום חלוקי דעות הוא תכלית ענין 'השלום', ובשבת קודש כל ישראל נעשים בבחינת ה'מלאכים' שנקראים 'מלאכי השלום', ומתאחדים כל נשמות ישראל כאחד, וזהו ענין אמירת כל ישראל בליל שבת קודש לפני קידוש היום 'שלום עליכם מלאכי השרת', 'בואכם לשלום' וכו', שכל יחיד מישראל איך שהוא, הרי הוא בעומד במעלת מלאכי השרת, ואומר להם 'שלום עליכם' כדרך אמירת איש לחבירו.

(שבט מיהודה, לובלין - פרשת ויקהל שנת תרע)

בשבת התלמידי חכמים אינם מתאבלים על החורבן

מבואר בברכות (סד.) ש'מלאכי השלום' הם התלמידי חכמים המרבים שלום בעולם, שבכל ששת ימי המעשה הם בוכים ונאנחים על חורבן בית המקדש, ככתוב (ישעיה לג, ז) 'מלאכי שלום מר יבכיון', אבל בשבת יש עליה לכל העולמות כמו בזמן שהיה הבית המקדש קיים, ולכך אומרים לתלמידי חכמים 'שלום עליכם וכו' מלאכי השלום'.

(תפארת שלמה - שבת קודש בד"ה שלום)

טעם שבחרוז הראשון אומרים שלום עליכם 'מלאכי השרת', ובחרוזים שלאחריו אין אומרים מלאכי השרת רק 'מלאכי השלום', לפי אחר שבאים אל בתי בני ישראל ורואים נר דלוק ושלחן ערוך, ורואים ומשיגים נחת רוח שיש לבורא ב"ה מעבודת איש הישראלי, עי"ז נהפך לבם לשלום עם בני אדם, לכן אנו מכנים אותם שוב 'מלאכי השלום', ואין אומרים עוד 'מלאכי השרת', כיון שנדמה בעיניהם שעבודת איש ישראל עולה על שירותם ועבודתם.

(מדבר קדש, בעלוא – פרשת ויקרא עמוד קנא)

בשבת קודש נמצא בכל נפש ישראל המתענג בעונג שבת כח המלאכים שאין יצר הרע שולט בהם, שלזה אז הזמן שיוכל האדם לענג עצמו גם בתענוגי הגוף באכילה ושתיה וכדומה, שהם דברים שיש בהם אחריות שליטת היצר הרע, אבל לזה מקדימין בקבלת פני המלאכים, על פי מאמרם ז"ל (שבת קיט:) שהמלאכים מלווין אותו וכשבא לביתו וכו', ואנו מקבלין פניהם באמירת שלום עליכם וכו' [כי מלאכיו וכו'], לקבל מהם הכח שאין יצר הרע שולט בהם וממילא אין אומה ולשון יכולים לשלוט בנו, [שזהו מאמר רנב"י (שבת קיח:) ניצול משיעבוד מלכיות] כי אחד המה.

(שבט מיהודה, לובלין – פ' וירא שנת תרסח עמוד קיג)

כעין דברינו אלה יתפרש לנו ענין שלום עליכם שאנו אומרים בליל שבת, דבודאי לזכות לענג שבת קשה מאד לאדם הטרוד בכל ששת ימי המעשה, אך לזה באים המלאכים מקודם ומברכים בשלום. ויובן עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדומו"ר זצללה"ה בהא דאמרו ז"ל (שבת כג:) נר שבת משום שלום ביתו, היינו דבכל ששת ימי המעשה אין שלום בתוך גוף האדם, שהנפש מושכת למעלה והגוף והחומר למטה, אך בשבת שאפי' ע"ה אימת שבת עליו, אין הגוף והחומר מושכים כ"כ למטה ונעשה שלום ביניהם, עכ"ד. ויש לומר שזהו הענין שהמלאכים מברכים בשלום, היינו שמגביהים גם את הגוף והחומר של האדם ויהי' שלום עם הנפש, והנה זהו כמו המלאך קורא, והקידוש הוא כמו הדיבור מדבר.

(שם משמואל, סאכטשוב - פרשת וירא שנת תרעז)

מנהג טוב בלילי שבת כשבאין מבית הכנסת לילך מיד אצל הנרות הדולקים לבוד שבת ושנתברך עליהם ולעמוד נגד שתיהן, ולומר: מלאכי רחמים ושלום בואכם שלום, בואכם לשלום עליכם שלום, לכולכם שלום, וכן מצאתי כתוב שהנהיג ה"ר אהרן מריניישבורג עצמו.

(מנהג טוב [מנהגי אשכנז בתחילת ה' אלפים] אות לו)

גם בבחינת המצוות שישראל עושים, יש שעושים בלא נשמה, אמנם בשבת הנה מגיע חיות ועליה לכל מעשה המצוות של כל ימי השבוע, ובה מתעורר הרצון נשמה וחיות לכל העולמות, וממנו נעשו המלאכים של המצוות, וז"פ ששת ימים תעשה מלאכה אותיות המלאך ע"י המצוות, וביום השביעי שבת לד' אלקיך, כי אז יש להם עלי', גם י"ל שבת לד' אלקיך כי איננו צריך עוד מלאך, רק פשוט עולה לד' אלקיך, וזה שאומרים בליל שבת שלום עליכם מלאכי השרת, הם המלאכים מכל ששת הימים.

(תפארת שלמה - פרשת לך בד"ה ונחזור)

צאתכם לשלום

ליישב מנהג האומרים 'צאתכם לשלום' הנראה כדבר תימא, דהיינו שמקדימים לשלח את המלאכים קודם שיפרשו בכעס ח"ו

מאוד יש להפליא ע"ז שאומרים צאתכם לשלום וכו', על מה זה שלח המלאכים ופוטרם לשלום, הלא טוב שיתעכבו יותר וישמחו גם בסעודה, אם היא כתיקונה וכראוי לה בודאי תרב שמחתם ויוסיפו לו ברכתם, ולמה ימהר לשלחם מזה, הלואי ישארו אצלנו לעולם, כי אז נשמר בכל דרכינו, כי לכך באו עמנו ככתוב כי מלאכיו יצוה לך וכו'. ואולי נתירא שלא יראו המלאכים דבר שאינו הגון, ודוגמ שלא יפרשו מעצמם מתוך כעס, לפיכך נתחכם לפטרם בפיוס.

(היעב"ץ בסידורו – סדר ליל שב"ק)

כיון שהמלאכים אינם אוכלים אין נאה שיעמדו בשעת אכילתנו

הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז ביאר הטעם שאומרים למלאכים 'צאתכם לשלום', שהרי המלאכים אינם אוכלים כשאנו אוכלים, ואם כן אין נאה להם לעמוד עמנו בשעת אכילתנו, ולכן אומרים להם 'צאתכם לשלום'.

(מקור חיים - אות עב)

אומרים 'צאתכם לשלום' כי אנו עולים למעלה מהם.

מה שאנו אומרים "שלום עליכם" למלאכים המלווין את האדם, שהמלאכים מעלין את הנשמות ומנקין אותן מעפרוריות דימי החול, עד הגיעו אל מקומן שהוא שורש נשמת ישראל שהוא גבוה ממלאכים, ואחר שהגיעו אל מקומם אנו אומרים להם 'צאתכם לשלום'.

(שם משמואל - פ' בהר שנת תרעג)

שלא לומר "צאתכם לשלום" כי המלאך נשאר כל יום השבת

כתב בספר תוספת שבת, לפי נוסח הפייט שאומרים ליל שבת ביציאתו מבית הכנסת בסוף הפיוט צאתכם לשלום וכו', משמע דמלאך יוצא מיד אחר ביאתו מבית הכנסת, אם כן ליתא לדברי מהרי"ו, דלפי דברי מהרי"ו על כרחך הם אצל האדם כל יום השבת, וכתב שראה סידור תפלה אחד נדפס והשמיט נוסח צאתכם לשלום על פי גדול אחד, ועיי"ש מה שכתב ליישב. ולענ"ד פשוט דאף על גב דהמלאך נשאר אצל האדם כל יום השבת, מכל מקום אין לשנות נוסח צאתכם לשלום, כי הוא על דרך ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך, ואף על גב דאין יציאת המלאכים עתה, מכל מקום אומר צאתכם לשלום על זמן היציאה כשתהיה.

(מחצית השקל - או"ח סימן רסב סק"א)

להשקיט ריב בבית, ישמיט "צאתכם לשלום"

קבלה מרב גדול, דכשיש איזה מריבה בבית, לא יאמר חרוז 'צאתכם לשלום' וישקיט המריבה, והוא בדוק ומנוסה.

(סידור ישועות ישראל - סדר ליל שבת)

עצה להשכנת שלום שלא לומר 'צאתכם לשלום'

איש אחד בא לפני רבינו רבי מאיר מפרימישלאן, והתאונן לפניו על צרותיו בשלום בית, אמר לו רבינו שלא יאמר עוד 'צאתכם לשלום' ויהיה הכל בסדר.

(שיח אליעזר החדש - הוספות חדשו עמ' עה)

ספרתי לכ"ק מורי [הרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זי"ע], כי ראיתי בספר אחד שמביא מכ"ק הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע סגולה לשלום בית לבל יאמר בליל שבת צאתכם לשלום, ואמר לי מרן "שסגולה לשלום בית להסתכל בנרות בליל שבת", ולא זו בלבד, כי אם יש בזה שלשה סגולות: "לאריכות ימים", "ולהינצל מחיבוט הקבר", "ולשלום בית".

(סגולות הבעש"ט ותלמידיו - מערכת ש אות מג)

'שלום עליכם' למלאכי שבת ו'צאתכם לשלום' למלאכי חול

ישנם מלאכים בפני עצמם לימות החול, ומלאכים אחרים לשבת, וכשיורדים מלאכי השבת, עולים ושבים מלאכי ימות החול למקומם, ולפיכך מקדימים תחילה אמירת 'שלום עליכם' למלאכי שבת, המקדימים לרדת וללוות את האדם, והחוזרים ואומרים 'צאתכם לשלום' למלאכי ימות החול החוזרים למרום.

(שפת אמת – פרשת ויצא שנת תרסא ד"ה בפסוק מלאכי)

שילוח המלאכים מפני חלישות דעתם מקדושת הסעודה

הרה"ק רבי יצחק מוואורקא ביאר, שבני ישראל הם במדריגה יותר מהמלאכים, שאין להם כוונת אכילה ושכל אנושי, וכן מצינו במדרש (שמו"ר כח, א) שכשבא משה רבינו ע"ה למרום לקבל את התורה, הראהו הקב"ה בדמות אברהם שאכלו בביתו, היינו שראו שהשגתו של אברהם אבינו גבוהה מהם. ולכך בליל שב"ק כאשר שני מלאכים מלוים לאדם, אומרים להם קודם הסעודה צאתכם לשלום, כי בסעודת שבת שהוא בקדושה גדולה, יש להם חלישות הדעת.

(אהל יצחק - אות קסה)

בשבת התפילות מתקבלות בלא שהמלאכים יכניסום

בימות החול נצרכים אנו שמלאכי השרת יכניסו את תפילתנו לפני בעל הרחמים, אבל בשבת שהוא היחוד הגמור בינו ובין בני ישראל, והתפילות מתקבלות בלי שום ממוצע, לכן אנו משלחים את המלאכים באמירת 'צאתכם לשלום'.

(אמרי נועם, דזיקוב - פרשת ויגש בד"ה הוציאו)

אין למחוק דבר שנהגו ברוב ישראל

במחזיק ברכה כתב בשם תוספת שבת, שגדול אחד מחק בנוסח שלום עליכם צאתכם לשלום, והסכים עמו, וליתא דהכונה שבעת שיצאו יהיה צאתם לשלום, ולא שדוחה אותם מעליו ופוטרם, ולפי שאינו יודע צאתם, הוא גומר ואומר עכשיו, ואין למחוק דבר שנהגו ברוב ישראל.

(שערי תשובה - סימן רסב סק"ב)

והנה בכל מעלי שבתא אומרים שלום עליכם מלאכי השרת וכו', ולכאורה הוא מיוסד על פי מה שאמרו (שבת קיט:) שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו כו', אך שם מסיים אחד טוב כו', עיין שם ואמרנו שיש לומר על פי מה שאמרו (חגיגה יד:) כשדרשו במעשה מרכבה. והיו מלאכי השרת מתקבצין ובאין לשמוע כבני אדם שמתקבצין ובאין לראות במזמוטי חתן וכלה. ומעשה מרכבה הם דברים שכיסה עתיק יומין וכמו שאמרו (פסחים קיט:) ובשבת שיש התגלות עתיקא כמו שכתוב בזוהר הקדוש באים מלאכי השרת ואומרים להם שלום עליכם. בואכם לשלום ברכוני לשלום. ואחר כך להסעודה שהוא זמן יחוד קודשא בריך הוא וכנסת ישראל אומרים להם צאתכם לשלום.

(פרי צדיק - פרשת נח אות ז)

מבואר מזה הנוסח [צאתכם לשלום] שהמלאכים יוצאים משם מיד אחר הלויה לביתו, א"כ צריך לומר דמה שאמרו

המושלים שלא יצא המלאך המלוה אותו משם, ע"כ היינו בשחרית כשחוזרים ומלוים אותו מבה"כ לביתו, שאז אם יראה את הבית מנוול יחזור ויצא מיד, וא"כ לפ"ז מאחר שנהגו לכבד את הבית בשחרית, שוב אין לחוש לזה אף שאין מכבדין את הבית בליל שבת, וכן נוהגים.

(תוספת שבת - סי' רסב סק"א)

עי' בס' מאורי אור מס' שבת שמה שאומרין צאתכם לשלום משום דאמרינן שני מלאכים מלווין אותו וכו', ולא הולכין עמו, משמע שתיכף חוזרין, וע"ז סומכין אח"כ הפסוק כי מלאכיו יצוה לך לשמרך, להורות שמלבד אלו המלאכים שלוה אותנו, יש לנו עוד מלאכים לשמרנו תמיד ע"ש.

(לקוטי מהרי"ח – סדר התנהגות ליל שב"ק)

בגמ' (שבת קיט:) איתא 'שני מלאכי השרת מלוין לאדם', הרי לנו, שמלאכים אלו הולכים רק 'ללוות' האדם, ותיכף אח"כ הם חוזרים, ובכן שפיר חל לומר 'צאתכם לשלום', ואין בזה פחיתות הכבוד

(מאורי אור, הקדמון – ח"ד שבת קיט ע"ב)

אמירת 'צאתכם לשלום' נמשכת אחר מה שאנו אומרים 'ברכוני לשלום', ר"ל שבזמן צאתם של המלאכים יברכו אותנו, ומאחר שאין אנו יודעים זמן יציאתם, הננו מבקשים זאת עכשיו, בעת שאנו עומדים בדיבור עם המלאכים.

(מחזיק ברכה, להחיד"א – סי' רסב אות ב)

הנה בכל מצוה שהאדם עושה נברא מלאך של רחמים המליץ טוב בעדו ושומר אותו שלא ילכדכ במצודת היצר, ובכן, אע"פ שהקב"ה שולח ב' מלאכי השרת ללוות האדם בליל שבת, הננו אומרים להם "צאתכם לשלום", כי בשב"ק באים גם המלאכים שנבראו ממצוותינו, ואלו המלאכים ניחא לנו יותר.

(סמיכת משה - פ' עקב)

בעת קידוש וסעודת שבת, הננו יושבים עמו כביכול, לפנים ממלאכי השרת, ובכן הננו אומרים להמלאכים "צאתכם לשלום".

(שם משמואל - פרשת חיי שרה שנת תרעו)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מלינסק זי"ע אביו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע, שכאשר היה לו אורחים שבאו אליו בליל שב"ק להיות מסובים על שולחנו היה תיכף ומיד מקדש על היין ובוצע על הפת, עוד קודם אמירת 'שלום עליכם', והיה נימוקו עמו שהמלאכים אינם רעבים ויכולים להמתין עד שסיימו האורחים וישבעו, משא"כ להיפך. **(מפי ספרים וסופרים - פרשת אחרי פניני החסידות סוף אות ז)**

סיפר הרה"ק מראזווידוב וכו', הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זיע"א חיבר כידוע ניגון לכבוד שבת מלכתא המתחיל במילים 'כלה וויא ביסטו, חתן וויא גייסט דיא'. והרה"ק מצאנז זיע"א בבואו לבהמ"ד בליל שבת לקדש, הקיף הבימה ז' פעמים, כי כן מסורה מהנהגת זקנינו הרבי ר' מאירל מטיקטין בכל עש"ק, ואח"כ התחיל לזמר ניגון שלו של הרה"ק מקאליב הנ"ל, שלום עליכם, עד שבטלו כוחותיו הגופניים בהתלהבות, כן הי' בכל שבת, אשרי עין ראתה כל אלה. **(שמן הטוב, מיכלזון - סיפורים אות כג)**

הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זצ"ל הי' שני פעמים אצל רבו הבעש"ט הקדוש זי"ע, ובהיותו בפעם הראשונה אצלו בליל שב"ק בעת הקידוש, הי' מנהגו של הבעש"ט הקדוש לומר הקידוש בעוד מלבושו העליון עליו, כי בבוא מהתפלה מביהכנ"ס לא פשט מעליו את המלבוש העליון, ואמר שלום עליכם וקידוש בעודו לבושו העליון עליו, וידו השמאלית הכניס בהבית יד השמאלית, וידו הקדושה הימנית לא הכניס בהבית יד. והעולם אומרים שזה הוא הוא אחד מהשלשה דברים שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל שקיבל מהבעש"ט הקדוש זצ"ל. **(בית פנחס, בילגורייא - עמוד יט הערה כב)**

סיפר הרה"ק רבי אליעזר זאב מקרעטשניף ששמע מאיש אחד שהיה על שב"ק בצ"ק של דודו הרה"ק מוהר"ם מפרימשלאן זצלה"ה, ורבינו הק' חזר על אותן התנועות בדיוק איך שאמר הרה"ק מפרימשלאן שלום עליכם, וכשהגיעו לתיבת 'ממלך מלכי המלכים הקב"ה' הזדעק בפתאומית הרה"ק מפרימשלאן ואמר הוי הוי אבי שבשמים היאך יכולים להיות יהודי אליך (ובל"ק אוי וויי גיוואלט טאטע אין הימעל וויאזוי קענמען זיין איוד צי דיר). וסיפר איש הנ"ל שנפל מדיבורים אלו פחד ובהלות על כל העולם כ"כ עד שגם למספר עצמו הוגבה השטריימל מעל ראשו מגודל הפחד. **(רזא דעובדא, קרעטשניף - עמוד כט)**

יום אידם

לקוטי דרשות אמרות ושיחות מרבותה"ק בענין יום המר והנמהר, וממשלת המינים

בשבוע זו יחול אותו היום הר"ם עולם היום יעמוד למספ"ד לכל באי עולם, יום החגא ויום אידם שבדו הציונים מלבם המכונה "יום העצמאות", הוא היום המר והנמהר שבו גבר האויב והכריזו למעלה משבעים שנה בשנת שח"ת עמך על תקומתה ו"עצמאותה" של ממשלת הכופרים.

בכל שנה ושנה כשמגיע אותו היום יחוגו וינועו כשיכור כל פורקי עול תו"מ בדוגמת חוקות הגוים בזלילה וסביאה הוללות ושכרות בעצם ימי הספירה כשישראל שרויים בצער על מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, והוקבעו לימי אבל לדורות עולם. ולעומת זאת קבעו גם יום אבל הנקרא בלשונם "יום השואה" וזהו דווקא בימי ניסן האסורים בהספד ותענית.

זה לעומת זה אנו החרדים לדבר ה' הכופרים בע"ז הציונית הוא לנו יום של צער ובכיה לדורות לאשר בו ביום אנו מציינים למעלה משבעים שנה של כפירה בה', ובתורתו הק', למעלה משבעים שנה של גלות ישראל בין רשעי ישראל הקשה מכל גליות הקודמים, למעלה משבעים שנה שגוזרים עלינו גזירות קשות ורעות כדי לנתקינו ולהרחיקינו מדת תורתינו הק', למעלה משבעים שנה של שנאת ורדיפת הדת בגזירות היטוטי שכבי, חילולי שבת, מסיון, הפצת נבילות וטריפות, חמץ בפסח וכדו', למעלה משבעים שנה של מרידה והתגרות באומות שבעון זה הופקרו ישראל בצבאות וכאילות השדה רח"ל, למעלה משבעים שנה כולם שווים לרעה בשרשרת ארוכה ומרה של שפיכות דם נקי ה"י.

ואנחנו בדרכינו נלך בדרך התורה הסלולה לנו מרבותינו הק' ונמשיך במלחמת ה' בעמלק מדור דור ובמהרה יקויים הפסוק כי תעביר ממשלת זדון ורוח הטומאה מעביר מן הארץ בביאת גוא"צ ומלכינו בראשינו בב"א.

ובאותו היום המר והנמהר שנעשה מרידה במלכות שמים כ"כ להעמיד ממשלה לישראל באה"ק בלי תורה ואמונה כלל, שמשם תצא מינות וכפירה לישראל **וקראו אותו יום העצמאות**, המה ששים ושמחים בעתוניהם בפרהסיא לעין כל לעשות יו"ט גדול ביום המרידה במלכות שמים, **היש לך ניאוץ גדול להשי"ת מזה, ומכאיב לב כל מאמין בהשי"ת ובתורתו הקדושה עד קצה**, קצר היריעה מהכיל לחשוב מה שרואין בכל צעד וצעד שלגמרי נגררין אבתרי', השי"ת ירחם עלינו בב"א.

(ויואל משה מאמר שלש שבועות סי' קמ"ד)

ואנן מה נענין אבתרי אשר בעו"ה מידי יום ויום השכם וחטוא, ומי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי לעמוד בנסיונות הקשים אשר שמה שעלולים ליפול ח"ו לכל דרכי היצר עד קצה, ולפלא מה שנחתם התקנה הנ"ל מרו"מ ורו"ב רבני וגאוני ארץ תקיפי דארעא דישראל זה יותר משני מאות שנה **ביום ה' אייר הוא היום המר והנמהר אשר התייצבו הכופרים ומנאצי ה' על ה' ועל משיחו להשתלט על ישראל והוא השובר ומשכיח כל כח הקדושה בעו"ה והיא המעברת על דתוה"ק באופן נורא ואיום**, דייקא באותו היום התעוררו הקדושים אשר בארץ תקיפי דארעא דישראל להתייצב בתקנות תקיפות עבור קדושת הארץ שאל תתחלל ח"ו וכחות הטומאה לא ירעו ולא ישחיתו את גבול הקדושה שבאה"ק, ורוה"ק הופיעה בבית מדרשם בכמה מאות שנים מלפנים **שאותו היום צריך להתגברות יתירה**, זכותם יגן עלינו ועכ"י **להצילנו ממים הזדונים ברוב רחמיו וחסדיו יתש"ש.**

(שם מאמר ישוב א"י סי' קכ"א)

אחר כותבי זאת התבוננתי בלשון הרמב"ם בסה"מ במ"ע מצוה זו בהמצוה דבשמו תשבע, וז"ל שם באמצע הדברים, ועל זה הצד תשבע אמתינו בשם משה רבינו מה נכבד שמו כאילו הנשבע נשבע באדון או במי ששלחו וכל עת שלא יכוון הנשבע

זה ונשבע באחד הנבראים להאמינו שיש לאותו הדבר אמתת עצם עד שישבע בו כבר עבר ושתף דבר אחר עם שם שמים אשר בא הפי׳ כל המשתף שם שמים עם דבר אחר נעקר מן העולם וכו׳ יעי״ש, ומבואר בזה שאף במשה רבינו אם נותנים לו אמיתות עצם לא בכוונה זו שהשי״ת שלחו הוי בכלל משתף שם שמים ודבר אחר שנעקר מן העולם והוי זה ע״ז ר״ל, והיא ראי׳ גדולה להנ״ל שביהמ״ק וא״י אם אינם בכוונה זו בשביל שהקב״ה צוה עליהם, אם נותנים להם עצמאות מבלעדי השי״ת הוי זה ע״ז ר״ל, **וככה הוא עכשיו שכל כתות הציונים כופרים לגמרי בהשי״ת** ובתוה״ק ואין להם אלא א״י, א״כ נותנים עצמאות לא״י בלי תורה מהשי״ת עושין בזה ע״ז כי כל עצמאות שהוא מבלעדי השי״ת הוי ע״ז ר״ל כנז״ל, **והדתיים הנגררים אחר הציונים למלאות את דבריהם בענין א״י נותנים להם רב חיזוק ואומץ במה שמעמידים צלם בהיכל ה׳,** אוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה, **והכי קראו שם היום המר והנמהר שקרה האסון הנורא לישראל שהזקמה מלכות המינות בא״י** זה שמו אשר קראו ליום אידם יום העצמאות כי כל ענין העצמאות הוא מינות ר״ל, שאין שום עצמאות בעולם אלא השי״ת לבדו הוא ולא אחר.

(שם סי׳ קמ״ז)

ויאין לשער חומר העון פלילי של שמחים אלי גיל או מראים שמחה וחג ביום הניאוץ הנורא שקראו אותו יום העצמאות שיסדו מנאצי ה׳ והתייצבו על ה׳ ועל משיחו להעמיד מלכות של מינות על ישראל בעקירת התורה״ק והאמונה, ושמאז התחיל מהחדש השפיכת דמים של רבוא רבבות מישראל, וזה גרוע הרבה יותר ממודה בע״ז, שאינו מודה בלבד אלא גם שש ושמח בהמרידה הנוראה שנעשה על הקב״ה ועל תורתו הקדושה, וכמו שפירשו בכתוב תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלהיך בשמחה ובטוב לבב כי הרבה עוברי עבירה גם כופרים יש שעדיין לבם כואב עליהם כל מה שאינם עובדים השי״ת אלא שלא יוכלו לעמוד נגד יצרם הקשה ונגד הדיעות הכוזבות המבלבלים אותו, אבל אותן השמחים עוד בעבירה זה ניאוץ הרבה יותר, וזה פירש הכ׳ הנ״ל שלא די שלא עבדת את ה׳ אלהיך אבל הי׳ העדר עבודתך את ה׳ גם בשמחה ובטוב לבב, וע״כ העונש הרבה יותר, **וכעין זה השמחים ביום אידם יום המר והנמהר, הרחמן הוא יצילנו מהם ומהמינם** ויחזק את לבבינו להאר עינינו בתורתו ועבודתו ית״ש.

(שם סי׳ קנ״ז)

* * *

ובעוה״ר עד היכן הדברים מגיעים אוי לנו שכך עלתה בימינו, אשר עינינו ראו שפלות דורינו, **מי פלל כזאת, שימצאו יהודים שומרי תורה ואף חסידים הששים ושמחים עם מכעיסי השי״ת ביום המר והנמהר ה׳ אייר, שבו נעשתה מרידה במלכות שמים, שהקימו מנאצי ה׳ את ממשלתם יסוד המינות והכפירה,** וכולהו איתנייהו ביה עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, ועל ידם נשפך גם אלפים ורבבות מישראל כמים, ואין לך ניאוץ גדול מזה, שיעשו יהודים שומרי תורה יו״ט ביום המרידה במלכות שמים, ואין צורך להאריך בזה כי תקצר היריעה מהכיל, **וכל בר דעת מבין זאת בדעתו עד היכן הדברים מגיעים, וממש באיסור יהרג ואל יעבור לקחת חבל בשמחתם, והדבר ברור אצלי בלי ספק שכל הנוטלים חלק בכל אותם הענינים נחשבים משנאי ה׳,** השם ישמרנו מהם ומהמונם ועלינו להתפלל להשי״ת שנזכה להיות דבוקים בדרך האמת.

והדבר ברור אצלי שאלמלא היו חכמינו הקדושים ז״ל אתנו, היו קובעים יום זה לתענית צבור בכל המקומות, כי הוא גרוע הרבה יותר מן החורבן בגוף ובנפש, אך אין בכוחנו להטיל תענית על הציבור, אמנם מכיון שאירעה לנו סבה זו (שנפלה הס״ת לארץ בחוה״מ פסח) ועלינו לגזור תענית על כך, ראיתי בכך סבה מן השמים לקבוע התענית ביום זה דייקא, אף שעפ״י חשבון היה ראוי לקבוע התענית בשבוע שניה של בה״ב, מ״מ קבענו התענית ליום זה, כדי להרבות בתפלות ובתחנונים להשי״ת שיסיר חרון אפו מישראל, וינצלו מכל צרה וצוקה, ויישמור רגלם מלכד שלא יתפסו ברשת המינות.

והשי״ת ירחם על בני ישראל, ואל יאבדו נפשות נקיות בפשעי האנשים החטאים האלה בנפשותם, הצדים רבים מישראל

פע״א בליל ד׳ דחול המועד סוכות (אושפיזא דיוסף) **שנת תשי״ב בא איש אחד שלא מאנ״ש להתברך מרבינו בברכת גמח״ט לפני הו״ר ונתן פיתקא לרבינו, והוציא האיש הזה מכיסו לוח השנתי שקיבל במתנה ע״י הבי דואר מאת ישיבת "יטב לב" בא״י ושם נרשם ביום ה׳ אייר "יום העצמאות" ורבינו בראותו זאת אורייתא קא מרתחא בי׳, ולא מצא מרגוע לנפשו ופסק תיכף מלקבל פתקאות, וציוה לקרוא לר׳ שלמה בראוער ע״ה שהי׳ אז מנהל מוסדות יטב לב ושאלו היתכן שיצא מידו דבר כזה, והשיב ר׳ שלמה לרבינו שגם הוא לא ידע מזה כי הוא הדפיס את הלוח אצל פירמא שמדפיסים לוחות להרבה מוסדות והוא לא ידע שמדפיסים זאת ומדגישים ביום ה׳ אייר "יום העצמאות", ורבינו לא נח ולא שקט ואמר שבעוד מועד ילכו ויחפשו אחר מדפיס ולהדפיסם מחדש בלי הנ״ל כמובן ולהפיצם לכל אנ״ש ובצירוף מכתב התנצלות על הלוח הקודם, ובאו בחזרה לבשרו לרבינו שסדרו את הכל כרצונו, ורבינו נכנס את אל הסוכה לעריכת השולחן בשעה מאוחרת מאוד, והתחיל לומר האושפוזין ובאמצע האמירה נשרו עיניו דמעות ובכה מאן הפוגות מרוב צער ועגמת נפש שנתהווה טעות כזאת בשם המוסדות "יטב לב" ולא מצא מרגוע לנפשו זמן רב.**

ברשתם. ואמרו ז"ל (ב"ק ס' ע"א) כל פורעניות הבאה לעולם היא בעבור הרשעים ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים, ואובדים ח"ו נפשות נקיות בעוונם של אלו. ובצפייתנו צפינו לרחמי שמים שיתהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, יראו עינינו וישמח לבנו בישועת ה' ובגאולת ישראל. והשי"ת ישפיע בלבות בני ישראל שיתדבקו בדרך האמת ובדרך התוה"ק והמצוות, יאר ה' פניו אלינו ויט עלינו חסדו, ויזכו בני ישראל להנצל מכל רע, ולראות בחיים חיותם בשוב ה' ציון, ויתגדל ויתקדש שמיה רבא וכו' בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל. ונזכה כולנו יחד לראות בישועה השלימה, ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

(דברי יואל פר' תזריע)

מה ששאל אודות מדינה יהודית בעי"ה, תמה אני מה זו שאלה ואיך יעלה על דעת אדם שכמותך להסתפק בזה, והאיך לא יבין שכ"ז הוא מרשת המינות והכפירה ר"ל אשר הן המה היו בעוכרינו להשחית את כל העולם ר"ל, ואך המה גרמו את האבדון הנורא שקרה לעם בני ישראל בכל משך השנים האלה, וכעת הוסיפו פשע על פשע להשתתף עם העמים אשר כל כוונתם להרע לישראל ח"ו ויצא העגל הזה.

גם מה ששאל אודות אמירת ההלל, הנה אמרו חז"ל (שבת קי"ח ע"ב) הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, וק"ו בן בנו של ק"ו אותן שאמרו הלל על האסון הנורא הזה ר"ל אין לך חירוף וגידוף כמותו, וכל אשר עינים לו יראה האמת הברור בתורה ובנו"כ ובדברי חכז"ל ובכל ספרי גדולי הראשונים והאחרונים ז"ל, וגם שכל ענייניהם, הוא נגד שכל האנושי ממש, אך כח הס"מ וכת דילי' מסמא את העינים, ושאני מינות דמשכא בפרט בדור השפל הזה אשר התגברו כ"כ, ובאמת אין לנו לצפות אלא על ביאת המשיח אשר אנו מאמינים ומחכים לו בכל יום שיבוא וכבר הגיע עת דודים, **ובטח בלי ספק כבר חי' זוכים לביאת המשיח לולא העדה הרעה הזאת אשר הסיתו לב ישראל אחריהם, הן המה המעכבים וגרמו איחור זמן גאולתינו ופדות נפשינו,** אבל נקוה להשי"ת כי לא לעד יקצוף ובקרב ישלח לנו משיחו הולך תמים וירחם אל עמו ועל ארצו ויוציאנו מאפילה לאורה בב"א.

הנה הרבה יש לדבר בזה בראיות ברורות אבל קצר היריעה מהכיל בפרט כי למי שנזרקה בלבו שמץ מדעת המינים האלה לא יקבל הברורים מאוד כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין ל"ח ע"ב) על ודע מה שתשיב, כי אפיקורס ישראל כ"ש דפקר טפי, ומי שמתחזק באמונה שלימה ומבקש האמת יעזריהו השית ויאיר את עיניו.

בליל שב"ק פר' בהר שנת תש"ח כשרבינו ערך שולחנו הטהור בבית המדרש הקטן שבביתו נוכחו שם מספר אנשים מצומצם, וזה היה כשבועיים אחרי הכרזת המדינה הציונית, בין הבאים אל השולחן בליל ש"ק הנ"ל היה גם אורח חשוב ונכבד שבא זה עכשיו מאר"י, כידוע אחרי הכרזת המדינה ביום ה' אייר של אותה שנה, פרצו מלחמות קשים וקרבות עזים בין הציונים ומדינות הערביים, רבינו היה מודאג מאוד על מצב אחינו בנ"י בארצינו הקדושה, בימים הטרופים ההם לא התקיימו חליפת מכתבים מהתם להכא, וכמעט לא הגיעו שליחים מאר"י לכאן, כי היה שעת חירום, וכיון שבא האיש הנ"ל חפץ רבינו להיוודע ממנו על המצב באר"י, בתוך הסעודה לאחר אכילת הדגים, פנה רבינו אל האורח מא"י ושאלו מה נשמע באר"י ענה האורח בזה הלשון: "ס'איז שווער, מ'כאפט קלעפ, אבער ס'איז זיס ווי צוקער!"..

כאשר שמע רבינו את הדיבורים האלה נתכרכמו פניו ונשתנתה צורתו לכמה גוונין, רבינו התחיל לצעוק, איך אפשר לומר שזה מתוק כמו צוקער כאשר בני ישראל מוכים וסובלים מכות, ואיך יתכן לומר על איבוד נפשות ישראל שזה נעים, רבינו לא עצר ברוחו מהדברים שהנ"ל השמיע, ובהמשך הסעודה כאשר אמר רבינו דברי תורה האריך רבינו לבאר את הפסוק וחרב לא תעבור בארצכם, ודברי התרגום ודקטלון בחרבא לא יעידון בארעכון, שפירושו לא יסורו מארצכם וזהו לכאורה היפך הברכה מה שאמר הכתוב וחרב לא תעבור בארצכם, וביאר רבינו בארוכה עפ"י הקדמות מש"ס בענין החקירה אימתי הוא שבח של הקב"ה, כשאין מזיקין כלל, או כשיש מזיקים ואינם מזיקים, עיי"ש, דאמרו חז"ל האי בדברי תורה כתיב ועוד אמה"כ רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם, כי זהו חרבם וכלי זיינם של ישראל נגד האומות, אבל לא חרב ממש, דזהו כחו של עשו, ולעתיד יתקיים וחרב לא תעבור בארצכם, וגם כפי' התרגום האונקלוס ודקטלין בחרבא לא יעידון בארעכון, כי יהיה כח התורה בשלימות ולא יפחדו משום אומה ולשון כי התורה היא חרבם של ישראל נגד האומות, ואפילו בזמן הזה צריכין להיות מקושר בתורה הקדושה באמת, אבל אם סרים מדרך ה' אז אמר הכתוב ושב מאחריך, והנצחון בא אז רק מצד הס"א, כי זהו כוחו של עשו ועל חרבך תחי', והאריך רבינו בענין זה..

ואמרו חז"ל (מכות כ"ד ע"א) בא חבקוק והעמידו על אחת וצדיק באמונתו יחי', ועל יסוד זה התגברה כח השטן וכת דילי' בכל מיני עצות ותחבולות בימים האחרונים האלה טרם בוא הישועה, וצריך סייעתא דשמי' והתגברות עצומה להשאר באמונה האמיתית, השי"ת ירחם עלינו ויאיר עינינו במהרה בימינו.

(מכתבים דברי יואל ח"א סי' ע"ג)

אלה הדברים אנו חייבים לשנן לנו ולבנינו אחרינו בדור האחרון בעקבתא דמשיחא אשר הנסיונות גדולים ועצומים בענין התחברות לרשעים, **ובעוונותינו הרבים גבר האויב ורשעי ישראל השתלטו על ארצינו הקדושה, ופרשו פח יוקשים לשלומי אמוני ישראל אשר התחברו אליהם בטענת שוא שכוונתם לפעול אצלם** למען חיזוק התורה והיהדות, ולא זו הדרך ישכון אור, כי **קיום התורה תלוי רק בהתבדלות מן הרשעים ומכל אשר יש להם כאשר היתה דעת קדשם של כל גדולי ישראל בדורות הקודמים,** והבורא כל עולמים יעזרינו להתחזק בדרך התורה המסורה בידינו מאבותינו ורבותינו הקדושים מדור דור, והרחמן הוא ישבור עול הגוים ועול גליות מעל צווארינו, ונזכה כולנו יחד לראות בישועת כל ישראל

ושמחתן, ובנערינו ובזקינינו נלך לקבל משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

(ברך משה פר' בחוקותי)

ושפתי לא אכלא מלזעוק ולהתריע על אשר בימינו אלה מעשה שטן הצליח לצבוע את העבירה החמורה של התחברות לרשעים ולהלבישה בלבוש מצוה רבה, והרבה מאחינו בני ישראל לא ידעו ולא יבינו כובד חטא והעון הלזה ונתחברו אל רשעי הדור המינים והאפיקורסים, **אוי לנו שכך עלתה בימינו שיהודים שומרי תורה ומצוות מאשרים זדים גם בנים עושי רשעה להצטרף אל שלטון הכופרים בארצינו הקדושה, אשר עצם קיומה היא מרידה נוראה במלכות שמים וניאוץ וכפירה בתורתינו הקדושה ובי"ג עקרי האמונה, ומיום הוסדה ועד עתה העבירה מעל הדת אלפים ורבבות מישראל ומלאה את כל הארץ בטומאה וזוהמא, ואיך יוכלו יראי ה' האומרים שמע ישראל להמכר לעקר וליהנות מממונם להחזקת מוסדות התורה, וכי יעלה על הדעת שתורה כזו הנלמדת מכח ממונם של רשעים יש לה ערך של קדושה**, פוק חזי לשונו הק' של רבינו יונה בפירש המשנה (אבות פ"א מ"ז) ואל תתחבר לרשע, שהוא עונש גדול שאין כמותו, כי החטא החמור אם פשע בו עשה עבירה אחת, אבל זה בכל העבירות שעושה הרשע יש לו חלק בהם, ונמצא עושה חטאים רבים גדולים ועצומים, שכן מפורש באבות דר' נתן (פ"ל מ"ג) כל המדבק לרשעים אע"פ שאינו עושה כמעשיהם נוטל שכר כיוצא בהם.

(ברך משה פר' אמור)

וביותר צריך הכתוב לזרז בימינו אלה אשר בעוה"ר גבר האויב ומעשה שטן הצליח לנתק חבל הכסף מרוב מנין מן הכלל ישראל לאביהם שבשמים **ומשנאי ה' נשאו ראש לעבור על השלש שבועות, והקימו ממשלת המינות בארצינו הקדושה, ואלפים ורבבות מישראל נעקרו על ידיהם משורש אבותיהם הקדושים ומשורש הקדושה, ועל זה דוה לבינו כי בצוק העתים נלכדו ברשתם גם אנשים שומרי תורה ומצוות אשר לא ידעו ולא יבינו כי השלטון הזה הוא אסון נורא לכל ישראל**, וחז"ל הזהירו אצל השלש שבועות (כתובות קי"א.) אם אתם מקיימים את השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה. וכאשר קרה לנו בדורינו שהותר דם ישראל כמים רח"ל, ושש מאות רבוא מישראל עלו על מוקדה הי"ד, וכבר האריך מרן דודי זללה"ה בויואל משה בהקדמה, שכל שזה בא בעון העברה על השבועות. וגם כעת עדיין לא באנו אל המנוחה ואל הנחלה, ואין לך יום שלא תהא קללתו מרובה מחבירו, ה"י. **ולעת כזאת חיובא רמיא על כל מי שיראת ה' נוגע ללבו, לשגן לבניו ולביתו אחריו להבדל מהם ומהמגם, ולבלי להכשל אף לרגע אחת במחשבת המינות**, וכמו שאמרתי לפרש מה שאנו אומרים בנוסח התפילה וכל המינים כרג"ע יאבדו, כי על ידי רגע אחת של מינות יכולים להאבד ולהנתק משורש הקדושה חלילה.

(ברך משה פר' ואתה)

ועל אחת כמה וכמה בדברים הנוגעים ליסודי התורה ועקרי האמונה אין לנו אלא דברי הראשונים כמלאכים ומינה לא נזוע, ובפרט בימינו אלה אשר גבר האויב והוקם מלכות המינות בארצינו הקדושה, **ומעשה שטן הצליח למשוך ברשתו הרבה משלומי אמוני ישראל, ואף שאין כאן שום צל של ספק אשר הקמת שלטון יהודי טרם ביאת המשיח הרי הוא מרידה בה' ובתורתו**, לבר מן דין הבה נתבונן מה היו אומרים על כך הצדיקים הקודמים, וכי מי לא ידע דעת קדשם של כל חכמי ישראל בדור הקודם **אשר כולם פה אחד צווחו**

כידוע התקיימה בא"י כנסיה גדולה של אגודת ישראל בקיץ שנת תש"ד, וכמה חדשים לפני הכנסי' עשו כינוסים ואסיפות להגדיל העסק, כדי לצוד עוד נפשות תמימים ברשתם, גם בוויליאמסבורג ניסו להגביר את כוחם ואף כי לא עלתה להם בניקל, כי כולם ידעו ששכונת ויליאמסבורג כולה נכנעת לגמרי להשפעת דעת רבינו, עכ"ז מעשה שטן הצליח ואנשי אגודת ישראל ביקרו אצל רב גדול ומפורסם מזקני הדור הקודם שגר בוויליאמסבורג, וביקשוהו שיסכים לעשות האסיפה שלהם בביהמ"ד שלו, ואחרי כמה הפצרות ובקשות בדברי שוא ושקר כי כל מטרת קיום אסיפתם אינה אלא אסיפה לחיזוק "היהדות" הצליחו לסדר באותו ביהמ"ד את האסיפה, והדביקו מודעות בחוצות וברחובות שבחוה"מ יתקיים אסיפה של אגודת ישראל, וכמו כן נדפסו על מודעותיהם שמות הרבנים שידברו אצל האסיפה. ובהיות הרב ההוא ידיד נאמן לרבינו עוד מאירופא, בא הרבה לשולחנותיו ולתפילותיו של רבינו, ואז ביום ב' דיו"ט בא כדרכו לעריכת השולחן של "סעודת אסתר".

בשולחן זה הי' רבינו רגיל להאריך בעניני דנס פורים ועפי"ר שילב מצות העומר עם עניני נס דפורים, ודברי התורה נאמרו קצת בצהלת פנים, אולם פתאום ראו על פני קדשו השתנות גדולה ורבינו שאל בתמי' את אותו רב היתכן שאירע מאת שכביהכנ"ס אשר הוא המרא דאתרא יקיימו כינוס רשעים של האגודה אשר הם מתחברים להממשלה הטמאה של הציונים הכופרים בא"י, ואורייתא קא מרתחי ביה ברבינו וצעק בקולי קולות ונפל פחד גדול על כל המסתופפים באותו מעמד, ובתוך דבריו המשיך ואמר: "איך בין געקומען אויף דער וועלט נאר אויסצושרייען דעם אמת" ואני מוכרח לומר שהאגודה הם מתחברים עם האפיקורסים ועכשיו הם רוצים להתחבר יותר אל חבורת הכופרים המנהלת את הממשלה (קאאליציא) וזה הוא סיבת האסיפה, ורבינו הזכיר את שמות הרבנים שהיו חתומים על הקול קורא בשם המשפחה שלהם כמו הרב... (בלי שם ראשון) ורבינו אמר שמזה עצמו רואים שאין זה כינוס לש"ש, ואח"כ באותו מעמד פיסק רבינו על אתר את הרב הוא על אשר פגע בכבודו באמרו שלא הי' ברצונו ח"ו לפגוע בכבודו רק משום שאינו יכול ליתן מרגוע לנפשו צעק לרוחו על הדבר הזה, וענה ע"ז הרב ההוא "נאמנים פצעי אוהב", וב"ה אשר ע"י כוחו של רבינו נתבטלה האסיפה לגמרי בהסכמת הרב הנ"ל, ומאז ועד היום לא נתקיימה שום אסיפה של אגודת ישראל בוויליאמסבורג.

ככרוכיא כי כת הציונות היא אבי אבות הטומאה, ובאם תעלה בידם להקים שלטון ומלוכה בארץ ישראל תהא זאת אסון נורא לכל בית ישראל ברוחניות ובגשמיות, **וכל מי שרגלי אבותיו עמדו על הר סיני צריך להבדל מהם ומהמונם בתכלית ההתבדלות,** ובכן לעת כזאת עלינו להתחזק בדרך האבות עדי ירחם ה׳ על עמו ועל ארצו.

(ברך משה פר׳ פנחס)

ובדורינו השפל בעקבתא דמשיחא אשר החושך יכסה ארץ יש לעסוק בספרי מרן דודי זללה״ה אשר לכל ישראל האיר הדרך ילכו בה בעניני אמונות ודיעות, לבל יפלו ברשת זו טמנו המינים והאפיקורסים למיניהם, אלא להתחזק באמונת אומן בביאת המשיח וי״ג עיקרי האמונה, להתחזק בזה עד ביאת גו״צ במהרה, **כי בעוה״ר התחילו לומר ככל הגוים בית ישראל ולבסוף נעשה גרועים מהם, וידוע מהנעשה היום בא״י בהתמוטות התועבות גרועים מכל האומות,** וכעת יש שם כמה אנשים מסלתה ומשמנה מהיהדות החרדית שהם צריכין להיות טמיר ונעלם מעיני הממשלה מיראתם שלא ימצאו ויובילו אותם במאסר, (וכמו שהי׳ לפני המלחמה באיירופא) **ועוד מעט כי קרב היום אשר על זה אמר מרן דודי זללה״ה שיהי׳ עוד ימים שלא יוכל איש יהודי לטור בארץ ישראל.**

וברוך הוא אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים, וזכינו להיות במחיצתו של כ״ק מרן דודי זי״ע, ושלא להגרר אחר משאות שוא, **אך עלינו להתפלל לה׳ שממדינה הלז לא יצא היזק הלילה לשום יהודי, וממש אסור להעלות על הדעת מה יהי׳ שם, כי הוא אסון נורא לכלל ישראל** ואנו מאמינים שהגאולה יהי׳ בעגלא ובזמן קריב, ועד אז צריכים אנו לרחמי שמים שנוכל להחזיק מעמד בכל הכוחות.

(אבני שהם ל״ג בעומר עמוד כ״ה)

* * *

והנה מעולם לא היה כלל ישראל במצב עלוב ושפל כזה, **כי כל אותם השנים מאז התפשטות הרעיון הציוני היה מרן כק״ד ז״ל צווח ככרוכיא על האסון הנורא שפקד את כל ישראל** מאז תחלת התייסדותם פרקו מעליהם עול הגלות ועברו על כל השבועות שהשביע הקב״ה את ישראל. **וכמה פעמים שמענו מפה קדשו כי כל האסונות שאירעו בזמנינו וכל הצרות שסובל כלל ישראל במשך השנים הללו, הכל**

יום חורבן הרבה בתי מקדשות

חז״ל זאגן (ראש השנה יח:) שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו, איז דא א סתירה, אויף איין פלאץ שטייט אז ס׳איז (עין איכ״ר פ״א סל״ז) יותר משריפת בית אלקינו, האב איך געקלערט אז ס׳איז איתרמי מילתא מען איז זיך צוזאמען געקומען היינט אויפדערנאכט וואס דעם טאג קען מען אנרופן יום שריפת בית אלקינו, ווייל די גמרא זאגט (ירושלמי יומא פ״א ה״א) כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו, א יעדער דור וואס דער ביהמ״ק איז נישט אויפגעבויט געווארן, איז כאילו נחרב בימיו, אזוי ווי ס׳וואלט וועז אין יענעם דור חרוב געווארן.

דער פעטער ז״ל זאגט (דברי יואל וישלח עמוד קעה) אז ס׳איז ביי אים ברור אז וועז נישט דעם עון וועז נישט דער גרויסער חטא וואס מען האט מורד געווען אין מלכות שמים, וועז נישט דעם חטא - וואס מען איז ארויסגעגאנגען פון גלות, מען האט פון זיך אראפגעווארפן דעם עול מלכות שמים, מען האט אראפגעווארפן פון זיך דעם עול גליות - וואלט מען שוין לאנג ארויסגעגאנגען פון גלות, קומט אויס אז היינט אויפדערנאכט איז א טאג וואס מען דארף מתאבל זיין אויף שריפת בית אלקינו, דאס איז כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו.

אויף וועלכן דור קען מען דאס נאך זאגן ווי אויף די דרא בתראה וואס איז ממש נישט נאר כאילו נחרב בימיו, אזא גרויסער עון, ווי דער פעטער ז״ל זאגט אין דברי יואל אז מען זאל צוזאמען נעמען אלע עבירות און מען זאל עס שטעלן על כף מאזנים, און מען זאל נעמען דעם עון אין שטעלן אויפן צווייטן כף מאזנים איז דאס מכריע, דאס איז שקול קען כל התורה כולה.

בעוונותינו הרבים איז געשען וואס איז געשען ויצא העגל הזה, די מדינה וואס איז מיוסד אויף עבודה זרה גילוי עריות און שפיכות דמים - ס׳איז נישט קיין גוזמא מען דארף דאס נישט מגזם זיין - ווייל דאס איז בפועל ממש עבודה זרה גילוי עריות און שפיכות דמים, ווער ס׳האט א השגה וואס ס׳קומט פאר אינעם פלטרין של מלך אין ארץ הקודש, אין דעם טאג איז די שכינה הקדושה זיך מצער.

דער פעטער ז״ל זאגט אין א שלש סעודות תורה (דברי יואל תזריע עמוד שסו) אז לעולם וואלט מען וועז געדארפט גוזר תענית זיין אין אזא טאג, די חכמי המשנה און די חכמי הגמרא וואלטן זיכער גוזר תענית געווען פאר כלל ישראל פאר דעם גרויסן אומגליק וואס איז געשען, בעוה״ר מיר זענען נישט בכח גוזר תענית צו זיין, אבער רעדן דארף מען דערפון און נתעורר וועלן דארף מען... (כאן האריך בדברי הספד על הגה״צ משארמאש זצ״ל ופעולותיו למען המלחמה לה׳ בעמלק הציוני) ...איז היינט אויפדערנאכט אין דעם יום המר והנמהר - ווי דער פעטער ז״ל רופט אן דעם טאג ה׳ אייר, ווי ער שרייבט אין ויואל משה יום המר והנמהר, דאס איז שריפת בית אלקינו, אז מען דערמאנט זיך וויפיל אידישע קינדער האט מען מעביר געווען על הדת די אלע יארן, און דאס איז שריפת הנשמה כאטש דער גוף איז קיים, ווי ס׳שטייט אין ספרים (עין אלשיך תחומה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שטייט נישט בתוכו נאר בתוכם, ווייל ביי יעדן ערליכן שטוב קען מען זוכה זיין צו השראת השכינה, און גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, אז מען איז מחטיא אזויפיל אידישע קינדער האט מען פארברענט די אלע בתי מקדשות די אלע היכלות די אלע נשמות האט מען פארברענט, דאס איז שריפת בית אלקינו ממש, איז די צייט יעצט צו באוויינען חורבן בית המקדש, נישט איין בית המקדש, נאר א מיליאן בתי מקדשות און אפשר נאך מער וואס איז אין משך פון די יארן איבערגעפירט געווארן פון דת ישראל.

מתוך דרשת כ״ק מרן רבינו שליט״א בכינוס הספדו על הגה״צ משארמאש זצ״ל

אור ליום ה׳ אייר שנת תשמ״ה לפ״ק בביהמ״ד הגדול בקרית יואל יע״א

בעטיים של הציונים. כנודע כי חבלי משיח כבר המתיק הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע וכבר היינו סבורים כי אחרי החבלים והצרות כבר יהיה סוף וקץ לכל צרותנו וכבר נזכה להגאולה שלימה.

ושמעתי זאת מפי מרן דודי זללה"ה עוד זמן קצר אחרי צאתו מעמק הבכא, כי כל הצרות והתלאות שסבלו ישראל מאותו רשע עריץ שהיה מזיק, הכל נצמח ממה שמרדו באומות העולם ועברו על השבועות, וכנ"ל דכל כוחו ויכלתו של המזיק בא מחמת עוונות ישראל. ואילולי היו ישראל הולכים על דרך שהורו לנו חכז"ל על כל גל וגל נענעתי לו ראשי, להכניע עצמם תחת אוה"ע, לא היה בא לידי כך. אלא **שהמרידה במלכות שמים וההעברה על שלש השבועות הביא לידי כך שנשפך דם שש מאות רבוא מישראל,** (ועיין מה שכתב מרן ז"ל בהקדמת ספרו ויואל משה באורך).

ובעוה"ר המרידה הנוראה במלכות שמים וההתגרות באומות העולם נתגברה בזמן האחרון באופן נורא ואיום, אשר לא היה כמותו מעולם. והשלטון מסור בידי מנהיגים גרועים כאלה ששינו לגמרי את דמות צורתו של עם ישראל והפכו אותו לעם של מלחמות וקרבות. ונודע מה שאמר הגה"ק מהרש"ב מליובאוויטש זי"ע כי הציונים גרועים מן המשכילים, שהפכו לגמרי מהות עם ישראל. **וכהיום רואים זאת בעליל, כי הפכו את טיבעם ומהותם של ישראל עד שקיבלו דמות של שואפי קרבות ושופכי דם ח"ו.** עד שלא נשמע כזאת בקרב מדינות העולם המתוקנים להלחם על עיר גדולה מלאה אוכלסין וטף בעבור שנכנסו אל תוכה כאלה שאינם רוצים להכנע. ורק אצל רוצחים מופקרים שמענו כזאת, שהרגו את שונאיהם אנשים נשים וטף כדי לכבוש את המדינה. ואיך ישמע כזאת אצל אנשים מזרע ישראל. ואנה אנו באים מחילול שם שמים בעיני כל הגוים אשר יביטו על יהודים כעל רוצחים ח"ו.

(אבני שהם כ"י אב עמוד צ"א)

ליכא מידי דלא רמיזא...

פעם אחת הגיע למרן רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע איש אחד אשר הי' לו דיעות כוזבות בעניני ציונות, והלה אמר לרבינו מפני מה יצא הקצף על עצם הקמת המדינה, הרי אם יתנהל המדינה ע"פ תורה אין שום רע במדינה, רבינו ז"ל שוחח עמו הרבה וביאר לו את חומר הענין שאסור אפי' להעלות במחשבה הרהורים כגון אלו שהם דברי כפירה ומינות, כי אנו יהודים מאמינים בני מאמינים צריכים לדעת שכל דבר שיש לו רק שייכות לציונות או להציונים הוא אסון נורא לישראל ודין גרמא לעיכוב גאולתינו ופדות נפשינו.

בתוך הדברים נסתובב השיחה אודות ה"יום טוב" שבדו הציונים מלבם, וקראו אותו "יום העצמאות" שבו הוקם ממשלת הכופרים, והציונים שמחים וחוגגים ביום זה ואומרים הלל בעת התפילה ואף יהודים החרדים לדבר ה' שנגררו אחריהם אומרים הלל ביום זה, והתבטא רבינו ואמר: "עס איז נישטא קיין גרעסערע כפירה און ניאוץ בה' ווי דאס וואס זיי זאגן הלל".

והפטיר רבינו ואמר בדרך צחות: "מצאתי רמז בתורתינו הק' בפרשת המועדים על "יום העצמאות", דבפרשת אמור מפרט הכתוב כל המועדים, פסח, שבועות, ראש השנה, יו"כ, סוכות, ואחריו פרשת המנורה דמבואר בספה"ק שרומז לחנוכה, תיכף לאחמ"כ מתחיל הפרשה של "ויצא בן אשה הישראלית ויקב את שם ה'" שחירף וגידף את שם ה', וכאן מרומז ה"יום טוב שלהם" ה' אייר, שהיא כפירה וניאוץ בה' ובתורתו...

*

מן הראוי לציין דבר פלא כי לפי החשבון הי' פרשה זו של "מברך את ה'" בעצם היום הזה של ה' אייר, דהנה רשיז"ל לפי' עה"פ ויצא בן אשה ישראלית מהיכן יצא רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא לגלג על לחם הפנים וכו', ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב שלא רצו ליתן לו חלק ונחלה בתוך בני ישראל מפני שהי' בן איש מצרי, ובאמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים שהמברך את ה' עשה שניהם הן שלגלג על לחם הפנים, והן שקילל את ה' לפי שלא רצו לתת לו נחלה, וזאת אומרת שמעשה זה הי' בשב"ק אחרי שהקריבו את לחם הפנים, ובאותן ימים הראשונים של חודש אייר שבו ציוה הקב"ה לחלק את הנחלות "למשפחותם לבית אבותם". והנה בשנה ההוא חל ראש חודש ניסן ביום ראשון שזה הי' אחד מהעשר עטרות, נמצא שר"ח אייר הי' ביום שני ושלישי , ושב"ק לאחר מכן – שבו לגלג על הלחם הפנים – הי' בשב"ק ה' אייר, וכך נרמז שבן האשה הישראלית שחירף וגידף את ה' עשה זאת ביום ה' אייר, ולדאבוננו נשנה הדבר שנים רבות לאחר מכן שבו ביום ניאצו את ה' בהקמת שלטון הכופרים ואותו חירוף וגידוף נמשך עד היום הזה...

ובעזה"ר זה עתה הם זוממים להעביר חוק לגייס את בני הישיבות לצבאם, וגדול הפחד בקרב בני התורה בא"י אם יבצעו רשעים הללו זממם, ואוי לו למי שמתגייס ומובל לשורת בצבא שלהם, אשר שם מקור ההפקרות והטומאה, והם משתמשים בכל אמצעים להעביר את המשרתים בצבא על אמונתם ודתם מלבד עצם האיסור הנורא ליטול חלק במלחמותיהם ובמרידה באומות שלהם. וידוע דהוה מרגלא בפומיה דמרן קס"ד הגה"ק זי"ע שלא שהיתה מגמתם לייסד מדינה ולצורך כן השתמשו באמצעי של עקירת הדת, להגיע לתכליתם, אלא להיפך הם התכוונו לעקירת הדת, וזהו כל מגמתם, וכדי שיוכלו להגיע לתכלית זה השתמשו באמצעי של הקמת המדינה, שעל ידה יוכלו לבצע את עקירת הדת, וזה כל מזימותם השכם והערב, **ואילו היתה בידם היו עוקרים כל זכר של תורה ויהדות מכלל ישראל, אלא שבחסדי ד' לא יניחו להם משמים לבצע זממם,** ועדיין ישנם יהודים העומדים כנגדם ומוסרים נפשם למען התוה"ק.

(אבני שהם כ"ו אב עמוד קע"ז)

ומידי דברי מזה לא אמנע מלהזכיר על העיקר שיתפללו על ביאת המשיח, שהוא ז"ל צפה כל ימיו על זה, והשתוקקותו הגדול לביאת משיח הביאהו להתריע על אלו שהחליפו את אמונתם לחיי שעה, ונכשלו להאמין באותן שהמירו את הגאולה במדינה הציונות שעמדה בעוה"ר בימינו אלה, וזה גרם לו ליצא במלחמת קודש על הציונים שהעמידו מדינה בפני עצמם, והדבר היה כואב לו עד דכדוכה של נפש, כי ראה בזה פגם בעיקרי יסודי האמונה בביאת המשיח, שיסוד האמונה היא שהקב"ה בכבודו ובעצמו יבא ויגאלינו שנית, ועל זה המתינו כל ישראל בכל הדורות בגלות, **וכמה פעמים שמעתי מפה קדשו שאמר שזהו גורם אריכות הגלות ועיכוב גאולתינו ופדות נפשנו, ובלעדי זאת בלתי שום ספק שהיינו עומדים כבר אחר הגאולה שלימה,** וגם החזיק שהמדינה היא ממש כוחו של השטן והס"מ בעצמו.

(אבני שהם כ"ו אב עמוד רל"ט)

ולפי דעתי **חיובא רמיא על כל היהודים ברחבי תבל,** מכל החוגים ומכל הקהלות והעדות, אשר לבם כואב על מעשי הציונים, ונפשם יודעת מאד כי המה משליטים כפירה ומינות על בני ישראל, **לגלות דעתם ולהודיע במכתב לצירי המדינה הציונות בארץ מושבם כי המה אינם משתייכים לכת הציונים והם מנערים עצמם ממעשיהם** ולדעתי חוב גדול מוטל על כל יחיד ויחיד להודיע זאת לשלטון הציוני וגם לממשלת המדינה אשר הוא דר בה כי כל אלו השותקים ואינם מודיעים זאת, הם נחשבים אצל העמים ואצל הציונים כחלק בלתי נפרד מהמדינה. כי הציונים מציגים עצמם כאילו הם הדוברים והעושים מעשיהם בשם כלל ישראל. והנה היהדות החרדית המשתייכת למחנינו מפורסם בכל העולם. כי אין להם שייכות למדינה, וכל המשתיך למחנה זה ידוע ומפורסם לכל כי הוא מתנגד למעשיהם ואין לו חלק ונחלה עמהם, ודבר זה חוזר ומתפרסם בכל עת במחאות אדירות בחוצות ניו יורק. אמנם כל יהודי חרדי שאינו משתייך למחנה זה, אם אין הוא מגלה דעתו נגד הציונים, הוא נחשב בעיני העולם כתומך בהם ומסייע בידם.

(אבני שהם כ"א כסלו עמ' פ"ו)

והחובה מוטל עלינו לזעוק מרה נגדם אשר מתערבים יותר ויותר בהנהגת המדינה, ומכניסים ומושכים אלפים ורבבות תמימים לרשת הציונות באופן נורא ובכפיה ובלחץ שלא היה כמוהו, ותכסיכיהם של הדתיים למיניהם בדו"ד להרכבת הקאאליציע, שהם מנהלים מו"מ להשתתף בממשלת הכופרים, **ובפרט אשר בזמנינו אלה שמנהלת ויכוח אדות החזרת שטחים שכבשו במלחמתם, וכעת נתפרסם על ידם במכתבי העתים אשר בכל העולם כולו, כי רצונם של הדתיים להתחבר אל המפלגה שאינה מוכנה לשום פשרות וזרק הכרזת מלחמה בפיהם, ובגלל זאת ניצר הרושם בעולם כולו כי הדתיים הוגלים במלחמת חרמה נגד הערביים ואינן מסכימים לשום ויתורים, וברחבי תבל תמיהים הגויים ואומרים למה לא יסכימו הדתיים לפשרות כדי להשכין שלום.** ולא יאומן כי יסופר כמה גדולה הסכנה בצעד זה של המפלגות הדתיות ללבות תבערת האנטיסעמיטיזם ברחבי העולם כי יביטו על יהודים כעל צמאי דם שאינם מוכנים לוותר, ומי יקח על נפשו אחריות נוראה כזו לגרום להרבות שנאת ישראל ולהכניס בסכנה עצומה את כלל ישראל במקומות שונים, וברור הדבר כי הרושם אצל אוה"ע הוא שכל היהודים שומרי תומ"צ דעתם נוחה ממעשי הדתיים שם, וזה עלול להביא תוצאות חמורות מאוד, וצא וראה מה אירע לפני כמה שנים בעיר ווינא שהשליכו הערביים פצצה בבית המדרש החרדי בעיר, וכיון שנתנה רשות למשחית שוב אינו מבחין וכו', ובעיני האומות כל החרדים נחשבים לאחת, ומי התיר להם כזאת להעמיד יהודים ברחבי תבל בסכנה גדולה ח"ו, והכל בעבור בצע כסף שישיגו מהשתתפותם בקאאליציע.

עד היכן הגענו שיהודים חרדים אינם בושים ואינם יראים להכניס את כלל ישראל בסכנה ולהפקיר נפשות

בשנת תשכ"ז כשנלחמו הציונים עם הישמעלים (המכונה בפי הציונים בשם מלחמת ששת הימים) **והציונים הצליחו לכבוש את העיר העתיקה ושאר מקומות הקדושים והדתיים הנגררים אחריהם צהלו ושמחו עד כדי כך שהעיזו לומר ברוב אוולתם שהניסים של יצי"מ עומדים בצל הנסים של הציונים** (עפ"ל), **והגיעו הדברים לאזני רבינו, והתאונן רבינו ע"ז מאוד ואמר אז: "אם הם אומרים כך אף אני אגיד בענין זה: שהחורבנות של ביהמ"ק הראשון ושני לא הגיע אפס קצהו לחורבן בגשמיות וברוחניות של הקמת ממשלת המינים בארה"ק".**

ישראל ברחבי העולם, ומלבד זאת היתכן להשתתף עם השופכים דם נפשות ישראל במלחמות תדיר, ואף נפש אחת מישראל נחשבת להרבה, ואין ראוי שתאבד ח״ו אפי׳ נפש אחת על מזבח הציונות.

ושמעתי פעם מפ״ק של מרן כ״ק חדוי זלה״ה עוד טרם שנתייסדה המדינה של הציונים בארה״ק, וכבר עמדו בקשתי המלחמה עם הערביים והרבה יהודים נהרגו או ר״ל בין ההרים על הדרכים המביאים לירושלים, ואמר הוא ז״ל שחבל מאוד על כל נפש מישראל הנהרגה עבור הקמת מדינתם, ופי׳ אז נוסח ברכת נחם שאומרים בת״ב במנחה, לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם כי אתה ה׳ באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, דלכאורה מהו הנתינת טעם כי אתה ה׳ באש הצתה למה שהקדים לבי לבי על חלליהם, אמנם הכוונה **שחבל על כל נפש ונפש מישראל שנאבד ע״י מלחמותיהם, כי הקב״ה הלא הבטיח לנו שהוא בעצמו יושיענו, וא״כ כל נפש מישראל שנופל חלל למען מדינתם הרי הוא אבדון לבהלה ולריק רח״ל,** וזהו שאומרים לבי לבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם שנפלו שדוד בחנם ללא תכלית, והטעם כי אתה ה׳ באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, ומכיון שהבטיח הקב״ה שהוא בעצמו יבנה את ירושלים אם כן יהי׳ זה בלי הפלת חללים ר״ל **ועל כן לבי לבי על חלליהם,** עד כאן תוכן דבריו הק׳.

עלינו לשבח לאדון הכל, ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, ובמעמד קהל ועדה בהתאסף כולנו יחדיו ביום ההצלה של מרן זי״ע העת והעונה הוא להודות לה׳ אשר שלחו אלקים לפנינו להחיות לפליטה גדולה ולהורות את בני ישראל את דרך התורה האמיתי, והאיר במאור תורתו וקדושתו הבהיר לתוך לבבות בני ישראל, **ליישר לבבם להאמין אמונת אומן בהשי״ת ובתורתו הקדושה ושלא להתערב עם כוחותיו של עשו וכת דיליה,** ובשבילו ניצלנו כולנו, בהקימו וביסדו לגיון של מלך בכל תפוצות ישראל, אלפים ורבבות יראים ושלימים הנאמנים לה׳ ולתורתו, ומכריזים קבל העולם כולו ומפרסמין את האמונה הטהורה.

(אבני שהם כ״א בסלו עמוד ק״ב)

ונראה דהנה בעווה״ר כח הסט״א גבר ושטנא נצח, **אנשי רשע נשאו ראש והקימו להם ממשלת זדון בארצינו הקדושה, וזרם המינות מתפשטת בעולם, ולראבנינו נמצאים גם שומרי תורה ומצוות שטח עיניהם מלראות את האמת ונגררו בעצת רשעים, ובד בבד ילכו אתם,** ולא די שאינם מוחים בידם אלא גם מסכימים בדברים במה שהמרידו באומות ועברו על השלש שבועות שהשביע הקב״ה את ישראל (כתובות ק״י:), ועוד מוסיפים חטא על פשע במה שהם שמחים בנצחון המדומה של הרשעים במלחמותיהם, **ואומרים שנעשה להם ניסים גלויים עד שהיה קוראים הלל שלא בעונתה ביום אידם, ודבר שפתיהם אך למחסור בגודל הניאוץ בה׳ ובתורתו הק׳ שיש בזה, ה״י.** ופוק חזי כסף נבחר לשון צדיק כ״ק מרן דו״ז זללה״ה בקונטרס על הגאולה ועל התמורה (סימן ל״ד) מה שהאריך בזה מדברי המפרשים בביאור מאמרם (שבת קי״ח:) הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, ומכל שכן אלו המגדילים ומהללים על נסי הצלחת הרשעים, אין לך חירוף וגידוף גדול מזה, ועל זה מתאונן הכתוב על ימי עקבתא דמשיחא ומתמיה ואומרת, בני איש הם שומרי תורה ומצוות כפירש״י, עד מה כבוד״י לכלימ״ה, ר״ל עד אנא אתם מנאצים ומבזים את כבודי במה שאתם אומרים שהקב״ה עושה נסים לרשעים, ועוד אתם מהללים לה׳ על דבר זה ואומרים הלל שלא בעונתה, ומזה ראיה כי תאהבון ריק, שאתם אוהבים התגברות כח הסט״א, תבקשו כזב סלה, ועל כן אף במה שאינם נסים באמת גם כן אתם מוסיפים לומר ראו כמה גדול כח נצחון ידיהם של אלו, השי״ת ירחם עליהם ויפקח עיני העורים לראות ולאהוב את האמת ולהתרחק מן השקר, ובמהרה נזכה לישועה האמיתית בביאת משיח בן דוד בב״א.

(שיערי תהלה)

* * *

וצריכים גם לשמור ולהשגיח על חומה הבצורה נגד נגע הציונות, ולזכור תמיד שכ״ק מרן דו״ז זללה״ה שר צבא ה׳ ניהל את מלחמת ה׳ ברמה נגד נגע הציונות וכל שום וחניכא דאית ליה, בלי נפק״מ של כל המפלגות, כי הצד השוה שבהן המחובר לטמא טמא, ותהילה לקל יתברך זכה להקים לגיון של מלך של רבבות ישראל המוכנים בכל לב ובכל נפש על התבדלות מרשעים, והתבדלות ממדינה הציונות וכל המסתעף. והמאמינם באמונה שלימה בביאת המשיח, הם רק המאמינים שאיסור גמור וחמור על פי תורתינו הק׳ לעשות פעולה אנושיות בעניני גאולה. **ובעוה״ר כהיום יש בלבול וטשטוש המוחות בעולם, כי כהיום הדתיים נעשו ״די גרעסטע שטופערס די גרעסטע שלעפערס פון ציוניסטישן וואגן״.....** וידוע עד כמה היו אבוה״ק נזהרים מכל נדנוד קל ותנועה שיש בו ריח של ציונות, ושמעתי לספר על ק״ז העצי חיים זי״ע שבשנת תרפ״ד נסע על שב״ק בכפר הסמוך לעיר סיגעט, והי׳ שם ביהמ״ד של חסידים ובית הכנסת לפשוטי עם, וכאשר הלך לביהמ״ד ראה שהי׳ נתלה על הכותל צורת הגבולים (מאפ״ע) של ארץ ישראל, שנתפרסמה בימים ההם ע״י שלוחי הציונים למשוך את לב בני ישראל לארץ ישראל, וצוה ק״ז זי״ע להגבאי שיורידו מהכותל, אכן הגבאי לא שמע לדבריו, נענה העצי חיים ואמר שאם כן לא יתפלל בביהמ״ד והלך להתפלל בביהכנ״ס, ביום א׳ שלאחריו היה ראש חודש ועשו שם לכבודו סעודת ראש חודש, וציוה לקרוא אליו הגבאים של הביהמ״ד, והתחיל לומר להם דברי כבושין בבכיות, ואמר להם גם אני אוהב ארץ ישראל אבל לא ארץ ישראל של הציונים, וכך האריך לדבר עד שעמד הגבאי והלך לביהמ״ד להורידה מן הכותל, ע״כ סיפור המעשה, חזינן מזה שהרגיש שגם המאפ״ע של ארץ ישראל יש בו ריח ציונות, ולא רצה להתפלל בביהמ״ד שיש שם מאפ״ע שלהם.

(מהר״א ט״ב פר׳ וישלח תשס״א)

פנימי תרכ"ו בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור אצל כ"ק הגה"צ אבד"ק האדרעגקא שליט"א

בביתו בעיר מאנטשעסטער יע"א

יום ה' פרשת ויקהל תשפ"ב לפ"ק

רבינו: וואס מאכט מען עפעס גוט'ס?

אבד"ק האדרענקא: ברוך ה', כ'בין געווען אין ארץ ישראל בערך צעהן וואכן, כ'האב געהאט מיט די פום צוטוהן, דאהי קען מען נישט צוקומען געהעריג צו קיין דאקטער, מ'זאל נישט דארפן.

כ'בין געווען דארט, אין נתני"ה איז דא דארט די 'לאניאדו' שפיטאל (בקרית צאנז, נתני"ה), דארט בין איך געווען, כ'טוה מיין השתדלות, אבער ס'פעלט נאך אין בריאות.

א' הנוכחים: מ'פארציילט אויפן אמרי חיים אז ער האט געזאגט אמאל וועז ער האט געהאט מיט די פום, האט ער געזאגט אז די פים איז נישט געפערליך.

רבינו: נישט דאס, ער האט געזאגט פאר א איד וואס האט אים געזעהן וועז ער איז געווען לעת זקנתו אוז ער האט נישט געקענט גיין, ער איז שווער געגאנגען, דער איד האט געזעהן דעם רבי'ן אזוי ווי ער מוטשעט'זיך צו גיין, האט ער אים געזאגט, ס'איז גוט אז די זקנה איז אין די פום נישט אין קאפ...

אבד"ק האדרענקא: כ'בין אמאל מיט געווען וועז דער רבי דער ברך משה ז"ל איז געווען אויף איינע פון די נסיעות, איז מען געווען ביינאכט אין מישקאלץ אין עפעס א האטעל דארט, ס'איז געווען זומער אוז מ'איז געגאנגען שפאצירן, איז געווען א גאנצע שמועס דארטן, האט ר' עזריאל (מוה"ר עזריאל גליק ז"ל משב"ק) דערציילט אז דער רבי ז"ל (מרן הדברי יואל ז"ל) האט געזאגט אז ס'איז געווען רבי'ם וואס זיי האבן געהאט א כח אין געווייסע זאכן, האט ער געזאגט, מיין ברודער דער עצי חיים האט געהאט א כח וועז איינער האט געהאט ל"ע מייז...[1]

רבינו: יא, כ'האב עס געהערט פון טאטן ז"ל, אז ער פעלגט געבן קמיע'ס אויף מייז, דער פעטער ז"ל האט אמאל געשיקט צו אים איינעם וואס האט געהאט א פראבלעם מיט מייז.[2]

אבד"ק האדרענקא: יא, האט ר' עזריאל געפרעגט, אוז וואס איז דעם רבי'ם כח, האט ער געטראכט אוז געזאגט, אפשר מקשה לילד....

---

1 בענין זה יש להעתיק מה שסיפר מרן רבינו שליט"א תחת אחד השיחים כדלהלן: "כ'האב געהערט פונעם טאטן, אז דער עצי חיים האט געגעבן קמיעות אקעגן מייז, אז איינער האט געהאט מייז איז עס געווען א גרויסער פראבלעם, ס'איז נישט ווי היינט, טאמער איינער האט געהאט א סחורה געשעפט, און די מייז האבן אריינגעביסן, איז די סחורה צוגרונד געגאנגען, הני עכברי רשיעי (לשון הש"ס ירושלמי במס' בבא מציעא ג ה), טאמער איינער האט געהאט תבואה, האבן זיי אים קאליע געמאכט די תבואה, ס'איז געווען א גרויסער פראבלעם, האט דער זייד'ע געגעבן קמיעות, ער האט געזאגט א לחש, און ס'האט געענטפט".

ועיי' בס' אלה מסעי שרביה"ק בעל הברך משה ז"ל האריך לספר עובדות נפלאות מאביו הק' שנתן קמיעות נגד עכברים, ופע"א אמר בתנועה מיוחדת "עכברים איז דא געווע".

2 כידוע שרביה"ק בעל דברי יואל ז"ל שלח את הרה"ח רבי אברהם שעהנברוין ע"ה שהגיע אליו לבקש על עכברים שנכנסו לתוך רכושו, ורבינו אמר לו שילך לאחיו העצי חיים והוא בוודאי יושיעו, ואכן מרן העצי חיים נתן לו ד' קמיעות שיניחם בארבע פינות בית מסחרו, והם נעלמו, ויהי לפלא.

כ׳בין געווען באותו מעמד וועז דער רבי ז״ל איז געפארן קיין מיאמי אוז איז געגאנגען מיט מיר שפאצירן, דער רבי האט געשלעפט די פוס, האט איינער געזאגט, דער רבי זאל הייבן די פוס, האט ער מיר געזאגט, אהא וועז איך זאל קענען הייבן די פוס וואלט איך שוין לאנג געהויבן פים פוז דא...

א׳ הנוכחים: אזוי פלעגט ער רופן דעם ברודער?, דער עצי חַיִים?

רבינו: יא, אזוי האט ער אים גערופן, ער פלעגט זאגן ׳מיין ברודער דער עֵצי חַיִים׳.

ער האט אמאל געזאגט ביים פארלערנען, ער האט נאכגעזאגט עפעם אוז האט זיך טועה געווען מיט א דף, האט ער געזאגט ׳ביי מיין ברודער דער עֵצי חַיִים האט דאם נישט פאסירט׳.[3]

אבד״ק האדעמקא: כ׳וויים נישט צי כ׳האב אמאל דערציילט פארן רבי׳ן, מיין טאטע ז״ל (הגאון רבי פנחם וויים ז״ל מח״ס אבני קודש) איז געווען א גרויסער עילוי, ער איז געווען א גרויסער תלמיד חכם אלין בחור, ער האט געוואוינט אין גראסווארדיין, דער עצי חיים איז געקומען אמאל קיין גראסווארדיין, דער זיידע – מיין טאטע׳ס טאטע – איז געווען זייער היימיש זייער נאנט ביים עצי חיים, האט ער געברענגט מיין טאטן ער זאל אים פארהערן, האט ער אים פארהערט, פרעגט ער דעם עצי חיים, וואם וועט זיין פון אים? מ׳איז נישט צוגעקומען יענע צייטן אזוי שנעל צו א דיינות אדער א רבנות, האט ער געזאגט אזוי, אברהם, עס וועט קומען א צייט וואם מ׳וועט זוכן א תלמיד חכם מיט לעכט אוז מ׳וועט נישט טרעפן, ס׳איז געווען דעמאלסט חברה ש״ס אידן, תלמידי חכם.

נאך די מלחמה האט מיין טאטע ז״ל זיך באזעצט דא אין מאנטשעסטער, אוז מיין טאטע האט אויפגעמאכט דא די ערשטע תלמוד תורה, נאכדעם האט מען געזוכט איינער א מלמד וואם זאל קענען לערנען גמרא תוספות מיט די קינדער, מ׳איז געפארן געזוכט אוז געזוכט, מ׳האט זיך געמוטשעט צו טרעפן, האט ער געזאגט דא איז מקוים געווארן דער רוח הקודש פונעם עצי חיים, ווילאנג ס׳האט געדויערט ביז מ׳האט געטראפן א תלמוד חכם. דער עצי חיים האט דאם געזאגט ׳מ׳וועט זוכן א תלמיד חכם מיט לעכט...׳

מוה״ר שמואל הכהן פריעדמאן הי״ו, משב״ק: דער שבט הלוי, הרב וואזנער ז״ל, איז אמאל געווען ביים רבי׳ן ז״ל ביים פארלערנען, אוז פאר אים האט ער עם געזאגט, ביי מיין ברודער דער עֵצי חַיִים האט קיינמאל נישט געקענט פאסירן אזא זאך אז ער זאל פארגעסן, ער האט אים געבעטן ער זאל נאכקוקן עפעם, האט ער אים דאם געזאגט...

רבינו: דער זיידע האט געזאגט, ער וויסט נישט וואם שכחה מיינט...[4]

---

3 מרן רביה״ק זי״ע הפליג מאד את זכרונו הנפלא של אחיו מרן הגה״ק בעל עצי חיים ז״ל, ופ״א בעת הרצאת השיעורים בישיבתו הק׳ הזכיר איזה חידוש מחידושי הרשב״א מדף אחד, אמנם כאשר חפשו לא מצאו אותו בדף זה אלא בדף אחר, ואמר אז שאצל אחיו העצ״ח לא הי׳ בנמצא טעות כזה ״כי הוא הי׳ ממש בור סיד שאינו מאבד טיפה״.

4 עי׳ בס׳ בית אליהו (מהרה״ג ר׳ חיים אלי׳ שטערנבערג ז״ל), כי פ״א בילדותו בהושענא רבה כשיצא אביו מרן הקדוי״ט מבית הכנסת ראה את מרן העצ״ח משחק בחצר, אמר לו הלא אתה יודע שהיום הוא הושענא רבה וצריכים להיות בבית הכנסת לומר תהלים, ויען לו הילד הלא יכולים לומר תהילים גם בחוץ, ויאמר לו הלא אין כאן תהילים, אמר לו אני יכול לומר בעל פה, ובחן אותו כל ספר תהלים בעל בפה וידע.

וע״ע בס׳ אלה מסעי מה שסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל שמרן הקדושת יו״ט הי׳ פע״א אצל סעודת פדיון הבן, ולקח עמו בנו הגדול בהיותו עדיין צעיר לימים, והכהן אצל הפדיון הי׳ הגאון רבי נתנאל פריעד זצ״ל אב״ד אוויוראש בעל ה׳פני מבין׳, והפני מבין אמר אז דברי תורה ופלפול לכבוד העם הנאספין, ויהי אחרי ימים רבים אחרי שכבר עלה מרן הקדושת יו״ט לחיי העוה״ב, והעצ״ח ישב למולא מקום אביו בסיגעט, נפגש פ״א אצל אסיפת רבנים עם הגאון הפני מבין, וכיון שהי׳ בין הרבנים הצעירים ישב בין הרבנים בצעירים, והגאון הפני מבין לא הכירו שאל אותו מי הוא, ענה לו שהוא הרב מסיגעט, והוא מכירו מאותו מסיבת פדיון הבן, ועדיין זוכר את כל מה שדרש שם וגם מה שעלה אז להעיר על דבורו, ולגודל התפעלותו חזר על כל הדברים לפניו בלי שום מגרעת, ונשתומם הגאון מגודל כח הזכרון שלו.

עיין בשו״ת עצי חיים (סי׳ כ״א) מה שכותב שם להגה״צ מריסקעווע ז״ל: מה שכתב לתרץ דברי הב״י הסותרים, דכירנא כי כד הייתי בצוותא חדא לפני חמשה שנים בשבתי בש״ק בביסטריץ אז אמר לי דבר זה, וכבר קדמו בשו״ת השיב משה עכ״ל. ועי׳ בספר שיח זקנים גופא דעובדא היכי הוי, דפ״א בליל שב״ק בעת שרקדו החסידים הזמר ״אז ביום השביעי נחת״, ומרן העצ״ח כדרכו ישב על מקומו והתבונן בפני החסידים נגש אליו הרב מריסקאווע זצ״ל, ואמר לו איזה דבר חידוש שנפל ברעיונו, והעצ״ח לא ענה כלל על דבריו, והי׳ נראה כמי שלא שמע מה שאמר, והרבה שנים אח״כ בשהיתה שאלה בעגונה הי׳ רוצה הגה״צ מריסקעווע להתירו, וכתב אז להעצ״ח ההיתר, אז ענה לו העצ״ח בדרך אגב שזוכר את החידוש מאז כנ״ל. אבל העצ״ח בעצמו אמר פ״א שמה שהעולם משוחחין עבור הזכרון שלי אינו אמת, יש לי מח ככל אחד ואחד, רק שאני מייגע עצמי בפעם ראשון מאוד ולכן אני זוכר היטב.

אבד"ק הארדענקא: מ'זאגט אז ס'האט צוטוהן מיט עניני קדושה.

רבינו: יא, אזוי האבן צדיקים געזאגט, 'כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה...'[5] (לשון הש"ס שבועות כ:).

אבד"ק הארדענקא: ס'איז געווען איינער אין ארץ ישראל, כ'וויים נישט צי דער רבי האט אים געקענט, ער האט געהייסן ר' מאניע שפירא, כ'בין געווען מיט מיין ברודער זאל זיין געזונט (הגאון רבי חיים יוסף דוד וויים שליט"א חומ"ן בקט"ל באנטווערפן יצ"ו מח"ס שו"ת ויען דוד) ביי זיי וועגן עפעס א עסקנות דארטן, האט ער דערציילט אן אינטערסאנטע זאך, אז ער איז געווען א יונגל פון ניין – צענהן יאר, כ'וויים נישט צי זיי זענען געקומען פון פוילן צי פון גאליציע, איז ער אנגעקומען קיין טעמעשוואר, און דער רבי ז"ל איז געווען אויף א טאג א באזוך אין טעמעשוואר, זאגט דער ר' מאניע שפירא, זיין טאטע האט געהאט א פראבלעם, ער איז געווען א גוט יונגל, ער האט אים געוואלט אריין געבן אין תלמוד תורה צי אין ישיבה קטנה, האט מען געזאגט אז ער איז צי יונג, זיי האבן זיך געשעמט מיט אזא יונגן בחור, זאגט דער רבי אז ער בלייבט אויף שבת, און דאנערשטאג נאכט וויל ער פארהערן די בחורים, שוין, האבן זיך צוזאם געזומען די בחורים, און ער האט געזאגט אז ער זאל אויך דארט זיין, דער רבי האט זיי געזאגט זיי זאלן נאכזאגן דעם און דעם תוספות, און זיי האבן נישט געקענט, און ער האט יא געקענט, זאגט דער רבי, איך הער זאגן אז איר שעמט זיך מיט אים, אפשר דארף ער זיך שעמען מיט אייך...

על כל פנים, פרייטיג צונאכט'ס ביים טיש, האט דער רבי געשיקט פאר ר' מאניע שפירא שיריים, און די עלטערע בחורים האבן געזעהן אז ער האט שיריים האבן זיי אים עם ארוים געריסן פון די הענט, ווען דער רבי האט דאס געזעהן, האט ער געזאגט, זעהט אויס אז די תפיסה איז ביי זיי בעסער ווי די זכרון...

ושאל אבד"ק הארדענקא: מ'גייט נאך ארוים געבן פון די ספרים פון ברך משה?

רבינו: מ'גייט נאך ארוים געבן אויף סוגיות, מ'ארבייט אויף דעם.

אבד"ק הארדענקא: ווייל דער ברך משה על התורה און מועדים איז איבעראל שטארק אויפגעכאפט געווארן, מ'באנוצט זיך זייער שטארק מיט דעם.

רבינו: יא, מ'האט דאס שוין עטליכע מאל געדארפט איבערדריקן, ס'איז זייער אויפגעכאפט, ס'איז זייער גוטע תורות, קורצע און שיינע תורות, און ס'איז גרינג נאכצוזאגן.

אבד"ק הארדענקא: פרשת ויחי תש"מ דאם ערשטע מאל נאכ'ן הסתלקות פון רבי'ן ז"ל, בין איך געפארן אויף א שבת מיט להבחל"ח ר' אברהם וועלווארצבערגער ע"ה (שו"ב, ממקורבי הנאמנים ש רביה"ק הדברי יואל ז"ל, וגבאי נאמן בבית מדרשינו הגדול בוממסב"ג רבות בשנים) צום ברך משה קיין מיאמי, האב איך געזאגט פארץ רבי'ן אז מ'שמועסט אפשר אז דער רבי וועט קומען קיין מאנטשעסטער, איך האב געהאט א כוונה דערמיט, זאגט ער, וואם האסטו געוואלט אז איך זאל איינשטיין ביי דיר?, האב איך געזאגט יא..., למעשה צום סוף איז ער נישט געקומען, כ'האב געגעבן דעמאלטס א קוויטל מיט א פדיון פון טויזענט דאללער, האט דער רבי מיר געזאגט, ווי קענט איר געבן אזויפיל געלט?, ער האט זיך גע'חידוש'ט...

רבינו: דער טאטע איז למעשה געווען דא אין מאנטשעסטער?

אבד"ק הארדענקא: ניין, ער איז קיינמאל נישט געווען דא. מ'האט נאך געשמועסט, מיין טאטע ז"ל האט מיר נאך דערציילט, ווען דער רבי (מרן הדברי יואל ז"ל) איז געקומען אין די פריער'דיגע יארן קיין לאנדאן, כ'געדענק נישט וועלכע יאר דאם איז געווען, האט מען געשמועסט אז ער וועט קומען קיין מאנטשעסטער, כ'מיין ר' שלמה בראווער צי ווער האט געזאגט, אז מ'זאל קענען צושטעלן דארט פינעף הונדערט פונט פאר ייטב לב וועט דער רבי קומען קיין מאנטשעסטער, און מ'האט דאם נישט געקענט צוזאם

וידוע שביום שנפל העצ"ח למשכב מחוליו אשר לא קם ממנו, והי' אז בקלוו"ד וראשי הקהילה דשם שאלו ממנו איזה שאלה מהלכות ביהכ"נ, (שבנו אז ביהמ"ד חדש) וציטט להם איזה סעיף בשו"ע, וכאשר הובא השו"ע לראות בפנים ראה שטעה בציון הסעיף, ובראותו זאת נענה במרירות ואמר "אוי עס איז נישט גוט", כי דבר זה לא אירע לו אף פעם שיטעה.

5 בס' אור ישרים מובא שהרה"ק רבי משה מסאוואראן ז"ל דיבר פעם עם ת"ח א' בסוגיא אחת, והרה"ק הזכיר ד' א' מהראשונים ככתבו וכלשונו, והלה נתפלא ושאל את הרה"ק מתי ראה את דברי הראשון לאחרונה, ענהו, שהוא למד את זה לפני עשרות בשנים, אז תמה הת"ח ושאל מהיכן יש לו את כח הזכרון הזאת, ענה לו הרה"ק מי שישנו בשמירה ישנו בזכירה.

שטעלן... מיין טאטע האט מיר געזאגט אז ער מיט זיינע ברודער׳ס האבן געגעבן א פדיון פון הונדערט פונט, דאס איז געווען זייער שיין, ברוך ה׳ היינט האט מען נישט דעם פראבלעם...

רבינו: ברוך ה׳ היינט איז מאנטשטעפטער זייער שיין אויסגעוואקסן, ס׳איז זייער שיין אויסגעשטיגן, ס׳איז געווארן א גרויסער אידישער שטאט, און ס׳וואקסט נאך אלץ, דא אין אייראפא איז עם היינט די צווייטע, נאך לאנדאן איז מאנטשעסטער, ס׳שטייגט איבער אנטווערפן...

עם קומט צו נייע תושבים דא אויבעט, און קיין אנטווערפן קומט נישט צו קיין סאך...

אבד״ק הארדענקא: יא, דא קומט צו זייער אסאך, דא קומען פון ארץ ישראל, פון תולדות אהרן, פון תולדות אברהם יצחק, זיי קומען דא אהער, זיי האבן שוין געמאכט אן אייגענע ביהמ״ד דא אויך.

רבינו: יא, דא קומט מען פון ארץ ישראל, און פון אנדערע מקומות, די שטאט איז נישט צום דערקענען פון אמאל.

*

אבד״ק הארדענקא: כ׳האב לעצטנס אויסגעהערט א טעיפ פון הושענא רבא ביים רבי׳ן ז״ל ווי ער האט געדאוועט פארן עמוד, נאך פאר שמונה עשרה, האב איך באמערקט אז ער האט געזאגט ׳ושבור עול הגוים ועל גליות׳, אזוי די וועלט זאגט מען נישט ׳עול גליות׳.

רבינו: אוודאי, ער האט מדקדק געווען צו זאגן אזוי, דער ייטב לב האט אזוי געזאגט.[6] די וועלט זאגט נאר ׳עול הגוים׳, אזוי שטייט אין סידור, אבער דער ייטב לב האט געזאגט ׳עול הגוים ועול הגליות׳. ער האט געזאגט א הסבר, ׳עול הגוים׳ איז גלות ביי די גוים, און ׳עול הגליות׳ איז ביי די אידן, אזא הסבר האט ער געזאגט דערויף.

רבינו: אז עם קומען ארץ ישראל׳דיגע אידן איז עם אן ערליכער ציבור.

אבד״ק הארדענקא: יא, זייער א חשובער ציבור.

רבינו: זיי קומען אהער, זיי מאכן זיך אייראפע׳ישע שריפטן און זיי באזעצן זיך אין לאנדאן צי אין מאנטשעסטער.

אבד״ק הארדענקא שליט״א הראה על הרה״ג ר׳ אברהם ישעי׳ וויים שליט״א ר״מ בישיבת כתר תורה במאנטשסטער, ואמר: ער איז אויך געקומען פון ארץ ישראל אהער, ר׳ משה חיים וויים ז׳ זוהן.

הרב אברהם ישעי׳: כ׳קום אריין אסאך דא אין ביהמ״ד דאוונענען, ס׳איז זייער א פיין ביהמ״ד, מ׳דאוונענט זייער פיין דא.

אבד״ק הארדענקא: ר׳ משה חיים פירט דאך די מוסדות דארט אין בני ברק לאנגע יארן קיעה״ר.

רבינו: יא, ר׳ משה חיים איז א געטרייער מענטש.

הרב אברהם ישעי׳: מיין טאטע איז שטארק בידידות מיטן הארדענקער רבי׳ן אסאך יארן, און מ׳איז אלעמאל צוגעשטאנען צו העלפן דארט, אלע יארן, ער שיקט מיך נאך אלץ יעדע פאר וואכן איבער צו געבן א פרימת שלום.

אבד״ק הארדענקא: כ׳בין דאך א תלמיד פון דארטן, כ׳האב געלערנט אין די ישיבה אין מהרי״ט (ישיבתינו הק מהרי״ט בבני ברק יצ״ו).

רבינו: אזוי?! איר זענט א תלמיד פונעם ריסקעווער רב?[7]

אבד״ק הארדענקא: יא, כ׳האב דארט געלערנט ביים ריסקעווער רב.

רבינו: כ׳הער מ׳טוט גוטע זאכן אין ארץ ישראל פאר אריבעלייט, (הלא הוא מפעל האדיר של חלוקת מזון וצידה לרבבות משפחות בני עניים בארה״ק ת״ו), פעולות נשגבות פאר עניי ארץ ישראל.

אבד״ק הארדענקא: מ׳פראבירט צו טוהן וואס מ׳קען.

רבינו: יא יא, מ׳הערט כסדר די גריסן ביז אמעריקא.

אבד״ק הארדענקא: ס׳איז דאך א גאנצע זאך צי עניי עירך צי עניי ארץ ישראל.

רבינו: עניי ארץ ישראל האט א דין ווי עניי עירך.[8]

---

6 עיי׳ בס׳ ליקוטי מהרי״ח (סדר תפילת שחרית) שכן נהג מרן הייטב לב ז״ל לומר בנוסח התפילה.

7 ה״ה הגאון הצדיק רבי אברהם שלמה כ״ץ ז״ל אבד״ק ריסקאווע, ואח״כ אב״ד וו״מ שיכון קרית יואל בני ברק יצ״ו, מח״ס אורחות המשפטים, של״ח ביום ערב פסח תשל״ה לפ״ק.

8 עיי׳ בד׳ הב״ח (יו״ד סימן רנא) וז״ל. ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת. הכי תניא בספרי אחיך מאבך קודם לאחי[ך] [מ]אמך ועניי עירך קודמים לעניי עיר אחרת, ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ, ונראה דבשניהם מעיר אחרת קאמר דיושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ, אבל עניי עירו בחוצה לארץ פשיטא דקודמין לעניי עיר אחרת אפילו הם מארץ ישראל, וכדמשמע מדתני רב יוסף בפרק איזהו נשך דמסתמא קתני עניי עירך דאפילו של עירך בחוצה לארץ קודמין לעניי עיר אחרת שבארץ ישראל, מיהו ודאי בהא דאמר דיושבי ארץ ישראל קודמין לשל חוצה לארץ, נראה דאפילו עניי עיר אחרת הבאים לעיר הם

אבד"ק האדעמנקא: דער ברך משה ז"ל זי"ע, כ'האב פראבירט אמאל אים צו זאגן, דער רבי זאל ביי מיר עפעס בעטן (נתינה לצדקה), כ'האב אים געוואלט עפעס מתנה זיין, אבער ער האט קיינמאל נישט געוואלט בעטן גארנישט, איינמאל האט ער מיר געבעטן, ער האט מיר געזאגט אז די בחורים אין קרית יואל אין די ישיבה, ס'איז נישטא קיין פלאץ וואו זיי זאלן עסן צוזאמען, און מ'בויעט יעצט א בנין, צי איך קען געבן צו שטייער, כ'האב אים געגעבן א סכום געלט, נאכדעם האט ער מיר געזאגט, כ'מוז אייך ארויס נעמען קיין קרית יואל, כ'מוז אייך וויזן קרית יואל, על כל פנים, דעמאלטס איז נישט אויסגעקומען, אבער ס'איז געווען א שטיקל צייט שפעטער וואס מיין טאטע ז"ל האט געדארפט א רפואה און ער איז געווען אין ניו יארק, האב איך מיך דעמאלטס מיישב געווען, כ'האב געדינגען א דירה אין קרית יואל, אויף די גאס ליזענסק, און מנחה מעריב בין איך געגאנגען דאוונען דארט ביים רביץ, אין קענעדי קארט...

א' הנוכחים: ס'הייסט שוין היינט 'אוהעל קארט'...

אבד"ק האדעמנקא: יא, דארט איז געווען זיין הויז, און נאך מנחה האט ער מיך אלץ געווינקען אז איך זאל אריין קומען, ער האט געוואלט רעדן מיט מיר, זאגט ער מיר אזוי, כ'מוז אייך וויזן די 'שערי חמלה' מוסד, איר מוז דאס זעהן. האב איך אוודאי מסכים געווען צו גיין, מ'האט אפגעמאכט א צייט, און כ'בין מיט געגאנגען מיט אים אהין, ער האט מיר געוויזן אויפן וועג פארשידנס, דער בנין פון די מוסדות, און יענע בנין פון די מוסדות, ביז מ'איז אנגעקומען צו שערי חמלה, און מ'איז אריין געגאנגען דארט, און וואס כ'האב דארט געזעהן, די אלע זאכן, די קינדער דארט, ירדם ה', דעם גאנצן הלך ילך דער רבי וויסט דאס בעסער פון די נאנט, עכ"פ זעה איך ווי דער רבי ז"ל איז געוואקסן אויפן פנים אזוי צוקאכט און אנגעצויגן, און ער זאגט מיר מיט אזא וויטאג, 'דו זעהסט וואס טוהט'זיך דא, און אויף דעם זאגט מען אז ס'איז די דריי הארבסטע עבירות...!!!, וואס ווילן זיי...?'

רבינו: יא יא, ס'האט אים זייער ווייי געטוהן.

נדחים מפני עניי ארץ ישראל שלא באו לעיר, אלא שולחים לעניי ארץ ישראל קודם שנותנים לעניי חוצה לארץ הבאים מעיר אחרת לעירו, דאין חילוק בין באים לעירו ללא באים, וכהכרעת רבינו דלא כה"ר יצחק בר ברוך, ע"ש.

אבד"ק האדעמנקא: האט ער מיר געזאגט, אז ער בעהט מיר איין זאך, צוויי מענטשן פאר וועמען איך זאל מודיע זיין וואס כ'האב געזעהן דארט, פאר הרב קרייזווירטה (הגאון רבי חיים קרייזווירטה ז"ל אבד"ק אנטווערפן ז"ל), און להבחל"ח פאר רבי משה שטערנבוך (הגאון הגדול ראב"ד הביד"צ בירושלים עיה"ק שליט"א), נאר דאס האט ער געוואלט איך זאל איבער געבן פאר זיי וואס איך האב געזעהן.

רבינו: יא, עם האט אים זייער ווייי געטוהן די פרשה, מ'האט אים זייער מצער געווען יענע תקופה.

הררש"ה: כ'האב געהערט פון רבין דער ברך משה, ר' פינחס איז א גרויסער תלמיד חכם...

אבד"ק האדעמנקא: אויף מיין טאטע?, ער האט אים געקענט.

כ'וויים נישט צי כ'האב שוין געגעבן מיין טאטנ'ס ספרים, ס'איז זייער אינטערסאנט, ער האט עם געשריבן אויף דער עלטער, ער האט צוזאמען גענומען אפשר זיבן הונדערט נושאים, לומד'ישע שטיקלעך.

רבינו עיין בתוך הספר אבני קודש

ואמר: כ'זעה ער האט צוזאמגענומען פון ספרים פארשידענע ענינים, אויף גזל עכו"ם צי ס'הייסט 'לכם', אינטערסאנט, דער מגן אברהם (סי' תרל"ז) ברענגט א שיטת יראים אז ס'הייסט נישט 'לכם', אפילו איך האלט אז גזל עכו"ם איז מותר איז עס נישט 'לכם'.[9]

דער חתם סופר פרעגט אויף דעם, ער זאגט ער פארשטייט עס נישט, ווייל ער זאגט אויב גזל עכו"ם איז מותר און דו

---

9 וז"ל: וכן בקרקע וכו'. וצריך עיון שנהגו קצת לעשות סוכה ברשות הרבים ואם כן סוכה גזולה הוא וא"ל דבני העיר מוחלין להם דהא ברה"ר יש לכל העולם חלק בהם (עמח"מ סימן קס"ב ס"ב), ואת"ל דכל ישראל מוחלין מ"מ הרי יש לעכו"ם חלק בהם, ומלשון רש"י בסוכה דף ל' ע"ב משמע דוקא מישראל אסור אבל מעכו"ם שרי, ואע"ג דקי"ל גזל העכו"ם אסור, מ"מ לא מקרי מצוה הבאה בעבירה, וכ"כ הש"ג ורי"ו.

אבל בספר יראים כתב דאפי' למ"ד גזל העכו"ם שרי, מ"מ לא מקרי לכם, ובתשובת הרשב"א סימן תתנ"ב כתב דמה שכתב רש"י מישראל לאו דווקא דהא גזל עכו"ם מעכו"ם אסור, וישראל מעכו"ם עמי פסול, וכ"כ ב"י ססי' תרס"ד, וא"כ אסור לעשות סוכה בר"ה שהעכו"ם לא מחלי על כך (ועמ"ש סי' תר"מ ס"ב), ואף דבדיעבד כשרה, מ"מ ג"ל דאין לברך עליה דאע"ג דלית בה משום מצוה הבאה בעבירה, כיון דלא קניא כלל כמ"ש הר"ן ורי"ו, מ"מ אין לברך עליה כמ"ש רסי' תרמ"ט, וכ"מ בתוס' רפ"ג דסוכה וא"כ הוי ברכה לבטלה, עכ"ל.

מעגסט עם נעמען, פארוואס איז עס נישט 'לכם', דער חתם סופר פארשטייט עס נישט.

אבער דער מחנה חיים און אנדערע זאגן יא אזוי, ווייל סוף כל סוף גזל עכו"ם איז טאקע מותר, אבער דער גוי אויב ער קען, קען ער עם צוריק נעמען, במילא איז עס נישט לכם, דאם איז די הסבר פונעם מזגן אברהם.[10]

אבד"ק הארדענקא: אבער למשל ביי יעדע זאך זאג איך המוציא מחבירו עליו הראיה, יענער קען עס נישט ארויס נעמען פון מיר ווייל איך האב עס, אבער ס'איז נישט קיין בירור אז ס'איז זיינס.[11]

רבינו: דער ישועות יעקב דארט אין די סוגיא פון מתנה על מנת להחזיר (סי' תרנ"ח) רעדט פון דעם, ער גייט מיט דעם אז ספק ממונא איז לקולא, אבער טאמער איז יענער תפס, יענער כאפט עם איז איז לא מפקינן מיניה, במילא קומט אוים היימט עם נישט לכם, דער ישועות יעקב זאגט אזוי (וע"ע בדבריו באהע"ז סי' קמ"ג שגם כ"כ).

אבד"ק הארדענקא: אין איינע פון די שטיקלעך ברענגט דער טאטע דא אז ס'זאל יא היימן, יענער קען עס נישט מוציא זיין בדין איז ער זיך מייאש, אלץ יאוש.

רבינו: ביי גזל עכו"ם פארשטייט נישט דער חתם סופר, ער ברענגט עם אראפ און ער קריגט אויפן מזגן אברהם, וואם היימט אז ס'איז נישט לכם, אנדערע זענען אזוי מסביר נאכ'ן חתם סופר, אז דאם איז דער הסבר פונעם מזגן אברהם, ווייל איך וויים אז ער קען נישט מוציא זיין איז דא יאוש.

אבער אויב אזוי, איז טאמער איז עם בא לידו פארן יאוש, נוצט נישט קיין יאוש, ווייל ס'איז באיסורא בא לידו, יאוש נוצט נאר וועז ס'איז געווען קודם. אבער טאמער ס'איז

---

10 עיין בשו"ת מחנה חיים בביאור דברי היראים דאף דגזל עכו"ם מותר, מכל מקום כיון דהעכו"ם רשאי על פי דין לחזור ולתפסו מידו לא נחשב שלו, וכן כתב באור שמח (בפ"ח מהל' סוכה הלכה כ"ה), וביתר ביאור עיין אמרי בינה (דיני הלוואה סי' פ"א ד"ה שם), והאחרונים כתבו לבאר דברי היראים עוד בכמה דרכים, עיין אבני מילואים (סי' ל' סק"ה), שו"ת בית לוי (ח"ב סי' א'), ועיין דבר מחודש בדעת תורה (סי' תרמ"ט סוף סעיף א').

ואגב, עיין באחרונים שביארו שמדברי החתם סופר אלו יש ביאור חדש בגדר דין גזל עכו"ם להסוברים דגזל עכו"ם מותר, דהנה לכאורה יש לתמוה על תמיהתו של החת"ס שכתב על דברי היראים דדבריו אין להם שחר, דהא לכאורה צדקו הישב דברי היראים על פי סברת הנוב"י ושאר פוסקים דאף דגזל עכו"ם מותר מכל מקום אינו יכול לקנותו אלא על ידי הקנאת בעלים וכיק דנטלו בעל כרחו אין כאן הקנאת בעלים והאיך יהא קנוי לו.

אמנם יראה מדברי החתם סופר שסובר דהגדר בהא דגזל עכו"ם מותר הוא דרחמנא הפקירו דהפקירה תורה ממונו של עכו"ם במקום ישראל, והיינו דכשישראל בא לגזול את ממונו פקע בעלותו ממנו והרי הוא כהפקר. וביאור הדבר דאי לאו דהפקירה תורה את ממונו היה עובר באיסור גזל דממון של אחרים יש בו איסור גזל, ומצד האיסור אין הפרש בין גזל משל ישראל או משל עכו"ם, דבין כך ובין כך הרי הוא ממון של אחרים, ועל כרחך דהא דגזל עכו"ם מותר להך מ"ד הוא משום דהפקירה תורה את ממונו, כדמצינו בב"ק (דף ל"ח.) לענין תשלומי ניזקין דדרש מקרא דראה ויתר גוים דהתיר ממונן לישראל ונמצא דאינו גזל משל אחרים, ולכן סובר החת"ס דגזל עכו"ם נעשה שלו, דאין לומר בסברת הנוב"י דהאיך יקנה משל אחרים בלי הקנאת הבעלים, דכיון דיסוד ההיתר הוא משום דהפקירה תורה את ממונו הרי נעשה ממון הפקר ויכול לזכות בו כזוכה מן ההפקר.

11 עיין בס' קהילת יעקב (ב"מ סי' כ"א) וכ"כ הרבה אחרונים כן תי' האחרונים לחלק דחזקת מרא קמא שאני, דלעולם דין המוציא מחבירו עליו הראיה לא הוי פסק דין ברור ועדיין הממון בספק הוא, משא"כ דינא דאוקי ממונא בחזקת מרא קמא, דהוי בגדר דין חזקה דמעיקרא, דגבי איסורין וכמבואר בקונטרס הספיקות הוי פסק דין ברור, וע"ע בשו"ת חמדת שלמה (סי' ב').

אמנם עיי' בס' שערי יושר (שער ה' סימנים ו-ט) שמחדש שאפ"ל שהוי 'לכם' אבל אין לו 'שם בעלים', ותורף דבריו דהמוחזק בחפץ מדין הממע"ה יש לדון בבעלותו בשני פנים, דיש לדון לענין כח השליטה וההשתמשות בחפץ, האם כח השליטה בפועל שיש לו על החפץ הוא בתורת ודאי, או דאינו אלא מספק שאין מוציאין אותו מידו, וכתב דלענין זה הוי דין מוחזקות דין ודאי ולא ספק, וגם לענין איסורים הרי זה שלו בוודאי, אמנם יש לדון בתר המציאות האמיתית האם הוא הבעלים האמיתי על החפץ שנוכל לומר דלאחר שנקבע דהממע"ה, גם כלפי שמיא גליא שהוא באמת הבעלים האמיתי, וכתב דלענין זה אין דין מוחזקות קובע בעלות במציאות, ולצד זה שהחפץ הוא של חבירו הרי חבירו הוא הבעלים האמיתיים, ואינו יוצא מרשותו אלא ע"י יאוש והפקר, אף שכח השתלטות בחפץ הוא ביד המוחזק בתורת וודאות.

ולפי זה הוא מבאר ומחלק בין כמה מצוות ואיסורים בדיני התורה התלויים בדין ממון ובעלות, דישנן מצוות שדין בעלות תלוי בכח ההשתמשות והשליטה על החפץ, ולענין מצוות אלו נחשב החפץ ודאי שלו, דלאחר שנקבע הדין דהממע"ה, הרי נקבע בוודאי שהחפץ תחת שליטתו, דזהו הדין הנהוג בפועל, וישנן מצוות המסתעפים מדין בעלות שאינו מכח שליטתו על החפץ אלא מכח הבעלות האמיתית על החפץ, ובמקום ספק אינו שלו בוודאי כי אם מספק.

ועל פי יסוד זה הוא מחלק בין כמה דיני ספקות ומיישב כמה סתירות בענין זה, והוא מבאר דאין לדמות כל דיני התורה להא דאי' בב"מ דף ו' דאם תקפו כהן מוציאין אותו מידו הרי זה נחשב שלו בודאי, דזהו דוקא לענין דינים התלויים בכח השליטה וההשתמשות על החפץ, ומשמע שם מדבריו דלענין לכם דאתרוג צריך שיהא האתרוג שלו לפי שנקבע הבעלות האמיתית, ואם הוא מוחזק בו אף שכח השליטה היא שלו לגמרי בתורת ודאי, מכל מקום אינו נחשב לכם בודאי יעו"ש.

באיסורא אתי לידו נוצט נישט קיין יאוש, דאם איז א מחלוקת צי שינוי רשות און נאכדעם יאוש איז קונה. דאם איז א מחלוקת ראשונים, תוספות אין בבא קמא (סז. ד"ה רבא) מיטן רמב"ם (ריש הל' גזילה) קריגן אין דעם.[12]

*

אבד"ק הארדענקא: א איד דערמאנט מיך דא אז כ'בין געווען זעקס וואכן פאר"ן הסתלקות פונעם רבי'ן ז"ל דער דברי יואל אויף א שבת אין מאנרא, ס'איז געווען זייער שיין, כ'האב מיר געזעגנט ס'איז געווען פיין, נאכדעם מיט אפאר וואכן שפעטער איז געווען אינמיטן זוממער, בין איך געווען ערגעץ אויף א פלאץ דא, איז מיר אויסגעקומען כ'דארף פארן קיין אמעריקא, א נאנצע השתלשלות אהין און אהער כ'האב געהאט ספק, האב איך געטראכט וועמען זאל איך פרעגן דעם ספק, כ'וועל פרעגן דעם רבי'ן.

שוין, האב איך גערעדט מיט ר' עזריאל, זאגט ער, קלינג צוריק נאך מנחה מעריב, דערווייל דאהי איז שוין געווען אינמיטן די נאכט און כ'בין שוין איינגעשלאפן, האב איך מיך מיישב געווען אז איך פאר, מיטוואך בין איך געפארן, און כ'בין אנגעקומען מיטוואך נאכמיטאג, מיין טאטע ז"ל איז נאך געווען דעמאלטס אין מאנסי, איך האב גערופן ר' עזריאל פרעגט מיר ר' עזריאל, פון וואו רעדט אירי? זאג איך, שוין פון דא אין אמעריקא, זאגט ער, האסט גוט געטוהן, דער רבי האט געזאגט דו מעגסט קומען, דאם איז געווען מיטוואך פאר די פטירה, בין איך געגאנגען טאקע בו ביום, און כ'האב געשריבן א קוויטל ביי ר' יוסל (הרב ר' יוסף אשכנזי ז"ל משב"ק), און ר' יוסל האט מיר געפרעגט, צי איך וויל דוקא ער זאל מיך יעצט אריין נעמען צום רבי'ן אין צימער, ווייל דער רבי פילט זיך נישט גוט, בעסער זאלסט קומען אינדערפרי אום זיבן אזייגער, שוין, כ'בין צוריק געקומען דאנארשטאג זיבן אזייגער אינדערפרי און כ'האב געגעבן א קוויטל, ס'איז געווען נאך אפאר אידן דארט, און ס'איז געווען אנדערש ווי אנדערע מאל, להבחל"ח דער רבי האט מיך אנגעכאפט מיט ביידע הענט, כ'האב נישט געהערט אפילו וואס ער האט געזאגט, אבער ער האט מיר אזוי וואהרים געווואונטשן, און דאם איז געווען איינע פון די לעצטע קוויטלעך.

רבינו: יא, יענעם שבת איז ער דאך שוין אוועק געפאלן ליידער.

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

וביר"ר רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן בבריאות השלימות, אריכות ימים ושנים און א שיבה טובה, על התורה ועל העבודה מתוך נחת און מיט אלעם גוטן תמיד.

הגה"צ אבד"ק הארדענקא שליט"א הציג לפני רבינו את נכדו הרה"ג בנש"ק רבי יחזקאל שרגא טייטלבוים שליט"א מור"ץ בקהלתינו הק' במאנטשעסטער יצ"ו

ואמר: דאם איז מיין אייניקל, ער איז דעם רבי'נס קרוב.

רבינו: יא, אוודאי א נאנטער קרוב, דעם עצי חיים'ס אייניקל.[13]

אבד"ק הארדענקא: כ'מיין אז ער איז מער ווי איין מאל א אייניקל.

רבינו: פונעם קדושת יו"ט איז ער צוויי מאל אן אייניקל.[14]

אבד"ק הארדענקא: ער איז א חשוב'ער יונגערמאן, א גרויסער תלמיד חכם, ב"ה.

א' הנוכחים: ער האט געפירט א שיינעם שבת אין סיגוט.

רבינו: יא, יעצט נישט לאנג ביים זיידנ'ס יארצייט (ו' שבט), כ'האב געהערט א שיינעם גרים דעמאלט'ס.

הרב אברהם ישעי': ער האט א שטארקע השפעה דאהי אויף די יונגעלייט אויך, ס'קומען די חבורות פון די יונגעלייט, ער איז פון די חשובע תלמידי חכמים דא.

הרש"ה: דער ברך משה פלעגט זייער גרויס רעדן פונעם סלאטפינער רב, רבי חיים אייזיק, הגה"צ רבי חיים יצחק אייזיק האלבערשטאם ז"ל חתן הגה"ק מרן העצי חיים ז"ל),[15] ער האט

---

12 עיי' בס' המקנה (קידושין יג.) ובקונטרס אחרון על אהע"ז (סי' כ"ח) שמבאר פלוגתתם באריכות.

13 אביו הרה"ג רבי חיים יצחק אייזיק טייטלבוים ז"ל מסלאטפינא, הי' בן הגה"צ רבי יואל טייטלבוים ז"ל אבד"ק קירלהאז חתן כ"ק הגה"צ אבד"ק סלאטפינא ז"ל חדב"ע מרן העצי חיים ז"ל.

14 זקינו הגה"צ רבי יואל טייטלבוים אבד"ק קירלהאז הוא בן כ"ק הגה"ק רבי הענך אבד"ק קערעסקי ז"ל חדב"ע מרן הקדושת יו"ט ז"ל.

15 ה"ה הגה"צ רבי חיים יצחק אייזיק האלבערשטאם ז"ל אב"ד ור"מ ק"ק סלאטפינא יע"א חתן מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל אשר כבר בשנותיו הצעירות זכה להערכת גדולי דורו והערצת בני קהילתו ותלמידיו כשהפתיע את כולם בכשרונותיו הברוכים ובגדלותו בתורה בצדקתו ובמדותיו התרומיות בהנהגתו המחוננת ובהופעותיו אומרות הכבוד. הוא הי' בן הגה"ק רבי יהושע'לע ז"ל אבד"ק דאלינא, בן הגה"ק רבי

געזאגט ער האט געהאט אלע מעלות שבעולם, און דערצו געווען א עניו אויך.

אבד"ק האדעמקא: ער האט צו מיר אויך געזעדט פון אים, פון זיין גדלות.[16]

רבינו: דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט אים זייער ליב געהאט.[17]

הגרי"ש טייטלבוים, מו"ץ: ער האט אים געזומען צווויי מאל פאר אן איידעם.

רבינו: יא, ער איז געווען קודם א עלטערער איידעם, דער ציעשנובער רב איז געווען דער עלטסטער איידעם, נאכדעם איז געווען דער סלאטפינער רב, און נאכדעם דער קלויזענבורגער רב, און בזיווג שני איז ער געווען דער יונגסטער איידעם פון זיידן, פון די וואס זענען געווען נאך בחיין פונעם זיידן.[18]

הגרי"ש טייטלבוים, מו"ץ: מ'זאגט אז דער עצי חיים האט חושש געווען וועגן די נעמען, ער האט עם תולה געווען אין דעם.

רבינו: יא, וועז זיין ערשטע רביצין איז אוועק, האט ער זיך געזארגט ווי אזוי האלט מען אין רבי חיים אייזיק, אזוי האט ער אים געהרופן, ער האט אים געוואלט נעמען א צווייטן מאל פאר אן איידעם, אבער ער האט געהאט ספיקות, ער האט געהייסן חיים יצחק אייזיק, און דערר זיידע האט געהייסן חיים הערש, קומט אויס די נאמען חיים איז געווען די זעלבע, און די רביצין איז אים אוועק, איז ער געגאנגען זיך מתייעץ זיין מיט זיין פעטער, דער טעטשער רב (הגה"ק רבי אלי' בצלאל ט"ב ז"ל בנו הצעיר של הגה"ק חייטב לב ז"ל) איז אים געווען א פעטער, ער האט נאך געלעבט, איז ער געגאנגען פרעגן דעם טעטשער רב, און ער האט אים געזאגט אז ער קומט אים פרעגן די שאלה, אויב קען ער זאגן "א' זאלן ער ענטפערן, טאמער קען ער נישט זאגן "א' זאל ער גארנישט זאגן.

אבד"ק האדעמקא: ער זאל אים נישט אסר'ן...

רבינו: אויב קען ער זאגן "א' קען ער הערן...

זי, די ערשטע רביצין, איז אוועק ביים האבן א קינד.[19] דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט געזאגט ביים הספד 'בי אדוני וגו' ואל יחר אפך' (ורמז בדבריו ב"י אדני וגו', כי היא הי' הי"ב מצאצאיו שנפטרו בחיין, שיותר לא יהי' חרון אף ה"י, וכן הי' שמני אז שוב לא מתו בניו בחיין).[20]

משה'לע ז"ל אבד"ק בארדיוב, בן הגה"ק רבי ברוך ז"ל אבד"ק גארליץ, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל וחתנו של מרן הייטב לב ז"ל.

16 עי' בס' ומשה הי' רועה (חלק א' עמוד נ) שמעתיק שם שיחת קודש ממרן רבינו ז"ל בעל ברך משה מה שדיבר מגדולת גיסו הרב מסלאטפינא, וז"ל: "עס איז כמעט נישט געווען צווישן די צדיקים און די גדולים פונעם פריערדיגן דור אזא אדם השלם און טוב לב ווי מיין שוואגער דער סלאטפינער רב, ער האט געהאט אלע מעלות און מידות טובות שמנו חכמים, אך געדענק ווי דער טאטע ז"ל האט אים אזוי ליב געהאט, איינמאל האט ער גאזאגט: פון מיינע זוהן (וואס זענען נאך געווען זייער יונג) ערווארט איך נאך צו זההן פון זיי בעסער ווי זיי זענען יעצט, אבער פון מיינע איידימער וואס זענען שוין עלטער, זעה איך אז ער איז דער גרעסטער מושלם פון אלע, עיי"ש.

17 עיין לשון התוארים שכ' עליו בשו"ת עצי חיים כמ"פ בצעירותו (בחלק יו"ד סי' יח, ובחו"מ סי' א וב' ועוד), ועי' במכתבים דברי יואל (חלק ב' סי' פח), מכתב שכתב לו מרן רבינו ז"ל בחביבות יתירה.

18 ולאחר פטירתו של העצי חיים ז"ל נשארו עוד ב' בנות, הא' נישאה להגה"צ רבי יחזקן טווערסקי ז"ל אבד"ק מווישאי, ועוד בת נישאה להגה"צ רבי יהודה'לע אייזיקאהן ז"ל אב"ד אחווזה.

19 עיי' בס' ומשה היה רועה (ח"א עמ' נ"ב) שמסופר שהיא נסתלקה בעת לידתה את בנה היחיד היניק חנני' יו"ט ליפא ז"ל בעש"ק פר' ויגש שנת תרפ"ב, והרה"ק העצ"ח היה אז בעיר חוסט כשקיבל את הידיעה המרה, ונחפז לביתו להשתתף בהלויה.

ונעתיק כאן מה שסיפר מרן רבינו שליט"א בענין זה תחת אחד השיחים כדלהלן: דער זיידע ז"ל דער עצי חיים, האט פארלוירן א טאכטער, ווייל דער סלאטפינער רב איז געווען דעם זיידנ'ס אן איידעם, און זיין רביצין איז אוועק ביים האבן א קינד, האט דער זיידע אריינגערופן דעם איידעם - זיי זענען געזיצן צוזאמען שבעה - און ער האט אים געזאגט 'א מענטש לעבט נישט אויף אייביג, קיין שום מענטש, א מענטש דארף אויפטוהן אויף די וועלט, און אז מ'גייט אוועק פונעם עולם, און מ'האט איבער געלאזט א קינד, האט זי שוין אויפגעטוהן איר תפקיד אויף דעם וועלט', די ווערטער האט ער אים גאזאגט.

דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט גארנישט געווייניט ביי די שבעה, און דעם טאג וואס מ'איז אויפגעשטאנען פון די שבעה איז געווען דער ברית פונעם קינד וואס איז געבוירן וועז די מוטער איז אוועק, און דער קרן לדוד איז געקומען מנחם אבל זיין, און ער האט געגעגבן דאס נאמען פאר'ן קינד, און וועז ער האט גאזאגט ביי קריאת השם 'ותגל אמו בגן עדן' האט ער זייער געווייניט.

20 עי' בס' נפלאים מעשיך (חלק ב') בשם הרב החסיד רבי יוסף לייב כהנא ע"ה שהוא היה נוכח בשעה שהספיד הגה"ק העצי חיים זי"ע את בתו הרבנית הצדיקת מסלאטפינא ע"ה והיא היתה רחמנא ליצלן כבר זרע השנים עשר מבין ילדי מרן העצי חיים שנסתלקו על פניו, והיה אז פרשת ויגש וכשהודיעו להרה"ק העצי חיים שבתו נעדרה ל"ע, ביקש

אבד"ק האדרעגקא: כ'וויים נישט צי ס'איז באקאנט, אבער מסתמא יא, דער ברך משה ז"ל האט מיר דערציילט אז רבי שלום אליעזר'ל האט זייער געוואלט האבן דעם עצי חיים פאר אן איידעם, און דער קדושת יו"ט האט עפעם נישט געוואלט דעם שידוך, ער האט געזאגט אז זי איז נאך א יונג מיידל, און מ'האט גלייך קינדער, פארדעם וויל ער נישט, אזוי האט ער געזאגט, וואם האט רבי שלום אליעזר'ל געטוהן, ער איז אוועק געפארן צו זיין שוועער רבי מרדכי דוב (הגה"ק מהארנסטייפל ז"ל), און ער האט געזאגט אז ער זאל זאגן פארץ קדושת יו"ט, אז די ערשטע פאר יאר וועט ער נישט האבן קיין קינדער, און לכבוד דעם איז געווארן די שידוך.

רבינו: כ'האב געהערט פונעם טאטן די מעשה, נישט אז ער האט נישט געוואלט דעם שידוך, דער זיידע ז"ל איז שוין געווען א התן ביים בארדיובער רב, ביי רבי משה'לע בארדיובער, און די כלה איז אוועק, ער איז געווארן א חתן נאך אלץ קינד און די כלה איז נפטר געווארן, נאכדעם האט מען גערעדט דעם שידוך פונעם זיידן רבי שלום אליעזר'ל, האט דער קדושת יו"ט געזאגט, ער וויל א שידוך טוהן, אבער ער וויל נישט צעגערן מיט די חתונה, ער וויל חתונה מאכן און א קורצע זמן נישט וויט פונעם שידוך, האט דער זיידע רבי שלום אליעזר'ל געהאט ספיקות, זי איז נאך אלט געווען פופצן יאר, זי איז געווען זייער יונג, האט ער אנגעפרעגט זיין שוועער, בימים ההם איז מען נישט אזוי געפארן, ער האט געוואוינט אין רוסלאנד, האט ער געשריבן א בריוו, אויף דעם האט ער משיב געווען, וואם איז די גאנצע פראבלעם צו התונה האבן אזוי יונג, וויל מ'וועט שוין האבן קינדער, וועט זי נישט האבן די ערשטע יארן קיין קינדער, און כך הוה.

אבד"ק האדרעגקא: זי איז געפארן נאכדעם צום שינאווער רב.

רבינו: דאם איז א צווייטע מעשה, זי איז געווען אין קרעניץ, וויל זי האט געהאט עפעם צו טוהן אין די ענינים, און מ'האט געזאגט אז די באָד אין קרעניץ העלפט, איז זי געפארן קיין קרעניץ, און דער שינאווער רב איז דעמאלטס דארט געווען, ער איז דאך געווען א פעטער פאר איר (אחיו הגדול של אבי' הרח"ק רבי שלום אליעזר'ל ז"ל), איז זי ארײן געגאנגען זיך געזעגענען מיט א קוויטל, זי איז זיך געגאנגען באקלאגן פארץ שינאווער רב אז זי ליידט אויף דעם, און ער האט איר געזאגט, וואם פעלט דיר, האט זי געזאגט איר פראבלעם, האט ער ענומען דאם גארטל וואם איז געווען אויפן טיש און האט איר געזאגט נאדער דאם גארטל, האט זי ענומען דאם גארטל, האט ער געזאגט זי זאל אנטוהן דאם גארטל, האט זי אנגענטוהן דאם גארטל, נאכדעם האט ער איר געזאגט, יעצט קענסט עס אויסטוהן, טוה עס אוים און לייג עס צוריק, קענסט גיין, און ס'האט זיך אלעס אויסגעהיילט.

אבד"ק האדרעגקא: דער ברך משה האט צוגעענדיגט, אז מ'האט געשמועסט אז אויף צו האבן קינדער איז גוט צו פארן אין די באָד.

רבינו: זי האט דאם געזאגט, 'מ'זאגט אז די באָד אין קרעניץ נוצט, אוודאי אז דער פעטער איז דארט דעמאלטס נוצט דער קרעניצער באָד...'

אבד"ק האדרעגקא: עס איז דא א איד אין לאנדאן, מסתמא קען אים דער רבי, ער הייסט רבי לייבל סטעמפל (מחשובי נכדי הקדושת ציון מבאבוב ז"ל).

רבינו: יא, אוודאי, ער איז דעם זיידנ'ס אן אור אייניקל.

אבד"ק האדרעגקא: יא, ער איז אן אור אייניקל פון רבי שלום אליעזר'ל. האט ער מיר שוין אפאר מאל געזאגט, אז ער איז געווען ערב יום הקדוש ביי רבי שלום אליעזר'ל, און ס'איז געווען דארט אנדערע אייניקלעך אויך, און ער האט אים געבענטשט, און די אנדערע אייניקלך נישט, האט ער געטראפן דעם ברך משה, האט ער געזאגט אז ער מיינט אז ער וויסט פארוואם רבי שלום אליעזר'ל האט אים געבענטשט און די אנדערע נישט, אבער ער האט מורא אז ער וועט זאגן פארץ ברך משה וועט אים קומען צו וויינען, האט ער געזאגט אז ער זאל זאגן, האט ער געזאגט, וויל ער האט געזעהן אז ער איז דער אינציגסטער פון די אלע וואם וועט איבער לעבן. און נאר ער האט טאקע איבער געלעבט. כ'האב אויך געהערט א אינטערסאנטע מעשה מיט רבי שלום אליעזר'ל, דא איז דא א משפחה וואם זיי הייסן קליין, קלויזענבורגער חסידים, ער האט דא געוואוינט אין מאנטשעסטער, ר' חיים יודא קליין האט ער געהייסן, ער איז געווען דער קצב דא ביי מחזיקי הדת, און זיין משפחה זענען

מרן העצי חיים שיביאו לו את הגארטעל ויצא להספיד בתו והתחיל ההספד כבן המתחטא לפני אביו, 'ויגש אליו יהודה' פי' שיהודי נגש אל ה', ומבקש ממנו 'בי' אדוני, אני מתחנן לפניך שכבר הקרבתי לפניך כמנין ב"י, ועל כן אפיל תחנוני 'ואל יחר אפך בעבדך' עס זאל דיך שוין נישט אויפיל פאדריסען אויף מיר, וישיב חרון אפו מעל עמו, וכל העם גער בבכיה רבה.

געווען זייער היימיש אין ראצפערט ביי רבי שלום אליעזר׳ל, און ווען ס׳איז געקומען ל״ע די צרות, זענען זיי אריין געגאנגען צו רבי שלום אליעזר׳ל, האט ער געוויזן אויף אים, ׳ער וועט איבער לעבן׳, אויף דעם וואס האט נאכדעם געוואוינט דא אין מאנטשעסטער, און די אנדערע האט ער גארנישט געזאגט, און טאקע נאר ער איז געבליבן...

רבינו: אין קרית יואל איז געווען א איד ר׳ ישראל דוד וויים, וואס ער איז געווען ווען דער זיידע רבי שלום אליעזר׳ל איז געווען אין מיהאפאלווא אויף א חתונה, און ער האט אים אויפגערופן צו די מצוה טאנץ, און מ׳פירט׳זיך דאך אז פארץ בדחן גיט מען עפעס, האט ער אים אנגעוואונטשן ׳די הענט פון די רשעים זאלן נישט האבן קיין שליטה אויף דיר׳, ער איז געווען נאכדעם אין לאגער און מ׳האט געטיילט שלעק רעכטס און לינקס, נאר ער האט נישט געכאפט קיין שלעק, אזוי האט ער אים געזאגט מיט דעם לשון ׳די הענט פון די רשעים זאלן נישט האבן קיין שליטה אויף דיר׳, אזוי האט ער דערציילט, ער איז געווען צווישן אנדערע אידן אין לאגער, יעדער האט נעבעך געכאפט, מ׳האט געטיילט מכות אויף רעכטס און אויף לינקס, אבער ער האט נישט געכאפט...

אבד״ק האדעמקא: דער ברך משה האט מיר דערציילט אז ער איז געווען אויף פסח ביי רבי שלום אליעזר׳ל, און נאכדעם איז ער געפארן אויף כ״ה ניסן קיין צאנז,[21] אויפן וועג דאכט זיך מיר איז ער געגאנגען קיין קאשוי, דארט האט ער געטראפן דעם ראדומישלער רב (הגאון מהר״ש ענגל ז״ל).

רבינו: יא, רבי שלום אליעזר איז געגאנגען באזוכן דעם ראדומישלער רב, ער האט געווואוינט אויפן שטאק, און דער טאטע ז״ל איז מיט געגאנגען, דער ראדומישלער רב איז אראפ געקומען לכבוד רבי שלום אליעזר׳ל, דעם צאנזער רב׳ס א קינד, האט ער דעמאלטס געזאגט דעם ראדומישלער רב, ער האט געזאגט אז ער געדענקט די צורה, ער האט געהאט א גרויסן שטערן...

אבד״ק האדעמקא: כ׳האב אסאך געהערט פונעם ברך משה, מ׳קען אסאך דערציילן, אבער דער רבי האט דאך נאך אסאך צו טוהן דאהי, כ׳וויל נישט אוועקנעמען די צייט פונעם עולם.

רבינו: איר דערציילט דער טאטע ז״ל האט געהרופן מזאל זעהן קרית יואל, כ׳וועל אייך זאגן אז מ׳וועט קומען היינט וועט מען דאס שוין נישט דערקענען, בליעה״ר, און כ׳וויל אויך לאדענען, וועט ס׳קומט אוים צו זיין אין אמעריקא, צו קומען זעהן קרית יואל וויזוי ס׳איז היינט, א עיר ואם בישראל, א גרויסע שטאט פי כמה, נישט קיין פארגלייך צו אמאל, ס׳איז וועדר צו קומען פאר דעם אליינ׳ס.

אבד״ק האדעמקא: אי״ה ס׳וועט נאך אויסקומען, דער אויבערשטער זאל געבן כח מיט געזונט, וועל איך פראבירן צו קומען.

רבינו: זייט געזונט, בבריאות השלימות, לאנגע געזונטע יארן, מיט הצלחה און מיט אלעם גוטן.

אבד״ק האדעמקא: אמן, א ישר כח.

ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות

---

21 כס׳ אלה מסעי (עמ׳ קלג) מובא מה שסיפר רבינו בעל ברך משה זי״ע כי זקינו הרה״ק רבי שלום אליעזר זי״ע לקחו פעם אחת בנסיעתו לצאנז על היומא דהילולא, ואז זכה להכיר את כל הצדיקים מבית צאנז , אשר עד אז לא הזדמן לו להכירם מחמת ריחוק המקום, ופגש את הגה״ק רבי יצחק ישעי׳ מטשעחויב זי״ע בנו הצעיר של מרן הדברי חיים מצאנז זי״ע, ואת הגה״ק רבי אלעזר מאושפיצין חתנו של מרן הדברי חיים, הגה״ק רבי חנה האלבערשטאם מקאלאשיין ז״ל, הגה״ק מסטראפקוב, הגה״ק רבי בן ציון האלבערשטאם מבאבוב זצ״ל בעל הקדושת ציון, הגה״ק רבי לייבוש האלבערשטאם זצ״ל אב״ד צאנז בנו של הרה״ק מקרייז-צאנז ז״ל בנו של מרן הדברי חיים זי״ע, הגה״ק רבי סיני מז׳מיגראד זצ״ל, הגה״ק רבי אלישע מגארליין זצ״ל, בני הגה״ק רבי ברוך מגארליין זי״ע, ועוד שאר צדיקים נכדי מרן הדברי חיים זי״ע. (ועי׳ עוד באריכות בס׳ ומשה הי׳ רועה ח״א עמ׳ שכ״ו).

ומן הראוי לציין מה שהזכיר רבינו את ביקורו בצאנז בדב״ק (מובא בס אבני שוהם כ״א בסלו תף צ״ח) ״וידוע כמה הרעיש הגה״ק מציעשנוב זי״ע בשעתו תבל ומלואה ולא נח ולא שקט מלהתריע על החורבן שעלולה הציונות להביא על בית ישראל, ובעצמי זכיתי לדבר בענין זה עם הגה״ק רבי חנה האלבערשטאם זצ״ל הי״ד מקאלאשיין, ועם דודי האדמו״ר רבי בן ציון מבאבוב זצ״ל אשר דברו בקדשם במרירות גדולה נגד כת הציונות״.

כל ימיו הזכיר רבינו ז״ל בערגה את הזמנים אשר זכה לעלות לציון קדשו של מרן הק׳ מצאנז, וכמה פעמים נסע [גם לאחר המלחמה] במיוחד להההילולא קדישא בצאנז ויצא לדרכו ממחרת הפסח ובאותם השנים הזכיר רבינו ברבים במוצאי יו״ט בברכת קדשו שנוסע הוא לצאנז ותקוותו לפעול שם ישועות לכלל ישראל, וכידוע תפילותיו היו שם ברגש אש קודש בהיותו דבוק מאוד אל קדושת זקינו זי״ע.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

באסיפה כללית בביהמ"ד הגדול בוויליאמסבורג

חוה"מ פסח תשפ"ב לפ"ק

אחרי שהאריך בדברי דרוש ופלפול לכבוד החג

במס' פסחים (קיד:) **בסוגיא דמצות צריכות כוונה**

משה רבינו האט געפרעגט מה זכו ישראל, וואס האבן די אידן זוכה געווען צו די נס פון יציאת מצרים, און דער אויבערשטער האט געענטפערט, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, וועו מ'וועט ארויס גיין פון מצרים וועט מען עוסק זיין בתורה, אידן וועלן זיצן און עוסק זיין בתורה, אין זכות פון לימוד התורה איז מען ארויס געגאנגען פון מצרים.

כימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות, די גאולה העתידה וועט אויך זיין אין זכות פון לימוד התורה, אידן קומען זיך צוזאם און זענען עוסק בתורה, דאם העלפט צו, מיט דעם איילט מען צו ביאת הגואל. עס איז א גרויסע אחריות אויף יעדן אינציגן איד, דער אויבערשטער וועט העלפן וועו דער גואל צדק וועט קומען, דער פעטער ז"ל פלעגט צו זאגן אז משיח וועט פרעגן יעדן אינציגן איד, וואס האסטו געטוהן? דו האסט געהאלפן צו די גאולה, צי דו האסט געשטערט? א איד וואס קומט אין ביהמ"ד יעדן טאג לערנען, ער וועט זאגן פאר משיח כ'בין יעדן טאג געקומען לערנען, כ'האב געהאט א שיעור קבוע, מיט לימוד התורה האט מען צוגעאיילט ביאת המשיח, איך האב געהאלפן משיח זאל קומען. און וועו ס'קומט נישט אין ביהמ"ד וועט בלייבן בחרפה ובבושה, משיח וועו אים אנקוקן, דו האסט נישט צוגעלייגט א האנט צו ביאת המשיח? אוי לו לאותה בושה אוי לו לאותה כלימה.

מ'דארף זעהן יעדער איינציגער איד דארף האבן א קביעות חק ולא יעבור, יעדער איד זאל קומען אין ביהמ"ד, יעדער בעה"ב יעדער יונגערמאן מוז קומען אין ביהמ"ד זיצן און עוסק זיין בתורה. כ'ווייל ארויס הייבן די חבורות, אזעלכע שיינע חבורות בי אונז וואס מ'לערנט, בעה"ב לערנען יסודי התורה, און אנדערע לערנען תורתך שעשועי, בעה"ב לערנען און חזר'ן, זייער שיינע חבורות. אבער כ'ווייל יעצט ארויס הייבן די חבורה פון שונה הלכות, כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, מ'האט אדורך געלערנט שולחן ערוך אורח חיים, מ'גייט נאכאמאל אנהייבן, מ'וועט נאכאמאל אנהייבן אורח חיים סימן א', כל השונה הלכות מ'זאל וויסן ווי אזוי זיך צו פירן יעדן טאג מדי יום ביומו, מ'לערנט שולחן ערוך מיט באר היטב, ס'איז זייער א גרינגע לימוד, די וואס האבן עס געלערנט ביז יעצט האבן שטארק הנאה געהאט, עס דויערט נישט לאנג, אבער מ'האט הנאה געהאט, מ'האט איבער גע'חזר'ט הלכות, דער וואס האט נישט מיטגעהאלטן ביז יעצט, איז יעצט א געלעגנהייט אפאר

מינוט א טאג צו לערנען אין די חבורה, ס׳איז צוגעשטעלט א חבורה, כ׳וויל בעטן די עסקנים זאלן איבער דרוקן דעם קונטרס שונה הלכות, ס׳זאל זיין אז יעדער זאל עס קענען באקומען, מ׳זאל עס קענען לערנען, און ס׳וועט זיין מובטח לו שהוא בן עולם הבא. במילא דארפן מחזק זיין אלע שיעורים, אז א איד לערנט אן אנדערע שיעור איז אויך זכה לו, די תורה הקדושה איז כולו קודש, פון בראשית ביז לעיני כל ישראל, פון מאימתי ביז סוף ש״ס ביז סוף משניות, וואס מ׳לערנט דער עיקר איז מ׳זאל זיצן און לערנען, און מ׳דארף זיך מחזק זיין, ווייל דברי תורה צריכין חיזוק.

*

תפילה דארף אויך האבן חיזוק, מ׳דארף זיך מחזק זיין מיט קומען אין ביהמ״ד דאוועננען, דאס דאוועננען זאל זיין נישט לעול ולמשא, דאס דאוועננען דארף זיין דברי תחנונים פאר׳ן הייליגן באשעפער, יעדן טאג דארף מען רחמים וחסדים, דאוועננען אזוי ווי די אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען א סידור מרישא עד גמירא, **און מ׳זאל קומען דאוועננען אין אונזערע בתי מדרשים, אונז האבן מיר היינט אונזערע בתי מדרשים אין אלע זייטן פון שטאט - איך רעד יעצט אין ווילאמסבורג - שיינע לעכטיגע הערליכע בתי מדרשים, אנשי שלומינו דארפן זיך קובע זיין צו דאוועננען צווישן אנשי שלומינו, דאוועננען במתינות יעדעס ווארט. עס איז דא שיינע ווארימע מקוואות איבעראל, קיינער דארף נישט אויפהאקן קיין אייז אזוי ווי ס׳איז געווען בשנים קדמוניות, יעדער דארף גיין אין מקוה יעדן טאג, א חסידישע אידן דאווענט נאכדעם וואס ער גייט אין מקוה.**

*

מזון דארף עומד זיין אויף דעם ענין פון צניעות אין מלבושים, כ׳האב אינזין געהאט אזוי, ס׳איז יעצט פסח, עס איז ידוע ס׳שטייט אין זוהר הק׳, פסח אויפדערנאכט וועז אידן זעצן זיך אראפ צום סדר מ׳פארציילט סיפור יציאת מצרים, הקב״ה נעמט צוזאם די גאנצע פמליא של מעלה, און ער זאגט קומט׳ס לאמיר זעהן ווי מיינע קינדער פארציילן און זיי פרייען זיך בחדוותא דילי, הקב״ה קומט אראפ אין יעדע אידישע שטוב און ער קוקט זיך צו ווי א איד פירט אפ דעם סדר, ער זיצט מיט די בני בית און ער איז מקיים א שיינעם סדר, מ׳דעדט סיפור יציאת מצרים מ׳פארציילט די נסים ונפלאות פונעם הייליגן באשעפער, ס׳וועלט א שמחה אין אלע עולמות, הקב״ה גייט אזוי צו יעדן איד אין שטוב.

אבער ס׳איז דא א פסוק (דברים כג, טו) ׳ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך׳, הקב״ה קומט אריין, ער קלאפט אן אין יעדע אידישע שטוב ער וויל אריין קומען, ער קומט אריין ווי אזוי גייט מען דא אנגעטוהן, מ׳לאזט מיך אריין דא? ער קלאפט אין די טיהר, איך קען דא אריין קומען? אנטשולדיגט, דא גייט מען נישט אנגעטוהן אזוי ווי ס׳דארף צו זיין, איך קען דא נישט אריין קומען, נישט איך און נישט די פמליא של מעלה.

ווען דער אויבערשטער קומט אראפ אין א אידישע שטוב אריין לאזט ער איבער א ברכה, אויפן פסוק (שמות כ, כ) ׳בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך׳ מאכט דער תרגום, ׳בכל אתר די אשרי ית שכנתיה׳, וואו דער אויבערשטער איז שורה זיין שכינה איז דא א ברכה, א ספעציעלע ברכה, ווען דער אויבערשטער קומט אריין אין א אידישע שטוב, אין א צניעות׳דיגע אידישע שטוב לאזט ער איבער א ברכה, און אז נישט אויב ער קען נישט אריין קומען, דעמאלטס פעלט זיך די ברכה, זייער א גרויסע שאד די ברכה, מ׳קען עס נישט באצאלן בעד כל הון דעלמא וואס דאס איז וועדד די ברכה פונעם הייליגן באשעפער וואס ער לאזט איבער אין דעם שטוב, אין דעם שטוב וועט אלעס זיין אין בעסטן ארדענונג, געזונט תענוג ונחת מיט השפעות טובות בני חיי ומזוני רויחי. עס איז נישט כדאי וועגן הבלי העולם הזה, ס׳איז דאך באמת הבלי עולם הזה, צו פארפאסן אזא הייליגע ברכה.

דארף מען זעהן יעדער איד ביי זיך אין שטוב צו האבן איידעלע ערליכע אפגעהיטענע מלבושים, עס זאל זיין צניעות׳דיג אין אלע ענינים, מ׳דארף נישט אויסרעכענען די מלבושים, די לאנגע שייטלען וואס איז א היפוך פון צניעות, דאס פארטרייבט די שכינה, דאס איז ולא יראה בך ערות דבר.

*

די סמארטפאון׳ס דאס איז א כלי וואס איז מזיק מאוד, עס שאדט פאר יעדן, עס שאדט פאר עלטערע און עס שאדט פאר יונגערע, פאר די יונגוואָרג איז רחמנא ליצלן, א מאמע וואס גיט איבער א סמארטפאון פאר א מיידל, איז אזוי ווי א טאטע גיט איבער א קאר פאר א בחור פון פופצן יאר גיי דרייוון, ממש די זעלבע זאך, פונקט די זעלבע סכנה, רחמנא ליצלן וואס דאס איז, מ׳טראכט ס׳איז גארנישט פאהר א קליינע וועג, פאהר נאר אריבער דעם בלאק, ער גיט פאר א פופצן יערִיגער פאהר אביסל נישט ווייט, נישט פארן אויף די הייוועי, נאר פאהרן דא אפאר בלאקס, דאס איז גלייך צו דעם. רחמנא ליצלן וואס דאס האט שוין געשאדט פאר די אידישע קינדער, מ׳דארף אכטונג געבן, עס שאדט פאר עלטערע אויך, כל שכן פאר יונגוואָרג.

אבער די כוחות היצר אויף די סמארטפאון׳ס איז זייער שטארק, איינער וואס איז זיך מונע, ער זאגט רבונו של עולם, איך וויל עס האבן, און איך קען עס האבן, איך האב עס אבער נישט וויל איך וויים אז ס׳איז נישט דער רצון ה׳, איז דאס א קרבן פארן הייליגן באשעפער, ס׳איז זייער חשוב פארן הייליגן באשעפער, אין דעם זכות איז מען זוכה צו ערליכע אידישע קינדער תלמידי חכמים און יראי ה׳ בעלי מידות טובות ערליכע קינדער און נחת פון אלע קינדער און אייניקלעך.

*

א טאטע זאל אכטונג געבן, ער זאל מחנך זיינע קינדער צו תורה און צו יראת שמים, און דער בעסטער חינוך איז דאס התנהגות פונעם אייגענעם טאטן, ער זעהט ווי אזוי זיין טאטע זיצט אין ביהמ״ד, דער טאטע גיט צו א שיעור, אז ער האט דאס געזעהן איז וועט ער וועט זיין א בעה״ב וועט ער אויך גיין צו א שיעור, דער טאטע זיצט ביים דאוונען אויף א פלאץ און ער דאוועט, לערנט זיך דער קינד אויס אז אין ביהמ״ד דאוועט מען, נישט מען שמועסט, ער זיצט ביי זיך אינדערהיים, ווי אזוי ער מאכט א ברכה, ווי אזוי ער בענטשט, ער נעמט א סידור און ער בענטשט, לערנט ער זיך אויס צו מאכן א ברכה הויעך, בענטשן און מאכן א נאך ברכה, דאס איז דער חינוך, דער אייגענער התנהגות, יעדער טאטע דארף שטענדיג זיין אויף זיין מחשבה, וואס איך טוה בין איך מחנך מיינע קינדער.

*

או מ׳רעדט פון חינוך, עס איז דא א גזירה פון חינוך אין ניו יארק, אין סטעיט ניו יארק, עס איז זייער שווער צו זאגן פאר יעדן יחיד וואס קען איך טוהן, עס איז א גזירה אויף מיינע קינדער, כ׳האב דא קינדער און איך וויל זיי מחנך צו זיין תורה, צו לימוד התורה, אבער ס׳איז דא א געזעץ אז די רעגירונג מוז געבן פארן ציבור צו זאגן מיינונגען, איז יעצט די צייט צוויי חדשים וועז יעדער האט א רעכט צו שרייבן פאר די רעגירונג זיין קעגנשאפט צו די רעגירונג׳ס אריינמישן זיך אינעם חינוך, עס ליגט א פליכט אויף יעדן איד וועז ס׳האט קינדער, וועז ס׳האט אייניקלעך, און וועז ס׳האט נישט, וועז ס׳האט שוין אויסגעגעבן, אבער א איד איז ער, די אחריות פאר אנדערע אידן האט ער, עס ליגט אן אחריות אויף יעדן איד, און אין דעם זאך האבן נשים פונקט די זעלבע זאך, לויט די דינא דמלכותא האבן זיי אויך א רעכט צו זאגן א מיינונג, קומט אויס יעדער איד האט צוויי מייַנונגען, ער און דאס וויַיב, יעדער איד האט א פליכט למען ה׳ ולתורתו הקדושה איינצומעלדן פאר די רעגירונג זיין מיינונג, ס׳איז געלונגען פאריגע׳ס מאל, צענדליגע טויזענטער אידן האבן געשריבן בריוון, ס׳האט געהאט א אפקלאנג אין די הויכע רעגירונג׳ס פענסטער׳ס, טאמער וועט יעצט זיין וויניגער בריוון ווי פאריגע׳ס מאל, איז עס א גרויסער דורכפאל, דאס מיינט ס׳האט אפגעקילט, זיי וועלן עס אזוי אפלערנען, נישט נאר ס׳טאר נישט זיין וויניגער, נאר ס׳מוז זיין מער, וועז ס׳פארשטייט דעם הלוך ילך ביי די רעגירונג, מ׳דארף איבער שטייגן, און מ׳האפט צום אויבערשטן אז ער וועט מבטל זיין די גזירה. מ׳גרייט זיך צו לדורון לתפילה ולמלחמה, עס וועט נישט אזוי גרינג זיין.

אבער כ׳מוז ארויס זאגן מיין וויטאג פון הארץ, עס איז דא עסקנים וואס זיי טוהן אין די זאך, ליידער זענען זיי פארר׳עטער׳ס, כ׳מוז עס זאגן, כ׳זאג עס מיט וויטאג, וואס מיינט זיי זענען פארר׳עטער׳ס, זיי ארבעטן אויף פשרות מיט

די רעגירונג, נישט נאר צו די רעגירונג, כ׳שטייט אין א מקום קדוש אין א ביהמ״ד, און כ׳וועל עדות זאגן, אז מ׳איז געקומען צו מיר איך זאל געבן די הסכמה אויף פשרות, מ׳האט איינגעטענ׳ט מיט מיר אז מ׳מוז מאכן פשרות און איך זאל געבן די הסכמה, איר הערט וואס איך זאג? אידן מיט בערד און פאות, וואס גייען מיט שטריימלעך, זענען געקומען צו מיר קיין קרית יואל און געבעטן איך זאל אויך מסכים זיין, זיי זענען מסכים, און זיי האבן געבעטן פון מיר די הסכמה, איך האב זיי געזאגט כ׳קען נישט מסכים זיין, און די אידן פארטרעטן דאס יהדות החרדית!, און ווען זיי גייען אין רעגירונג׳ס קאריאר קען מען פארשטיין אז גייען אויף פשרות!, עס איז זייער וויטאג׳לעך צו זאגן, ה׳ ירחם.

מ׳דארף גרויס רחמי שמים, ווער ס׳וויסט און פארשטייט אביסל א בלאט גמרא, ער לערנט שיעור עיון, עס איז דא די חסידישע תלמוד תורה׳ס און ס׳איז דא די אמעריקאנער תלמוד תורה׳ס, וואס איך האב מורא, אז מ׳וועט אזוי דרייען אז די אמעריקאנער תלמוד תורה׳ס וועלן עס אדורך שוויצן, נאר די חסידישע תלמוד תורה׳ס וועלן האבן דעם פראבלעם, כ׳האב זייער מורא פאר דעם, די רעגירונג ארבעט אויף דעם, זיי זענען נישט קיין בטלנים, זיי וויסן אלעס וואס גייט פאר, די חסידישע תלמוד תורה׳ס זיי זענען אין די סכנה, אין א גרויסע פראבלעם, זייער א גרויסע פראבלעם.

דער אויבערשטער זאל העלפן, ער זאל רחמנות האבן אויף אידישע קינדער, אין דעם לאנגן ביטערן גלות, והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, דאס איז מ׳זאל טשעפענען חלילה, אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן, דאס איז עומדים עלינו לכלותינו, והקב״ה מצילנו מידם, דער אויבערשטער וועט אונז מציל זיין.

*

כ׳וועל מסיים זיין מיינע ווערטער, מ׳זאל וויסן, דער פעטער ז״ל האט געזאגט, אז מ׳רעדט צום ציבור דארף מען לערנען און חזר׳ן אז ציונות איז אסור בתכלית האיסור, און כ׳וויל ארויס ברענגען נישט גזירות פון ציונות איז א פראבלעם, נאר התייסדות המדינה איז א פראבלעם, דאס איז דער שורש פונעם פראבלעם, מ׳דארף דאס חזר׳ן, מ׳טאר נישט מייסד זיין קיין מדינה טרם ביאת המשיח, און דאס איז עס, הוא ולא אחר, דאס איז דער יסוד פון אלע ענינים, אפילו ס׳זאל זיין כולם אהובים כולם צדיקים איז אויך אן איסור, במילא דארף מען צו וויסן, מיט דעם דארף מען זיך האלטן, ס׳איז א איסור גמור, ציונות, דער רעיון הציוני איז א איסור מיסודו.

דער אויבערשטער זאל העלפן מיר זאלן זוכה זיין, יו״ט פסח ווען דער אויבערשטער האט זיך מרחם געווען אויף כלל ישראל אין מצרים, ער האט אונז ארויס געגומען פון מצרים, פון גלות מצרים, דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף אידישע קינדער, זיכער דאס איז זיכער, גלייבן באמונה שלימה ס׳וועט קומען דער זמן וואס דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף אידישע קינדער און זיי ארויס נעמען פונעם ביטערן גלות.

דער אויבערשטער זאל העלפן די השפעות פון דעם יו״ט, די השפעות פון די הייליגע מצוות, מצה, מרור, אפיקומן, ד׳ כוסות, סיפור יציאת מצרים, ביעור חמץ, אזעלכע הייליגע מצוות וואס מיר האבן זוכה געווען, און מיר זענען נאך אלץ אינעם יו״ט פסח, מ׳עסט נישט קיין חמץ, מ׳עסט נאר מצה, מצה איז כולו קודש, דאס ברענגט אריין קדושה אין א איד, עס ברענגט אריין השפעות קדושות אין א איד בגשמיות וברוחניות, שטייט אין זרע קודש, יח״ץ איז בגימטריא ח״ק, חק איז לישנא דמזוני, די יחץ איז משפיע פרנסה פאר אידישע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל נשפע ווערן השפעות קדושות, השפעות ברוחניות, השפעות ברוחניות, בני חיי ומזוני רויחי אידן זאלן געהאלפן ווערן מיט קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן אידן זאלן געהאלפן מיט פרנסה בהרחבה, אידן זאלן געהאלפן ווערן מיט ישועות און רפואות, מצה איז א מיכלא דאסוותא, אידישע קינדער דארפן האבן רפואות און ישועות אין כמה ענינים, און מ׳דארף טוהן גוטע שידוכים, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידישע קינדער זאלן געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר ווערן זוכה זיין אקעגן צו גיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

נעילת חג הפסח בביהמ"ד הגדול בקרית יואל

בעת סעודת רעוא דרעווין יום שב"ק אחרון של פסח תשפ"ב לפ"ק

שלמה המלך זאגט אין שיר השירים, מה יפו פעמיך בנעלים, מה יפו פעמי"ך, ס'איז באקאנט דאס ווארט פונעם בעלזער רב ז"ל, מה יפו פעמי"ך די פעימות הלב, ווען דאס ארץ קלאפט, בנעלי"ם, ביי נעילת החג, אז מ'טראכט אריין ס'איז אדורך געגאנגען אזא הייליגע יו"ט, אזא געהויבענע יו"ט, ס'וואלט אבער געדארפט זיין מער הייליג און מער געהויבן, און א מענטש טראכט זיך, ווען איך קען ווען יעצט אנהייבן וואלט איך עס אוודאי געמאכט, דעם סדר, מצות אכילת מצה, סיפור יציאת מצרים, מיט מער געהויבנקייט, מער בדחילו ורחימו, מיט אהבה און מיט יראה, מה יפו פעמי"ך בנעלי"ם, ווי שיין איז די דפיקות הלב.

כ'האב אינזין געהאט אזוי, חסל סידור פסח כהלכתו ככל משפטו וחוקתו כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, בפשטות אז מ'טראכט אריין איז עס זייער א הייליגע תפילה, און זייער א הייליגע בקשה צום רבונו של עולם, חסל סידור פסח כהלכתו, עס איז אדורך געגאנגען דעם סדר ככל משפטו וחקתו, אזוי ווי חז"ל האבן אראפ געלייגט דעם סדר, ווי אזוי ס'איז, ווען ס'איז נישטא קיין בית המקדש, ווען ס'איז נישטא קיין קרבן פסח, ווען ס'איז דא א אפיקומן זכר לפסח, דאס איז דער סדר וואס חז"ל אנשי כנסת הגדולה האבן אראפ געלייגט א סדר ווי אזוי ס'זאל פסח אויפדערנאכט, דאס איז ככל משפטו וחקתו. די בקשה איז כאשר זכינו לסדר אותו, מ'האט מסדר געווען דעם סדר, כן נזכה לעשותו, א בקשה צום הייליגן באשעפער מ'זאל זוכה זיין מקיים צו זיין בפועל דעם קרבן פסח, כן נזכה לעשותו, זך שוכן מעונה קומם קהל עדת מי מנה בקרוב נהל נטעי כנה פדוים לציון ברנה, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זוכה זיין צו דעם, עס זאל זיין כן נזכה לעשותו, דעמאלטס וועלן מיר זוכה זיין ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, מ'וועט זוכה זיין מקריב צו זיין אלע קרבנות וואס מ'דארף מקריב צו זיין יום טוב, און מ'וועט זוכה זיין צו עסן דעם קרבן פסח, כן נזכה לעשותו, דאס איז א בקשה.

און באמת איז טאקע אזוי, א הארציגע תפילה און א בקשה וויל כלל ישראל בעטן דעם הייליגן באשעפער, מ'זאל שוין זוכה זיין צו די ריכטיגע זמן, עס זאל שוין קומען דער גואל צדק, און ס'וועט אראפ קומען דער בית המקדש בנוי ומשוכלל, אידן וועלן עולה רגל זיין ווען עס וועט קומען יו"ט פסח, בשמחה רבה וברננה נעלה, ווען מ'וועט עולה רגל זיין מיט א גרויס שמחה, מקריב זיין דעם קרבן פסח במועדו, אזוי ווי דער רצון הבורא איז.

אבער כ'האב אזוי אינזין געהאט, אמת ס'איז א הייליגע תפילה און א הייליגע בקשה, אבער ס'איז טובא גנוז ביה, עס ליגט אין דעם נאך, מ'זאגט דאס נישט בלויז מיט א צובראכנקייט, מיט א צובראכן הארץ און מ'בעהט א תפילה און א בקשה, עס איז אמת מ'זאגט דאס טאקע מיט א צובראכנקייט מיט א בקשה, מ'זאגט דאס אבער אויך מיט שמחה, כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, ווען דער אויבערשטער וועט העלפן ווען דער גואל צדק וועט קומען וועלן מיר זוכה זיין דאס צו מאכן מיט שמחה, איז פארדעם שוין דא א שמחה.

כ'וועל מקדים זיין, דער זיידע ז"ל איז ייטב לב פרשת בא האט ער זייער א שיינע שמועס, אויפן פסוק וירא אלקים את בני ישראל, ידע שעתידין לומר זה קלי ואנוהו עמד וגאלן, זאגט ער אזוי, מיט אפאר קורצע הקדמות, איינס, ס'איז ידוע אז די אידן אין מצרים זענען געווען עירום ועריה, ערום בלא מצוות, זיי האבן נישט געהאט קיין מצוות ומעשים טובים, ווי אזוי איז מען דאך ארויס געגאנגען פון מצרים, רש"י זאגט אין פרשת בא אז משה רבינו האט געפרעגט די קשיא, די שאלה, און דער אויבערשטער האט אים געענטפערט בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ווען מ'וועט ארויס גיין פון מצרים וועט מען מקבל זיין די תורה, שטעלט זיך די קשיא, ווען אידן זענען געווען אין מצרים האט מען נאכנישט מקבל געווען די תורה, קבלת התורה איז ערשט געווען פופציג

טעג נאך יציאת מצרים, איז נאך אלץ שוועד די קשיא, וואספארא זכות האבן אידן געהאט ביי יציאת מצרים אז מ׳זאל קענען ארויס גיין פון מצרים, ס׳איז דאך נאכנישט געווען קבלת התורה, זאגט דער זיידע ז״ל אזוי, ער ברענגט אראפ א של״ה הק׳, דער של״ה זאגט עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא, בפשטות איז דער פשט, וועז דער אויבערשטער וועט העלפן דער גואל צדק וועט קומען אן אידן וועלן ארויס גיין פונעם לאנגן ביטערן גלות, דעמאלטס וועלן אידן זאגן שירה, אוודאי וועלן אידן זאגן שירה, ס׳איז דען א ספק צי אידן וועלן זאגן הלל, צי אידן וועלן זאגן שירה? זאגט דער של״ה ניין, עתידין ישראל לומר שירה נישט אויף די נסים וואס ס׳איז געווען, נאר אידן וועלן זאגן שירה אויף די נסים וואס עס גייט זיין, אידן וועלן זאגן שירה נאך איידער די נסים זענען געקומען, נאך אידער דער אויבערשטער האט געטוהן די נסים, אידן גלייבן אז דער אויבערשטער וועט מיט זיי טוהן נסים, אזן מ׳זאגט שוין שירה, עתידין ישראל לומר שירה אויף די נסים וואס איז עתיד לבוא, וואס מ׳גייט טוהן.

זאגט דער זיידע ז״ל אזוי, דער אויבערשטער איז נוהג מידה כנגד מידה, במידה שאדם מודד איז מודדין לו, אויב א איד זאגט שירה פארן הייליגן באשעפער אויף די נסים וואס עס גייט זיין, ער האט עס נאכנישט געזעהן, אבער ער גלייבט אז עס וועט זיין אזן ער זאגט שוין שירה לעתיד לבוא, זאגט אים דער אויבערשטער, איך בין אויך מצרף דעם טוב העתיד, אפילו ס׳איז נאכנישט געווען בין איך שוין מצרף יעצט דא. במילא טייטשט ער דארט וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים, ידע שעתידין לומר זה קלי, וועז די אידן האבן געזאגט שירה ביים ים, האבן זיי געזאגט שירה נישט נאר אויף די נסים וואס דער אויבערשטער האט זיי שוין געטוהן אין מצרים, אזן אויפן ים, נאר שרתה רוח הקודש עליהם אזן זיי האבן געזעהן אז ס׳וועט זיין א לאנגער ביטערער גלות אזן ס׳וועט נאך זיין א גאולה העתידה, אזן דער אויבערשטער וועט נאך טוהן אסאך נסים אינעם עתיד פאר אידישע קינדער, אידן האבן געזאגט שירה האבן זיי געזאגט אויפן עבר, אזן אויפן עתיד האבן זיי שוין אויך געזאגט שירה, מ׳זאגט בשירה קדמוך (בפייט תפילת שחרית ביום שביעי של פסח), מיט שירה האבן זיי דיך מקדים געווען, נאך פאר ס׳איז געווען די נסים, אזן דאס איז שיר״ה חדש״ה שבחו גאולים, ס׳איז געווען א שירה חדשה, זאגט ער, די אבות האבן אויך געזאגט שירה, אלע האבן געזאגט שירה אויפן עבר, כלל ישראל האט געזאגט שירה אויפן עתיד אויך, איז במידה שאדם מודד מודדין לו, וועז דער אויבערשטער האט געזעהן אז זיי גייען זאגן שירה אויפן עתיד, האט ער מצרף געווען דעם טוב העתיד אזן אזוי האבן אידן געקענט ארויס גיין פון מצרים, ווייל מ׳האט מצרף געווען דער זכות פון מתן תורה וואס עס וועט זיין בעתיד, אזוי זאגט ער דארט אין ייטב לב פרשת בא.

אין ייטב לב פרשת וארא זאגט ער צו דארט נאך א וואכ, שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה (ישעי׳ סו, י), זאגט ער אזוי, וועז א איד איז מתאבל אויף ירושלים, דארף ער בשעת ער איז מתאבל אויף ירושלים שוין טראכטן, עס גייט נישט זיין אייביג דער גלות, עס גייט קומען א זמן וואס דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, אזן ער זאל שוין האבן שמחה, וועז ער איז מתאבל אויף ירושלים, ער זאגט כל המתאבל על ירושלים זוכ״ה ורוא״ה בשמחתה, ער זעהט שוין די שמחת ציון וירושלים לעתיד, אזן ער האט שוין שמחה, בשעת וועז ער איז מתאבל אויף ירושלים האט ער שוין שמחה אויף דעם וואס עס וועט זיין לעתיד, אזוי טייטשט ער דארט אין ייטב לב פרשת וארא.

האב איך געקלערט מיט דעם קען זיין פשט אין מדרש, משה רביט האט געזאגט שלח נא ביד תשלח, זאגט דער מדרש, ביד מי, ביד רבי עקיבא, ער זאל שיקן דורך רבי עקיבא, פארוואס פונקט ביד רבי עקיבא, די גמרא ברענגט אין סוף מסכת מלקות, ברענגט די גמרא דארט א מורא׳דיגע מעשה, אז רבי עקיבא אזן די אנדערע תנאים, די הייליגע תנאים זענען אדורך געגאנגען דעם הר הבית, ס׳איז געווען נאכ׳ן חורבן, אזן זיי האבן געזעהן א שועל יוצא מבית קדשי קדשים, התחילו לבכות, זיי האבן זייער געווויינט, אזאנס צו זעהן, ורבי עקיבא מצחק, אזן רבי עקיבא האט געשמייכלט, האבן זיי אים געפרעגט למה אתה מצחק, האט ער זיי געפרעגט למה אתם בוכים, זאגן זיי אזאנס צו זעהן א מקום וואס איז געווען קדשי קדשים, וואו דער כהן גדול האט נישט געקענט אריין גיין נאר בקדושה ובטהרה, גייט ארויס א שועל, זאגט ער, בשביל זה אני מצחק, האט ער געזאגט ס׳איז דא צוויי נבואות, ס׳איז דא איין נבואה ׳ציון שדה תחרש׳ (מיכה ג, יב), אזן א נבואה פון זכריה ׳עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים (זכרי׳ ח, ד), וואס איז דער פשט אין די הייליגע וועלטער פון רבי עקיבא, רבי עקיבא האט אויך געווויינט, ער האט דאס אויך געזעהן אזן ער האט אויך געווויינט, אבער ער האט מקיים געווען דעם

שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה, על שם העתיד, רבי עקיבא האט שוין דעמאלטס געזעהן, אמת ס׳איז זייער ביטער מ׳זעהט אזא ביטערע געשעהניש ווי א שועל גייט ארויס פון בית קדשי קדשים, מ׳זעהט דעם חורבן פאר די אויגן, אבער רבי עקיבא האט שוין געזעהן וואס עס וועט זיין, ס׳וועט זיין די נבואה פון זכריה, רבי עקיבא האט געוואוסט אז דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, און ער האט זיך שוין געפריידט על שם העתיד, אז דער אויבערשטער וועט העלפן און ס׳וועט קומען די גאולה שלימה און אידן וועלן ארויס גיין פון גלות.

די אידן אין מצרים זענען געווען עירום ועריה, זיי האבן נישט געהאט קיין זכותים, האט משה רבינו געזאגט, ס׳איז נישטא קיין זכותים מ׳דארף מצרף זיין דער זכות פון מתן תורה, דער זכות פון מתן תורה איז דאך נאכנישט געווען, האט ער געזאגט שלח נא ביד תשלח, דער ייליגער תנא רבי עקיבא אז ער האט צוגעזעהן דעם ביטערן חורבן און ער פריידט זיך, מיט וואס פריידט ער זיך? ס׳איז געווען אבלו בלבו וצהלתו בפניו, וייל ער האט זיך געפריידט על שם העתיד, ווען דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, אז ער פריידט זיך, אז א איד קען זיך פרייען, ער זעהט דאס און ער גלייבט דאס באמונה שלימה, עד כדי כך אז ער זעהט דאס מיט די אויגן און ס׳ברענגט אים אריין שמחה, א שמחה על שם העתיד, איז דער אויבערשטער מצרף דעם טוב העתיד, במילא וועט דער אויבערשטער מצרף זיין דעם זכות פון מתן תורה וואס איז נאכנישט געווען, און כאטשיג אידן זענען יעצט געווען עירום ועריה וועט ער מצרף זיין דעם טוב העתיד.

א איד הייבט אן די הגדה, הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, דאס איז די לחם עוני וואס אידן האבן געגעסן אין מצרים, דארט איז געווען לחם עוני, וואס איז דאס לחם עוני? וויל ס׳איז געווען עירום ועריה, זיי זענען נעבעך געווען ערום מן המצוות, זיי זענען געווען עני בדעת, עני במצוות, די לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה, וואס מ׳זאגט אויף דעם דברים הרבה, וואס איז דאס די דברים הרבה? אז א איד פירט אפ דעם סדר אויפדערנאכט, לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל ולשבח, א איד דאנקט און לויבט דעם הייליגן באשעפער אויף אלע נסים וואס דער אויבערשטער האט געטוהן, דאס איז לחם שעונין עליו דברים הרבה, וואס איז דברים ׳הרבה׳? נישט נאר אויף די נסים וואס אויבערשטער האט געטוהן, נאר השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין, השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, איך לויב שוין, איך זאג שוין אנחנו חייבים להודות להלל ולשבח את בוראי, השתא הכא, אונז זענען מיר יעצט אין גלות, השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין, איבעראיאר האפן מיר צו זיין בני חורין, היילגער באשעפער איך דאנק דיר שוין אויף דעם וואס איך וועל זיין לשנה הבאה בני חורין, ווען דו וועסט אונז ארויס נעמען פונעם לאנגן ביטערן גלות. דאס איז לחם שעונין עליו דברים הרבה, ס׳איז נישט נאר מ׳דאנקט דעם באשעפער אויף די אלע חסדים וואס דער אויבערשטער האט געטוהן ביי יציאת מצרים, אוודאי יעדער איד לויבט דעם הייליגן באשעפער פסח אויפדערנאכט און ער זאגט הלל מיט גרויס שמחה אויף דעם אלעם וואס דער אויבערשטער האט געטוהן פאר די אידישע קינדער, אבער נישט נאר פאר דעם, ער זאגט שוין הלל אויף דעם השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין, השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, אויף דעם אליין וואס לשנה הבאה וועט מען זיין בני חורין און מ׳וועט זיין בארעא דישראל דאנקט מען שוין דעם הייליגן באשעפער אויפן עתיד.

וען א איד טראכט זיך אריין ס׳איז אדורך יו״ט פסח, מ׳האט מקיים געווען מצות אכילת מצה, צי ס׳איז געווען כדבעי למיהוי, האב איך מקיים געווען די מצוות החג אזוי ווי עס באדארף צו זיין, וואלט דען נישט געדארפט צו זיין בעסער?, וואלט דאס נישט געדארפט צו זיין געהויבענער, נאר כ׳בין דאך אין גלות מוז עס אזוי צו זיין, וען דער אויבערשטער וועט העלפן דער גואל צדק וועט קומען און ס׳וועט זיין ומלאה הארץ דעה את ה׳ דעמאלטס וועט מען מקיים זיין השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין, בני חורין פונעם יצר הרע, פונעם מלאך המוות, מ׳וועט זיין בארעא דישראל, אוירא דארץ ישראל מחכים, דעמאלטס וועלן מיר מקיים זיין די מצוות בדחילו ורחימו אזוי ווי דער אויבערשטער וויל, יעדער איד וועט אנפירן דעם פסח, וען דער אויבערשטער וועט העלפן און דער גואל צדק וועט קומען, מ׳וועט עסן דעם קרבן פסח און מ׳וועט מקיים זיין די מצוות החג, פסח מצה ומרור מיט אלע מצוות וואס איז דא, וועט מען עס מקיים זיין אויף א אופן גבוה ונעלה, אבער יעצט איז מען עס מקיים אזוי ווי מ׳איז.

א איד זאגט חסל סידור פסח כהלכתו ככל משפטו וחוקתו, ווי אזוי ס׳איז געווען, ווי אזוי כ׳האב געקענט, דאס בעסטע ווי אזוי כ׳האב געקענט, אזוי האב איך מקיים געווען, ס׳איז אבער נישט בשלימות, כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, ס׳וועט קומען א זמן כן נזכה

לעשותו, מיט שמחה וחדוה זאגט דאס א איד, אונז זאגן מיר עס מיט א גרויסע שמחה, דער אויבערשטער וועט העלפן, דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, אונז וועלן מיר אלע זוכה זיין ארויף צו גיין קיין ארץ ישראל, און זוכה זיין צו דעם כן נזכה לעשותו, כ"ן איז טייטש, מיט גערעכטקייט, כן נזכה לעשותו, אונז וועלן מיר עס מקיים זיין כ"ן, כן בנות צלפחד דוברות, אונז וועלן מיר עס מקיים זיין אויפן העכסטן און דעם שענסטן אופן, און אונז פרייען מיר זיך שוין אויף דעם, זך שוכן מעונה קומם קהל עדת מי מנה, דער אויבערשטער וועט אויפשטעלן קהל עדת מי מנה, און אונז לויבן שוין דעם הייליגן באשעפער על שם העתיד, איז דער אויבערשטער שוין מצרף די אלע מצוות ומעשים טובים וואס אונז וועלן מיר דעמאלטס טוהן, איז שוין דער אויבערשטער יעצט מצרף, אפילו די מצוות פון יו"ט פסח וואס יעדער איד וויסט וויי אזוי ס'איז געווען.

זאת חקת הפסח זאגט דער מדרש לב יודע מרת נפשו, יעדער וויסט ווי אזוי ס'איז געווען חוקת הפסח, אבער מה יפו פעמי"ך בנעלי"ם, ווי שיין איז די פעמיך בנעלים, ס'איז טאקע פעמיך, ס'קלאפט אביסל דאס הארץ, א איד האלט אז ס'איז נישט געווען דער יו"ט אזוי ווי עס האט געדארפט צו זיין, עס וואלט געדארפט צו זיין אביסל און אסאך שענער, מה יפו פעמיך, ווי שיין איז די פעמיך, בנעלים ביי די נעילת החג, וועז א איד זינגט חסל סידור פסח כהלכתו ככל משפטו וחוקתו, זאגט ער מיט א שמחה, כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, אונז גלייבן מיר באמונה שלימה אז עס וועט קומען א זמן וואס דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל, ער וועט ארויס נעמען אידישע קינדער פונעם לאנגן ביטערן גלות און ס'וועט זיין ישמחו השמים ותגל הארץ, עס וועלן זיך פרייען אלע ברואים, עליונים ותחתונים וועלן זיך פרייען, און אונז פרייען מיר זיך שוין יעצט על שם העתיד, אונז זענען מיר זיך שוין משתתף אין די שמחה וואס דער אויבערשטער וועט העלפן צו די געוואלדיגע שמחה וואס עס וועט זיין פאר די אידן, עס וועט זיין אזא שמחה עילאה, אידישע קינדער פרייען זיך על שם העתיד, מ'פריידט זיך און מ'גלייבט באמונה שלימה אינעם בורא כל עולמים.

מצה איז א מיכלא דמהימנותא, די מצה ברענגט אמונה צו גלייבן אינעם הייליגן באשעפער, די מצה איז משפיע אמונה, צו גלייבן אינעם הייליגן באשעפער, אמונה אין ביאת המשיח, מצה איז משפיע פאר אידישע קינדער אמונה שלימה, אונז גלייבן מיר אז דער אויבערשטער וועט זיך מרחם זיין, דאס איז די השפעות קדושות פון די מצה, דאס איז משפיע שמחה, במילא אז ס'איז משפיע שמחה ברענגט עס אריין אמונה, אונז גלייבן מיר און אונז פרייען מיר זיך על שם העתיד, אויב אזוי איז דער אויבערשטער מצרף אפילו ס'איז געווען הא לחמא עניא, ס'איז נאר געווען א לחם עוני, ס'איז אבער לחם שעונין עליו דברים 'הרבה', פאר יעדן איד וועלט ער מצרף זיין מצוות וואס מ'האט מקיים געווען, וועלט עס ער ברענגט פאר געהויבענע מצוות, הייליגע מצוות, על שם העתיד איז דער אויבערשטער מצרף דעם עתיד אזוי ווי מ'האט עס שוין מקיים געווען.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ'גאזאגנט זיך פון אזא הייליגן יו"ט פסח, דער אויבערשטער זאל העלפן די מצוות החג זאלן אלע משפיע זיין, מצה זאגט דער חתם סופר איז ראשי תיבות מ'כל צ'רה ה'צילנו, די זכות פון מצות אכילת מצה היט אפ דער אויבערשטער אלע אידישע קינדער מכל צרה וצוקה, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זוכה זיין צו אלע השפעות, און צו א גאזונטן זומער, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידישע קינדער בכל מקום שהם, מצה איז משפיע השפעות קדושות ברוחניות ובגשמיות, דער תפארת שלמה זאגט מצה בזמן הזה דאורייתא, מצה איז משפיע דאורייתא, מ'זאל קענען זיצן און עוסק זיין בתורה, מ'זאל קענען לערנען תורה, דאס איז די מצה משפיע. מצה איז משפיע פרנסה, דער ראפשיצער רב זאגט יח"ן איז בגימטריא ח"ק, הונדערט און אכט (108), ח"ק איז לישנא דמזוני, די מצה איז משפיע פרנסה, עס איז משפיע פרנסה בהרחבה גדולה. מצה איז משפיע קינדער, וכאן הב"ן שוא"ל, מ'קען זיך אויסבעטן קינדער, און מ'קען זיך אויסבעטן גוטע קינדער, דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל משפיע זיין ערליכע אידישע קינדער, ערליכע אידישע דורות, דורות ישרים ומבורכים, אידישע קינדער זאלן זעהן תענוג ונחת פון אלע קינדער פון די איניקלעך, למען תספר באזני בנך ובן בנך, תספ"ר איז א לשון פון לייכטן, למען תספ"ר באזני בנך ובן בנך, לעכטיגע אידישע דורות, געזונטע אידישע דורות בגשמיות וברוחניות, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן ער וועט זיך מרחם זיין אויף כלל ישראל און שיקן דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
עיה"ק
ירושלים
תובב"א

בנסיאות כ"ק מרן אדמו"ר חתן"ק שליט"א

ברון הבא בשם ה'
ברכנוכם מבית ה'

באותות יקר וכבוד, בהדר והוד, מקדמים אנו את פני אורחינו הדגול יזרח אור לישרים, עומד לנס הרים, עדת חבלו שמו מפארים, פה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, אוצר כל כלי חמדתא, מלא מדע וחכמתא, חן הוצק בשפתותיו, פה מפיק מרגליות בנועם אמרותיו, נאה דורש ונאה מקיים, פרי צדיק עץ חיים, גן הדסים ערוגת הבושם, מגזע רבותה"ק אראלים וקדושים, ה"ה

הגה"צ רבי דוד דוב דושינסקיא שליט"א

חדב"ן כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

רב דביהמ"ד אוהל פיגא בקרית יואל יצ"ו

לרגל בואו לברכה בשערי ארה"ק
וישבות בתוכבי ירושלים בשב"ק זו

הגה"צ שליט"א יופיע אי"ה
לתפילת שחרית ביום שב"ק בבית מדרשינו

אחר התפילה יתקיים קידושא רבה

◆◆ אורחינו הגה"צ שליט"א ישמיע מדברותיו הנעימים ◆◆

ובכן נרים ונישא קולינו בברכה אל מול מעב"ת שליט"א, שיזכה לראות בטוב ירושלים כל ימי חייו, ועוד רבות בשנים יזכה לעמוד ולשרת בשם ה' אלוקיו את כל אחיו בית ישראל, ולהגדיל תורה ולהאדירה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, אמן.

החותמים מתוך כבוד והערצה

הנהלת הקהילה